

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE
Pedagogická fakulta
Katedra primární pedagogiky

VÝVOJ MATEŘSKÉHO ŠKOLSTVÍ V PARDUBICÍCH VE XX. STOLETÍ

DEVELOPMENT OF THE NURSERY EDUCATION SYSTEM IN PARDUBICE IN THE
XXTH CENTURY

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Jana Uhlířová, CSc.

Autor diplomové práce: Jana Štěpánková

Studijní obor: Pedagogika předškolního věku

Forma studia: kombinovaná

Diplomová práce dokončena: březen 2008

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Praze. Podpis

Děkuji Doc. PhDr. Janě Uhlířové, CSc. za vedení diplomové práce.
Bez jejího významného přispění by práce nemohla vzniknout.

Úvod	2
1. Výzkumné metody použité v práci	3
2. Historická a vlastivědná charakteristika Pardubic	5
3. Předškolní zařízení na českém území mezi lety 1832 - 2007	10
4. Předškolní zařízení v Pardubicích	21
5. Historie mateřské školy Holice, Holubova 39	60
6. Závěr	75
Prameny a literatura	
Přílohy	

Úvod

Diplomové téma „Vývoj mateřského školství ve 20. století v Pardubicích“ svým charakterem spadá do historické oblasti. Při úvaze nad zaměřením diplomové práce si autorka položila otázku, jak je dosud zpracována historie předškolních zařízení v regionu, ve kterém žije. Zjistila, že ta do této doby nikým zpracována nebyla. Uvědomila si, že může být užitečná těm, kteří se budou v budoucnu zajímat o vývoj mateřského školství ve XX. století Pardubicích, ale nejen jim, i všem kteří spojují historii se současným pochopením předškolní výchovy.

Základním podnětem pro zvolené téma je autorčin kladný vztah k historii celkově, ale hlavně zajímavé přednášky na téma „Vývoj myšlení o výchově“, kterých se autorka zúčastnila ve druhém ročníku studia. Díky nim získala informace o prvních předškolních zařízeních na našem území, a o tom jak se postupně vyvíjely, jaký měly program apod. Zajímala se o to, zda a jak by se daly získat a využít obdobné informace v regionu, ve kterém žije.

Ve své práci se autorka zaměřila na vývoj mateřského školství v krajském městě Pardubice a pomocí dostupných pramenů se pokusila objasnit okolnosti vzniku prvních předškolních zařízení tohoto typu v Pardubicích. Zmapovala postupně síť mateřských škol tak, aby vznikl ucelený přehled o tom, jakým tempem a proč se tyto instituce rozšiřovaly, či z jakého důvodu docházelo k jejich úbytkům. Zajímavé bylo i zjištění údajů o počtech dětí docházejících do jedné třídy mateřské školy na počátku a na konci XX. století. Pokusila se také získat a zpracovat informace o tom, jakým způsobem probíhala výchova a vzdělávání v těchto institucích. Vzhledem k tomu, že zpočátku XX. století neexistovaly jednotné ucelené programy, pokusila se zjistit, z čeho vycházely požadavky na výchovnou činnost v mateřských školách v Pardubicích.

V závěru práce, autorka zkonfrontuje informace získané vlastním bádáním s informacemi, které jsou o vývoji mateřského školství na našem území známé. Svým srovnáním tak doloží, zda vývoj mateřského školství v Pardubicích odpovídá celostátnímu vývoji či nějakým způsobem vybočuje.

1. Metody pedagogického výzkumu využité v práci:

Historicko - srovnávací - metoda pedagogického výzkumu. Představuje takové zkoumání pedagogických jevů, které sleduje a srovnává ve vývoji. „*Vede k poznávání jednotlivých vývojových etap, ať téhož jevu nebo různých jevů, existujících zároveň v rozličných vývojových stádiích*“¹ Umožňuje například: objasnit, jak se v minulosti utvářelo pojetí, obsah vzdělávání, odhalit změny v tomto vývoji, ukázat jak vznikaly jednotlivé koncepce v konkrétních podmínkách historického procesu. Historicko - srovnávací analýza prohlubuje představy o minulém vývoji, umožňuje lépe porozumět nové etapě vývoje. Tato metoda je využita v těch částech diplomové práce, které jsou zaměřeny na vývoj předškolních zařízení, tj. v kapitole: č. 3, č. 4, č. 5, č. 6.

Historická - metoda pedagogického výzkumu. Metoda historická se tedy řadí k metodám historického výzkumu, jsou na ni založeny dějiny pedagogiky. Seznamují s praxí a teorií vzdělávání od vzniku lidské společnosti až do současné doby. Objasňují otázky vzniku, stavu a vývoje výchovných vzdělávacích zařízení a teoretických názorů na výchovu. V historických předmětech výzkumu se používají také obecné vědní metody: analýza, syntéza, klasifikace, indukce, dedukce. Jde především o studium archivních materiálů, oficiálních dokumentů, statistik učebnic i učebních pomůcek, školní dokumentace, zprávy výchovně vzdělávacích institucí apod. Historický přístup neznamená jen popis minulých jevů, ale i sledování procesu, v němž dochází k vnitřním změnám struktury, kdy se odhaluje spojení mezi jednotlivými fázemi, kdy se sleduje, jak nový stav vzniká ze starého. Tato metoda pedagogického výzkumu, objasňující otázky vzniku, stavu a vývoje výchovně vzdělávacích zařízení, popisem minulých jevů atd., byla použita v následujících částech diplomové práce: kapitola č. 2, 3, 4, 5, 6.

Metoda rozhovoru - jde o přímou sociální interakci. Tuto metodu jsem ve své práci využila v kapitole č. 4. Použiji rozhovor individuální, nestandardizovaný. Jako způsob záznamu použiji písemný záznam.

Navázáním osobního kontaktu usnadňuje hlubší proniknutí do motivů, postojů respondentů. Při této metodě lze zachytit nejen sdělovaná fakta, ale i některé vnější reakce, a podle nich usměrňovat rozhovor potřebným směrem. Základní otázky jsou

¹ SKALKOVÁ, J. a kol. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha: SPN, 1983, s.131.

připravené, ale jejich obsah, pořadí a formulace závisí na tazateli, který se nemusí držet žádaného schématu. Základní podmínkou pro účinný rozhovor je přesné stanovení cíle.

Obsahová analýza pedagogického dokumentu. Pod pojmem pedagogický dokument chápeme materiály, které jsou zachyceny v psané nebo tištěné podobě, magnetofonové nebo filmové záznamy. Tyto materiály se dělí na oficiální i neoficiální dokumenty. Mezi neoficiální patří protokoly a záznamy z pedagogických rad, inspekční zprávy. Do oficiálních dokumentů spadají státní usnesení o školství, výnosy ministerských školských dokumentů, archívy a dokumenty škol i výchovných zařízení. Podle pramene informace dělíme pedagogické dokumenty na primární a sekundární. Primární dokumenty bezprostředně registrují problémy, jevy a procesy. Sekundární dokumenty jsou zobecněním, zpracováním na základě údajů primárních pramenů. Tuto metodu pedagogického výzkumu jsem použila v kapitole č. 4. a č. 5.

Metoda dialektické jednoty analýzy, syntézy - analýzu a syntézu chápeme jako způsoby konstrukce vědeckého poznávání v nejobecnějším smyslu. Analýza pedagogických jevů a procesů znamená myšlenkové rozčleňování těchto celků na jednotlivé části. To umožňuje odhalovat různé stránky a vlastnosti jevů a procesů, jejich stavbu, vyčleňovat jejich různé etapy, rozporné tendence. Pomocí syntézy se opět snažíme plynule dostat k původnímu celku. Tato metoda je využita v kapitolách: č. 4, č. 5.

Induktivní a deduktivní metoda - *Indukce je metodou empirického studia jevu, která postupně přechází od jednotlivých faktů k obecnějším údajům o společenské skutečnosti.* ² Jsou-li známy potřebné informace v přesně vymezeném souboru jevů a historik na jejich základě může učinit závěry o určitém charakteristickém rysu celého souboru na základě toho, že daný rys našel u každého jedince, který k souboru patřil, jedná se o úplnou indukci. Nezná-li však charakteristiky všech částí souboru či je soubor příliš obsáhlý, nelze všechny jeho prvky empiricky studovat cestou úplné indukce. S indukcí je spojena i dedukce. Dedukce je způsob tvorby vědeckého zobecnění, kdy se určitý názor odvozuje z jednoho nebo několika tvrzení. Používá se tehdy je-li nahromaděn empirický faktografický materiál a je třeba se v tomto materiálu orientovat, porozumět mu. Indukce i dedukce je využita v kapitole: č. 4, č. 5, č. 6.

² HROCH, M. a kol. *Úvod do studia dějepisu*. Praha: SPN, 1985, s. 201.

2. Historická a vlastivědná charakteristika Pardubic

Pardubice leží v rovinaté krajině s nadmořskou výškou 221 metrů n.m. na severovýchodě Čech. Nížinný charakter kraje určuje tzv. Pardubská kotlina, kterou tvoří údolí Labe od soutoku s Úpou a Metují a až po Železné hory u Týnce n.L. Řeka Labe přitéká do Pardubic ze severu, zde mění svůj směr a pokračuje dále k západu. V Pardubicích se do ní z levé strany vlévá řeka Chrudimka.

Nejstarší dochované stopy pobytu člověka na Pardubicku můžeme sledovat od nejmladšího paleolitu (40 tis. Až 10 tis. př. n. l.)¹. Vyvrcholením pravěkého osídlení zdejšího kraje představovala mladší a pozdní doba bronzová i starší doba železná (1200 až 700 let př. n. l.), kdy zde žil lid lužické a slezsko - platěnické kultury.

Historické osídlení Pardubicka se vyvíjelo od 10. století, zejména pak od druhé poloviny 12. stol. v době vrcholící středověké kolonizace. Osídlení vlastních Pardubic lze podle archeologických nálezů zatím sledovat od počátku 13. stol.². Nejstarším známým držitelem Pardubic byl Půta z Dubé. V polovině dvacátých let 14. stol. získal Arnošt z Hostýně výměnou za hrad Vízmburk, Pardubice od pánů z Dubé. Arnošt přeměnil mezi r. 1332 a 1340³ Pardubice na město. Páni z Pardubic ovlivnili počáteční rozvoj poddanského městečka a to od nich převzalo do znaku jejich erb⁴. Z pánů z Pardubic vynikl Arnošt z Pardubic, první pražský arcibiskup, rádce a přítel Karla IV. Od r. 1340 díky Arnoštu z Hostýně a jeho synovi Arnoštu (pražský děkan) povýšil Jan Lucemburský Pardubice na město. Páni z Pardubic ztratili Pardubice r. 1390 ve sporu s králem Václavem IV. Novým majitelem městečka a hradu se stal Hanuš z Milheimu, jeden z mocných oblíbenců krále Václava IV. a zakladatel Betlémské kaple v Praze⁵. Po smrti Hanuše z Milheimu (1405) se stali majiteli Pardubic páni z Kunštátu a Poděbrad. V r. 1427 se Pardubice zmocnil moravský šlechtic Hynek Hlaváč z Mitrova a od něj je na konci husických válek koupil Diviš Bořek z Miletínka⁶. Ten se stal vlivnou osobností husitských Čech. Zbral rozsáhlý majetek opatovického a sezemického kláštera a na

¹ ŠEBEK, F. a kol. *Dějiny Pardubic*. Pardubice: SNP, 1990, ISBN 80-900069-1-4, s.13.

² Tamtéž, s. 34.

³ Rok 1340 zůstává datem, kterým se začíná historie Pardubic jako města.

⁴ Přední bílou půlku koně na červeném štítu, viz. příloha č.1.

⁵ Za iniciátora lze považovat kramáře Kříže, který však potřeboval záštitu v muži patřičně společensky postaveném, finančně zajištěném a ten by dosáhl souhlasu krále.

Po otci zvaného též Diviš Mrzák.

Kunětické hoře začal stavět hrad, byl hejtmanem v řadě východočeských měst. Jeho potomci⁷ panství neudrželi a zadlužené panství koupil r. 1491 Vilém z Pernštejna. Někdy slavný rod Mrzáků z Miletína tak utonul v dluzích a v zapomnění. Pernštejnové patřili mezi nejstarší panské rody na Moravě. Ještě za Vilémova života se pardubické a kunětické panství rozrostlo na dvojnásobek⁸. I samotné Pardubice zaznamenaly růst. Přispěl k němu i požár v roce 1409, kdy bylo mnoho budov vážně poškozeno nebo téměř zničeno. Tak byla odstartována přestavba města. Vilémovou zásluhou byl také vybudován rybniční systém Pardubicka, který ovlivnil tvářnost krajiny na dlouhá staletí. Z důvodu zadlužení byl nucen Jaroslav⁹ z Pernštejna Pardubice prodat r. 1560 panovníkovi¹⁰. Součástí komorního majetku pak zůstaly až do sklonku feudalismu. Vývoj Pardubic od roku 1560 do počátku třicetileté války je obdobím počínající hospodářské a společenské stagnace města. Podstatným způsobem zasáhla do života obyvatelstva třicetiletá válka. Ta přinesla lidem bídu, ničení a útrapy, z kterých se jen pomalu vzpamatovávali¹¹. Vrchnosti se snažily o takové podnikání, které by jim nahradilo úbytek příjmů. Bylo obnoveno rybníkářství, zakládaly se pivovary, papírny, chemická dílna v Semtíně. Vrchnostenské podnikání potřebovalo množství pracovní síly, kterou získávalo zvyšováním robotných povinností.

V sedmdesátých letech 18. století dochází k úpravám mnoha měšťanských domů v historické části Pardubic ve slohu baroka, empíru a klasicismu¹³. Od poloviny 18. století výrazně roste počet obyvatelstva a to spolu s potřebami rozvíjející se tovární výroby.

Rozvoj zemědělské a průmyslové výroby vyvolal i na Pardubicku potřebu nových dopravních spojů. Vedle vybudování silniční sítě, měla zásadní význam stavba železniční trati Olomouc - Praha, zahájená vr. 1843. První vlak projel Pardubicemi

⁷ Poslední držitel Pardubic byl Jiřík Pardubský, který žil ještě rok v poplužním dvoře za městem. Roku 1492 ho prodal Vilémovi za velmi nízkou cenu.

⁸ Vedle města Pardubic a městeček Bohdaně, Dašic, Holic, Přelouče, Sezemic a Týnce nad Labem k němu patřilo 130 vsí nebo jeho částí.

⁹ Jaroslav byl vnuk Viléma z Perštejna, kteří se ve dvaceti letech ujímá vlády nad zadluženým panstvím.

¹⁰ Císař Ferdinand I. ho koupil pro svého syna Maxmiliána za 400 000 kop grošů míšeňských.

¹¹ Švédové ohrožovali vesnice Pardubicka až do uzavření Vestfálského míru roku 1648.

¹² Nejprve sídlila v letech 1663-1732 v Pardubicích spolu s koželužnou a tříselnou, pak byla přestěhována do Semtína a roku 1796 do Opatovic n.L.

¹³ vedle anonymních řemeslníků pracuje na stavbách heřmanoměstský F. Jedlička spolu s J. Teplým.

20.8. 1845¹⁴. S rozvojem dopravy vznikaly na Pardubicku četné potravinářské a strojírenské podniky.

Revoluční rok 1848 se stal mezníkem epochy feudalismu a kapitalismu. Bylo nastartováno období národní emancipace, vytvoření státní samostatnosti, nevídaného rozvoje výrobních sil. Události roku 1848 neměly na Pardubicku zvlášť dramatický průběh¹⁵. Pardubice se staly v roce 1850 sídlem okresního hejtmanství. V Pardubicích v té době žilo něco přes 5 000 lidí¹⁶. Šedesátá léta byla ve znamení rozmachu hospodářského, politického a kulturního dění. V 70. letech byl všestranný rozvoj dočasně ochromen následky české politiky a hospodářské krize. V posledních dvou desetiletích 19. stol. se na Pardubicku úspěšně rozvíjela průmyslová výroba. Byly zakládány nové potravinářské, strojírenské a chemické podniky. Pardubice roku 1890 měly již na 12 367 obyvatel.

Věda a technika udělaly na přelomu století obrovský krok a život v mnohém radikálně změnily. Převrat způsobil především elektrický proud. V 19. století ozařovaly Pardubice petrolejové lampy, od šedesátých let se zkoušelo plynové osvětlení. Elektrické světlo bylo poprvé předvedeno v roce 1883. V lednu 1905 zahájila provoz první pardubická elektrárna. Na počátku 20. stol. byly Pardubice velkým průmyslovým městem, jež mělo v roce 1910 již 20 419 obyvatel¹⁷. V roce 1908 byla v Čechách zřízena první autobusová linka na trati Holice - Pardubice - Bohdaneč. S Pardubicemi jsou spojeny i počátky letectví. V dubnu 1910 zde vzlétl Ing. Jan Kašpar a o rok později uskutečnil druhý let na trati Pardubice - Praha.

Válečný konflikt roku 1914, který přerostl v první světovou válku, rozvrátil hospodářství celé monarchie Rakousko - Uherska, přinesl bídu a hlad, ale i národní a politický útisk. V Pardubicích byla v roce 1915 postavena největší vojenská záložní nemocnice Rakousko-Uherska tzv. karanténa¹⁸, ale brzy bylo třeba zabírat školy a dislokovat raněné i vjiných místech okresu. Dne 14. října 1918 byla vyhlášena generální stávka, při níž byla také v Pardubicích proklamována samostatná republika.

¹⁴ Hlavní inženýr stavby železnice byl J.Perner, který měsíc na to utrpěl těžké zranění při průjezdu vlaku. Svému zranění podlehl 10. září 1845.

¹⁵ ŠEBEK, F.; ZIKMUNDA, V. a kol. *Pardubicko*. Hradec Králové: Kruh, 1985, s. 89.

¹⁶ Tamtéž, s. 90.

¹⁷ Tamtéž, s. 94.

¹⁸ Na ploše 800 000 m², která měla mít kapacitu 10 000 lůžek.

Vznik československého státu přivítali pardubičtí občané v odpoledních hodinách 28. října 1918.

Po vyhlášení samostatné republiky upevnily Pardubice své postavení významného východočeského centra průmyslu, kultury a sportu. K tradiční výrobě mlýnských strojů a ostatních zařízení, výrobě kávovinových náhražek, rafinérie minerálních olejů, rodící se tradice výroby pardubického perníku, budovala své významné postavení pardubická Telegrafie a přibyla další chemická výroba v podobě Explosie Semtín, Synthesie Semtín, Spolku pro chemickou výrobu v Rybitví a Uma. Rozšiřuje se síť bankovních služeb a Pardubice se stávají sídlem poštovního a telegrafního ředitelství pro východní Čechy. Zůstávají městem velké vojenské posádky a důležitým železničním uzlem. Úměrně tomu roste i počet obyvatel. V roce 1921 měli Pardubice 25 162 obyvatel a v roce 1939 již 35 062 obyvatel. Rok 1929 s sebou přinesl světovou hospodářskou krizi, která těžce dolehla i na Pardubice. Během roku 1930 bylo v Pardubicích uzavřeno na 37 podniků, což způsobilo nárůst nezaměstnanosti. Situace v Pardubicích se nadále zhoršovala po nástupu fašistů k moci v Německu. Pokrokové síly se snažily neúspěšně zastavit útok fašismu. Naše vláda přijala v roce 1938 mnichovský diktát. 15. 3. 1939 přijely do Pardubic nacistické jednotky. Začal se projevovat národnostní teror, strach z násilí, rasová diskriminace, která vyvrcholila v prosinci 1942 odsunem židovských rodin do koncentračních táborů.

Za druhé světové války se Pardubice staly jedním ze správních center německé okupační správy, ale i jedním z významných ohnisek odboje, prováděného nejrůznějšími formami a skupinami lidí různé názorové orientace. Počátkem května 1945 se na pardubicko rozšířila vlna povstání. 8. května předal velitel německé posádky správu Pardubic do rukou národního výboru, 10. května sem vstoupily oddíly sovětské armády a partyzánů. Národní výbor organizoval odklizení trosk po náletech, úpravu poškozených domů, zasypání kráterů po bombách ve městě i jeho okolí. Na počátku roku 1947 byla zahájena stavba prvního pardubického sídliště Dukla, kde našlo nové byty na 12 tisíc obyvatel. V letech 1946 - 1947 se v Pardubicích postupně zhoršovala politická situace a v květnových volbách roku 1946 vyhrála KSČ. Samotný průběh únorových událostí v roce 1948 byl klidný.

Únor 1948 byl ve znamení přebudování průmyslové a zemědělské výroby - znárodnění. Dochází k rozvoji těžkého průmyslu. To se v pardubické průmyslové

oblasti projevilo především rozsáhlou investiční výstavbou sledující rozšíření a modernizování starých závodů chemických a strojírenských, jakož i novou výstavbou.

Dnem 1.1. 1949 se Pardubice staly sídlem KNV pro kraj Pardubický. Tento krajský výbor byl zrušen až v roce 1960 a kraj Pardubický byl začleněn do Východočeského kraje. Tehdy měly Pardubice již hodně přes 60 tisíc obyvatel.

Od padesátých let se měnil, díky zakládání zemědělských družstev, i ráz krajiny. Dosavadní průmyslové podniky, v přední řadě chemické závody v Semtíně a Rybitví, které se spojily v průmyslový komplex Východočeské chemické závody Synthesia Semtín, rozšiřovaly výrobu i sortiment a nejen modernizovaly dosavadní provozy, ale započaly s výstavbou nových hal. Rozvoj zaznamenal i průmysl elektrotechnický (Tesla Pardubice) a strojírenský (Továrny mlýnských strojů). Rozvoj průmyslu by byl nemyslitelný bez stavebnictví (Pozemní stavby, Prefa) a dopravy¹⁹. Průmyslové závody zvyšovaly zaměstnanost a příliv obyvatelstva do města. Hospodářské, kulturní a společenské potřeby si vyžádaly vedle stavby sídliště²⁰ i řadu jednotlivých budov. Změna ekonomicko - společenské formace se zákonitě projevila v růstu životní úrovně, zlepšování životního prostředí a v účelnějším využívání volného času. Stoupá zájem o vzdělání, kulturní i sportovní vyžití²¹.

Od padesátých let dochází i k nebývalému rozvoji školství. Od roku 1950 slouží studentům i Vysoká škola chemicko-technologická. V roce 1994 vzniká Univerzita Pardubice, která poskytuje i vysokoškolské vzdělání univerzitního typu. Změněné společenské a politické podmínky po r. 1989 se odrazily v postavení Pardubic, které se staly statutárním městem. Počet obyvatel se v současné době blíží stu tisícům. Pro budoucí vývoj města má velký význam budování moderní dopravní sítě²², v níž hrají Pardubice roli důležitého komunikačního uzlu. Od roku 2000 jsou Pardubice centrem nově ustaveného vyššího územního samosprávného celku - Pardubického kraje.

¹⁹ Hlavní železniční tah Praha - Pardubice - Česká Třebová, kde Pardubice jsou významnou křižovatkou. Od šedesátých let vznikla sídliště Polabiny, Drážka, Závodu míru, Karla IV, Dubina. Krajské muzeum, knihovna, galerie, zájmové kroužky - divadelní, hudební, pěvecké, sportovní... železniční, dálniční, letecké a říční.

3. Předškolní zařízení na českém území mezi lety 1832 - 2007

Diplomová práce, v které se zabývám předškolními zařízeními v Cechách, má své časové vymezení a to - 20. století. Avšak okolnosti a samotné založení prvních veřejných zařízení pro malé děti v 19. stol., jsou natolik významné pro další následující vývoj, že jsem je byla nucena charakterizovat i zde.

Prvním veřejným zařízením s výchovně vzdělávacím charakterem pro předškolní děti na našem území byla **opatrovna na Hrádku** v Praze, založena 1. března 1832 a otevřená 1. listopadu téhož roku.

O její založení se zasloužil hrabě Chotek. Hlavním důvodem bylo ochránit fyzické i mravní zdraví a zabránit úrazům chudých dětí ve věku od 2 do 5 let, jejichž rodiče jsou zaměstnáni mimo domov. Rovněž jako významný důvod se jeví potřeba, aby nemohly být tyto děti „žebráckou komunitou“ využívány k žebrotě. K tomuto prvotnímu sociálnímu důvodu přibýly i úkoly výchovné a didaktické. Posilovat v malých dětech lásku k dobru, vhodně působit na tělesné, duševní a morální síly. Současně také připravit děti na přechod k primárnímu vyučování v německém jazyce (triviální škola). Neméně důležitá byla snaha českých vlastenců o to, aby byly děti vychovávány od útlého dětství v mateřském jazyce a národním duchu¹.

Opatrovna byla v provozu 6 dní v týdnu a děti do ní byly přijímány v doprovodu rodičů v neděli. Ústav byl soukromý, financovaný z dobročinných darů. Rodiče za pobyt svých dětí neplatili.

Prvním učitelem opatrovny na Hrádku byl **J. V. Svoboda**. Narodil se v Hořepníku 9. května 1800. Studoval v kněžském semináři, z něhož vystoupil a v roce 1826 absolvoval jednoroční kurz při normální škole na Malé straně v Praze. K působení v plánované opatrovně byl vybrán díky svým pedagogickým schopnostem. Jeho zásluhou dostala opatrovna nejen vynikajícího učitele a vlastence, ale i ucelený výchovný program, který J. V. Svoboda vypracoval ve svém díle *„Školka čili prvopočáteční, praktické, názorné všestranné vyučování malých dítek k věcnému vybroušení rozumu a ušlechtnění srdce s navedením ku čtení, počítání a rejsování pro*

¹ MIŠURCOVÁ, V. *Dějiny teorie a praxe výchovy dětí předškolního věku v 19. a 20. století*. Praha: SPN, 1980.

učitele, pěstouny a rodiče"² z roku 1839. Zaslouhou J. V. Svobody se české opatrovny odklonily od typu původně pečovatelského k instituci výchovně vzdělávací.

Svobodova Školka obsahuje 57 lekcí. Obecně jsou v každé lekci zahrnuty počátky vyučování trivia, morálně náboženská výchova, hrová zaměstnávání, písně a věcné vyučování. V úvodu každé lekce bylo počítání, pak následovalo cvičení ve čtení, rozšiřování věcných znalostí a končilo se mravním ponaučením a hrou.

Po vzoru opatrovny Na Hrádku bylo zřízeno do roku 1848 dvacet dalších opatroven. V letech 1896 - 1897 bylo na našem území 93 opatroven³. Nové opatrovny se zakládají ještě i počátkem 20. století. Existence opatroven končí rokem 1934.

Mezi veřejná zařízení pro malé děti, vznikající na našem území, se řadily i jesle. V Praze byly jesle založeny r. 1854 na Starém městě jako německé charitativní zařízení. **První české jesle** založila pražská obec r. 1884 v budově u sv. Ducha. Byly určeny dětem chudých rodičů, kteří svým dětem nemohli poskytnout základní péči. Plnily úlohu především sociální. V průběhu let 1896-97 bylo v provozu již 13 jeslí.

Další vzdělávací institucí pro malé děti na našem území byla **německá dětská zahrádka** založena J. Heinrichem r. 1864 ve Spálené ulici v Praze. Byla určena pro děti zámožných rodičů, neboť se zde platilo vysoké školné. Postupně byly na našem území zřizovány tyto německé dětské zahrádky institucemi, které umožňovaly návštěvu i dětem z chudých rodin. Tyto instituce se snažily získat české děti a poněmčovat je. Proti tomu se zvedá vlna odporu českých vlastenců.

V 60. letech 19. stol. narůstá potřeba rozšířit veřejná předškolní zařízení. Důvodů k tomuto počínu bylo více. První důvod souvisel s rozvojem průmyslu, v kterém bylo zaměstnáno čím dál více žen, které se podílely na finančním zabezpečení rodiny a nemohly se tak postarat o výchovu svých dětí. Dalším podnětem bylo posláni národní, a to zastavit poněmčování českých dětí vnově zakládajících se německých ústavech a prosazovat vzdělání v mateřském jazyce. Děti, vzdělávající se v těchto ústavech se díky jazykové bariéře nejenže nemohly zdokonalovat v českém jazyce, ale mohly se jevit jako méně nadané, pasivní.

UHLÍŘOVÁ, J. *Opatrovna a Školka J. V. Svobody - východisko ke koncepci předškolní výchovy*. In: *Retrospektiva a perspektiva předškolního vzdělávání a příprava předškolních pedagogů*, Praha: Asociace předškolní výchovy, 2002, s.6.

¹⁹MÍŠURCOVÁ, V. *Dějiny teorie a praxe výchovy dětí předškolního věku v 19. a 20. století*. Praha: SPN,

Původním záměrem zastupitelstva pražské obce v r. 1867 bylo zřídit českou opatrovnu po vzoru německých dětských zahrádek. Proti tomuto kroku se postavila M. Riegrová-Palacká se snahou prosadit instituci zcela novou. Vzor pro svoji koncepci našla ve francouzských předškolních zařízeních, která měla možnost osobně poznat. Na její popud byly prostudovány dokumenty francouzských mateřských škol a vyslány dvě učitelky, Barbora Tesařová a Marie Ledvinková, na půlroční kurz k M. Pape-Carpentierové, hlavní reprezentantce francouzské předškolní výchovy. Po jejich návratu z Francie vzniká nová koncepce pro naši **první mateřskou školu u sv. Jakuba v Praze**, otevřenou roku 1869. Byla to instituce veřejná, jejíž chod zabezpečovala pražská obec spolu s dobročinným spolkem „komitét“ dam. Byla určena pro děti ve věku 2 - 5 let těch rodičů, kteří se díky celodennímu zaměstnání nemohli o děti postarat. Cílem školky bylo poskytovat dvou až pětiletým dětem péči postavenou na citovém vztahu mezi pěstounkou a dítětem, s hlavním důrazem na mravní stránku. A to prostřednictvím péče o zdraví a stravování dětí, vyučování, zaměstnávání ručními pracemi, hrami, zpěvem a tělocvikem. Vyučování v sobě zahrnovalo náboženství, věcné vědomosti, kreslení, počítání, čtení a psaní.

V koncepci nové **mateřské školy** se prolínají tři zdroje. Francouzské myšlení se projevilo v koncepci výchovy rozumové a celkově školským charakterem. Německá tradice se projevila v oblasti dětských ručních zaměstnání a her - východiskem je Froblova práce s dárky. Český proud byl reprezentován transformací myšlenek Komenského přes Svobodovo pojetí zaměřené na rozvoj trivia (čtení, psaní, počítání) v mateřském jazyce. V této podobě se koncepce vzdělávání v mateřské škole u sv. Jakuba rozběhla a trvala do roku 1872, kdy bylo ministerským výnosem č. 4711 r. 1872, vyloučeno vyučování trivia z mateřských škol. Tomuto výnosu předcházela říšský zákon o obecných školách z r. 1869, který uzákonil vzdělávání v mateřském jazyce. Tím byl vytvořen předpoklad odnětí didaktické funkce školám mateřským. Mateřským školám tak zůstala převážně funkce výchovně vzdělávací.

Síť mateřských škol se na našem území se od roku 1869 postupně rozšiřovala a v letech 1896-97 bylo zřízeno již 166 českých mateřských škol⁴.

⁴ MIŠURCOVÁ, V. *Dějiny teorie a praxe výchovy dětí předškolního věku v 19. a 20. století*, Praha: SPN, 1980, s. 37.

Na počátku 20. století je mateřská škola hlavní předškolní institucí jak po stránce organizačně školské, tak po stránce pedagogické⁵. Počet mateřských škol roste a v roce 1908 - 9 je na našem území již 454 mateřských škol.

Nové století s sebou přináší také nový pohled na dítě, dětství, to se stává předmětem soustředěného bádání řady vědních oborů. Sílí snaha o reformu školy a výchovy, založená na vypracování nových metod a organizačních forem výchovné práce. V čele reformních snah stála v Čechách Ida Jarníková a na Moravě Anna Sussová. Obě usilovaly o odstranění školských způsobů z výchovné práce v mateřské škole, o respektování individuálních potřeb a zájmů dítěte, o přiblížení mateřské školy prostředí rodiny.

Negativní dopad na rozvíjející se předškolní instituce měla první světová válka, která přinesla snížení životní úrovně. Mateřská škola v tomto období plnila funkci spíše sociální, pomáhala spolu s dobročinnými spolky zmírňovat utrpení a bídu, která zasáhla především dělnické rodiny.

Vznik Československé republiky vr. 1918 znamenal pro český národ obnovení národní nezávislosti. Vývoj mateřských škol souvisí s vývojem a charakterem státu. Převládajícím předškolním zařízením zůstává **mateřská škola**, která i přes velké snahy nebyla uzákoněna jako první článek školské soustavy.

Od roku 1925 byly v pohraničí zřizovány menšinové mateřské školy. Síť mateřských škol se rozrůstá a v roce 1937 je v českých zemích 1587 mateřských škol s 88 725 dětmi⁶.

Od roku 1939 bylo, tak jako celý společenský život i naše školství zasaženo nacistickou okupací a válkou. Po obsazení pohraničí nacisty, dochází k rapidnímu snížení počtu mateřských škol. Byl vydán zákaz otvírat nové České mateřské školy, naopak docházelo k jejich dalšímu rušení. Německé dětské zahrádky zůstávají zachovány. Během nacistické okupace se počet mateřských škol snížil na pouhých 580.

⁵ MIŠURCOVÁ, V. *Dějiny teorie a praxe výchovy dětí předškolního věku v 19. a 20. století*. Praha: SPN, 1980, s.89.

⁶ Tamtéž, s. 90.

Opětovný vzestup počtu mateřských škol nastává po ukončení II. sv. války, tj. po r. 1945. Díky rychlému rozvoji národního hospodářství, kdy stoupalo procento zaměstnaných žen - matek, narůstá potřeba zajistit péči o nejmenší děti.

V letech 1945 - 48 dochází k obrovskému růstu sítě mateřských škol. V květnu 1945 byl počet mateřských škol v českých zemích 921 a do roku 1948 se téměř zčtyřnásobil⁷.

V roce 1945 byl vydán „Prozatímní pracovní program pro mateřské školy“, který určoval obsah výchovy. Stal se první jednotnou celostátní směrnicí pro výchovnou práci ve všech mateřských školách. Dřívější výchovné programy vznikaly z iniciativy jedinců a měly omezenou platnost.

Významného pokroku bylo dosaženo i ve vzdělávání učitelek. Od počátku 20. století získávaly pracovnice v mateřských školách odborné vzdělání ve dvouletých kurzech, po roce 1918 získávaly kvalifikaci na dvouletých ústavech pro vzdělávání učitelek mateřských škol. Od roku 1946 se jim dostalo vysokoškolského vzdělání na nově zřízených pedagogických fakultách. Studium, původně plánované na dva roky, se z důvodu nedostatku učitelek omezilo na jeden rok.

Školským zákonem z r. 1948 byly mateřské školy poprvé v historii zařazeny do školské soustavy jako její první článek v důsledku zestátnění předškolních institucí v českých zemích. Jednotná státní školská soustava měla společný výchovný cíl. Předškolní zařízení začala pracovat podle jednotných osnov, které byly postupně upravovány a doplňovány. Mateřské školy se začaly zřizovat při nemocnicích, dětských léčebnách a ozdravovnách, byl zaveden jednotný název mateřská škola. Nové pojetí výchovy nejmenších přinesl „Pracovní program pro mateřské školy“, vydaný v r. 1948, který formuloval úkoly mateřské školy. Cílem výchovy byla potřeba zformovat charakter „socialistického člověka“. Osnovy byly pro všechny děti jednotné a zaručovaly všem výchovu v mateřském jazyce.

Počet mateřských škol prudce roste. Prostředky vynaložené státem na výstavbu předškolních zařízení byly značné. V roce 1953/1954 bylo otevřeno 4 693 mateřských

⁷ BĚLINOVÁ, L.; MIŠURCOVÁ, V. *1 dějin předškolní výchov.*, Praha: SNP, 1980, s. 106.

škol s 6 144 třídami, s 159 124 dětmi a 10 585 učitelkami⁸. Vr. 1953 byly vydány „Prozatímní osnovy pro mateřské školy“, které byly po úpravách zavedeny r. 1955 do praxe jako „Osnovy pro mateřské školy“. Tyto dokumenty byly závaznou směrnicí pro výchovu v celém státě, a to na rozdíl od předchozích směrnic, které výchovné postupy pouze doporučovaly. Osnovy vytyčovaly výchovné úkoly, stanovily obsah a rozsah vědomostí, dovedností a návyků, a též naznačovaly metodický postup učitelčiny práce. Novým výchovným prostředkem se stalo zaměstnání, jako forma předškolního vyučování. Průběh dne a trvání jednotlivých činností je celostátně pevně stanoven⁹.

Dne 15. 12. 1960 schválilo Národní shromáždění ČSSR zákon o soustavě výchovy a vzdělání, v níž jednotlivé stupně na sebe navazují a tvoří jednotný výchovně vzdělávací systém. Podle tohoto zákona se výchova, realizovaná v jeslích a mateřských školách vztahuje na děti do 6 let. Od r. 1960 se začínají budovat společná zařízení jeslí a mateřské školy. Ve školním roce 1960/61 bylo otevřeno 4 732 mateřských škol s 201 988 dětmi a 13 414 učitelkami. Celkem bylo 7 147 tříd mateřských škol a 41 tříd pro děti do tří let věku¹⁰. Vr. 1960 byly vydány Osnovy výchovné práce pro mateřské školy, které měly cíl: *"Pečovat o harmonický rozvoj tělesných a duševních sil dětí, rozvíjet jejich osobité schopnosti a zájmy, formovat žádoucí rysy jejich charakteru - zejména kolektivismu, socialistického vlastenectví a internacionalismu a vytvářet předpoklady pro budoucí vědecký světový názor. Všestranný rozvoj osobnosti se může uskutečnit jen za mnohotvárné činnosti dítěte."* V nových osnovách byl uplatněn důraz na výchovnou práci s dítětem, odklon od jednostranného didacticismu a přechod ke komplexní výchovné práci. Oproti minulým osnovám je uplatňována i spontánní hra. Celkové pojetí hry je volnější, více se zdůrazňuje individualita dítěte. Přetrvává

⁸ Národní zpráva o stavu předškolní výchovy, vzdělávání a péče o děti předškolního věku v České republice. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Praha: Fortuna, 2000. ISBN 80-7168-746-4, s. 66.

⁹ Retrospektiva a perspektiva předškolního vzdělávání a příprava předškolních pedagogů. Praha: Asociace předškolní výchovy, 2002. s. 18.

¹⁰ Národní zpráva o stavu předškolní výchovy, vzdělávání a péče o děti předškolního věku v České republice. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Praha: Fortuna, 2000. ISBN 80-7168-746-4, s. 66.

"LACINOVÁ, I. Od osnov a programů k rámcovému programu pro předškolní vzdělávání. In: Retrospektiva a perspektiva předškolního vzdělávání a příprava předškolních pedagogů. Praha: Asociace předškolní výchovy, 2002. s. 18.

povinnost dodržovat časový rozvrh. Od sedmdesátých let existuje duální¹¹ systém přípravy pedagogů předškolní výchovy na úrovni úplného středního vzdělání s maturitou a terciálního vzdělávání.

V r. 1967 vychází nový „Program výchovné práce v jeslích a mateřských školách“, který byl poprvé v historii předškolní výchovy určen pro celý předškolní věk od narození do šesti let. Pro mateřskou školu jsou úkoly nově rozpracovány do tří věkových skupin, přibývá množství úkolů. Výchovné složky jsou rozšířeny na výchovu tělesnou, rozumovou (rozdělenou na rozvíjení poznání a mateřský jazyk), mravní výchovu, pracovní výchovu, estetickou výchovu (výtvarnou a hudební). Pevný časový rozvrh je nahrazen pružným, účelným uspořádáním dne. Počty mateřských škol i nadále stoupají. Pro rok 1967/68 bylo otevřeno 5 367 mateřských škol s 9 378 třídami. Z toho bylo 223 tříd jeslí. Celkový počet zapsaných dětí byl 247 102. Počet učitelek, včetně nekvalifikovaných, byl 18 009.

V programu výchovné práce, který platil od roku 1977, dochází k dalšímu navýšení nároků na děti i učitelky. Přibývají další výchovné složky: matematické představy, literární výchova a výchova k dopravní kázni. Pro předškoláky přibýlo druhé dopolední zaměstnání, je kladen důraz na připravenost dítěte na školu. Časový rozvrh je pevně stanoven. I nadále počet mateřských škol stoupá. Pro školní rok 1977-78 bylo otevřeno 6 727 mateřských škol s 13 636 třídami. Z toho bylo 347 tříd jeslí.

Největší počet mateřských škol byl v roce 1983/1984, to bylo otevřeno 7 592 mateřských škol s 16 748 třídami. Celkový počet zapsaných dětí činil 466 488. V mateřských školách pracovalo 32 972 pedagogických pracovníků. Od tohoto roku pak dochází k postupnému snižování počtu mateřských škol.

Výchovný program z r. 1984 s sebou přináší obsáhlejší metodiky a cílem i nadále zůstává příprava na školu. Pro rok 1984/85 bylo v provozu 7 221 mateřských škol s 16 773 třídami, 450 693 zapsanými dětmi a s 32 971 učitelkami..

Po roce 1990 je další vývoj předškolního školství výrazně ovlivněn politickými, ekonomickými i společenskými změnami, které zasáhly celé naše vzdělávací prostředí.

LACINOVÁ, I. *Od osnov a programů k rámcovému programu pro předškolní vzdělávání. In: Retrospektiva a perspektiva předškolního vzdělávání a příprava předškolních pedagogů. Praha: Asociace předškolní výchovy, 2002. s. 18.*

Proud plné svobody vzdělávání, tržních principů v uspokojování vzdělávací poptávky i ve financování, vedl k postupné vnitřní reformě i v oblasti předškolní výchovy a vzdělávání. Podařilo se prosadit resortní prostředí, vzniklo alternativní školství. Byl dán prostor pro rozvoj soukromých i církevních vzdělávacích institucí¹². Dochází ke změně cíle předškolní výchovy, který je nově formulován: *předškolní výchova zabezpečuje uspokojování přirozených potřeb dítěte a rozvoj jeho osobnosti; probíhá ve spolupráci rodiny a předškolního zařízení*¹³. Prodloužením mateřské dovolené do 4 let věku dítěte došlo k redukci jeslí. Fungují v minimálním množství na bázi soukromé, výjimečně obecní. Základními veřejnými předškolními zařízeními zůstává mateřská škola a speciální mateřská škola. V roce 1990/91 bylo v provozu 7 335 mateřských škol s 16 198 třídami, 352 139 dětmi a 32 112 učitelkami. Počty mateřských škol v následujících letech zaznamenávají klesající tendenci. V roce 1998/99 je otevřeno 6 028 mateřských škol s 13 509 třídami, 302 856 dětmi a 25 296 pedagogickými pracovníky.

V roce 2001 je zveřejněna koncepce nového výchovného programu s celostátní působností „Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání“. Ten vstupuje v platnost¹⁴ k 1. 9. 2007. Hlavní cíle jsou tři:

1. rozvíjení dítěte a jeho schopnosti učení
2. osvojení si základů hodnot, na nichž je založena naše společnost
3. získávání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí

Nepracuje s výchovami, ale zcela v duchu osobnostní orientace rozpracovává vzdělávací cíle do pěti oblastí, ve smyslu interakčního pojetí.

¹² *Národní zpráva o stavu předškolní výchovy, vzdělávání a péče o děti předškolního věku v České republice*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky). Praha: Fortuna, 2000. ISBN 80-7168-746-4, s. 26.

¹³ LACINOVÁ, I. *Od osnov a programů k rámcovému programu pro předškolní vzdělávání*. In: *Retrospektiva a perspektiva předškolního vzdělávání a příprava předškolních pedagogů*. Praha: Asociace předškolní výchovy, 2002. s. 22.

¹⁴ Dle nového Školského zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Tabulka č. 1 : Počty předškolních institucí na českém území.

INSTITUCE	OPATROVNY	JESLE	MATEŘSKÉ ŠKOLY			
	POČET	POČET	POČET	TRIDY	DETI	PEDAG. PRACOVNÍCI
1832	2					
1869			1	1		1
1884		1				
1896/97	93	13	166			
1908/09			456		43 545	792
1921	196	53	929			
1925	190	61	1 114			
1930	160	81	2 035			
1935	192	85	2 185			
1937	297	83	2 239		88 725	
1938	97	64	654			
1945			560			
1948			3 599			
1950			4 359			
1953/54			4 693	6 144	159 124	10 585
1960/61		4 732 ¹		7 147	201 988	13 414
1967/68		5 367		9 378	247 102	18 009
1977/78		6 727		13 636	391 807	26 502
1983/84		7 592		16 748	466 488	32 972
1984/85		7 221		16 773	450 693	32 971
1990/91		7 335		16 198	352 139	32 112
1998/99		6 028		13 509	302 856	25 296
2006/07			4 815		285 419	22 367

Od roku 1960 vznikají společná zařízení jesle - mateřská škola.

4. Předškolní zařízení v Pardubicích

4.1. První opatrovna 1870-1906

První předškolní zařízení - opatrovna, vznikla r. 1870. Podnětem k založení opatrovny byl zákon ze 14. května 1869 ř. z., kde v § 10 stálo, že při obecných školách je možné zřídit školy pro opatrování, vychovávání a vyučování dětí, které nejsou povinny chodit do školy. Zásahu na otevření 1. opatrovny - „*ústav k tělesnému a mravnému vychování dítek tří až šestiletých k dospění jich ke škole národní obojího rodu; zvláště těch, jichž rodiče za výživou mimo dům pracují, aneb mezi dnem svých dítek sami opatrovali a vychovávají nemohou.*“ - měla sl. Augusta Opitzová a dámský výbor² při pěveckém spolku Ludmila. Ten opatrovnu podporoval finančně a měl právo volit ze svých členek do výboru opatrovny. První předsedkyní spolku byla Juliana Krausová.

Dne 18. 10 1870 byly tři místnosti na „Hrádku“ č. 165 slavnostně vysvěceny za přítomnosti 13 dam z komitétu, i sborového zpěváckého spolku Ludmila. Velebný pan P. Wajjlev prosil Boha za zdar a šťastnou budoucnost opatrovny. Třetí den po vysvěcení začalo vlastní vyučování. Do opatrovny bylo zapsáno 20 dětí a do konce roku 1870 počet stoupl na 64. Zápisné činilo 50 krejcarů, za které dostalo každé dítě košíček a tabulku s pisátkem. Měsíčně platily chudé děti 20 krejcarů a bohaté 30-40 krejcarů. Výchovu mládeže drobnou prací, tělocvikem, hrou, počátky náboženství i učení literárního vedla sl. M. Hrubá. Rodiče byli vybidnuti k tomu, aby přiváděli své děti vždy umyté, učesané a v čistém oděvu. S sebou si dítě přineslo chléb a jiné vhodné potraviny.

Opatrovna byla otevřena od sv. Václava (28. září) do sv. Josefa (19. března) od 8 hodin do 16 hodin a od sv. Josefa (19. března) do sv. Václava (28. září) od 8 hodin do 18 hodin, zavřena byla jen v neděli a ve svátky. Děti jedly v 10 hodin, v poledne a v 16 hodin z potravin, které si přinesly z domova. Žádné dítě nesmělo být tělesně trestáno. Trestem bylo stání u stolku po dobu 5 až 10 minut či zákazem hraní s ostatními³.

² SOkA Pardubice, Fond č. 600, Opatrovna Pardubice 1870 - 1948, inv.č. 2, Protokol opatrovny, s. 2.

³ Spolek známý jako „Komitét dam městské opatrovny“.

SOkA Pardubice, Fond č. 600, Opatrovna Pardubice 1870 - 1948, inv.č. 2, Protokol opatrovny.

Stanovy opatrovny byly schváleny místodržitelstvím v Praze dne 13. ledna 1871 výnosem č. 60 080. Z těchto stanov vyplývá, že pardubická opatrovna byla určena pro děti od tří let, až do zahájení povinné školní docházky. Vyučovací řečí byla čeština. Děti byly přijímány k zápisu do opatrovny o sv. Václavu (tedy 28. září) a sv. Josefu (19. března). Bylo možné přijmout dítě do opatrovny i mimo vymezené termíny. Přijetí dětí schvaloval výbor „komitét dam“. Přijetí dítěte mohlo být i odepřeno, zvláště pokud dítě nebylo zdravé.

V roce 1871 byla opatrovna přemístěna do ulice Labská. Dne 31. října 1871 byla předána do správy města. Z jejich peněz, příspěvku poštmistra Krause, Občanské záložny a spolkového fondu, byl 3. 3. 1872 zakoupen domek blíže vchodu do Karlovy ulice. Po nutných úpravách, byl dům předán koncem září 1872 a opatrovna se tak mohla přestěhovat do nových prostorů. Na konci roku 1872 měla opatrovna 120 dětí, pak návštěvnost trochu klesla.

Od roku 1873 pečovala o svěřené děti sl. A. Müllerová, která pobírala plat ve výši 400 zlatých ročně s bytem v objektu a palivem, pěstounka dále dostávala 100 zl. ročně jako plat pro služku⁴.

Na výborové schůzi 11. 5. 1874 bylo navrženo zrušení opatrovny, neboť „*málo chudých dětí navštěvuje opatrovnu*“⁵ a vydržování je pro město velkou výlohou. Po důkladném zvážení bylo jednohlasně (počtem 13 hlasů) ustanoveno, aby se opatrovna nerušila. Dámy z komitétu se dohodly, že každá z nich bude na vyučování každodenně dohlížet a poznatky své zaznamenávat (kolik dětí bylo přítomno, co se vyučovalo...). Toto opatření bylo dodržováno od 5. 3. 1875 - 28. 4. 1876. Dámy komitétu se zavázaly, že se budou starat o peněžité příspěvky (výtežky z koncertů spolku Ludmila, z tombol věnečků městské besedy, dobročinné sbírky). Bylo ujednáno, že poprosí v písemné žádosti o příspěvek Jeho Veličenstvo císaře Ferdinanda I. Ten však 18. 5. 1875 žádost zamítl. Od roku 1874 pečuje o děti sl. R. Richterová.

Dne 20. srpna Opatrovna utrpěla 24. 9. 1875 bolestnou ztrátu úmrtím její zakladatelky sl. Augusty Opitzové. Dne 27. května 1879 zemřel dobrodinec a ochránce dětí opatrovny, starosta města Václav Bubeník.

⁴ Pardubice, AM Pardubice, kart. 78, Věci trestní a sociální 1888.
⁵ ibOkA Pardubice, Fond č. 600, Opatrovna Pardubice 1870 - 1948, inv.č. 2, Protokol opatrovny.

Dne 20. března 1884 oznámila obec svůj záměr vystavět novou opatrovnu. Plánem stavby byl pověřen stavitel Brož. Dne 11. ledna 1885 byla slavnostně vysvěcena nová opatrovna, která se nacházela na Žižkově náměstí. Tato budova však musela roku 1906 ustoupit stavbě městského divadla⁶. Na jejím financování se podílelo město, Občanská záložna a komitét dam opatrovny. Dne 12. ledna 1885 bylo ku příležitosti otevření opatrovny obdarováno 100 dětí oděvem, botami a hračkami. Všech 130 dětí dostalo perníkového Mikuláše, ovoce a sladkosti. Stoupající počet dětí v opatrovně v roce 1885 měl za následek přijetí výpomocné síly sl. Berty Flofslavé a rozdělení dětí na dvě oddělení.

Dne 29. a 30. června 1888 se konal v Pardubicích Sjezd pěstounek, vychovatelů a přátel výchovy rodinné⁷. Rokovalo se o zakládání místních odborů spolků škol mateřských a ústavů jim příbuzných, o založení podporovacího a penzijního fondu pro pěstounky při školách mateřských a ústavech jim příbuzných. Mimo jiné účastníci navštívili městskou opatrovnu, městské muzeum a hrad Kunětický.

Na výborové chůzi 10. 11. 1899 bylo schváleno přijetí 3. pěstounky Karoliny Šrůtkové, z důvodu narůstajícího počtu dětí v opatrovně. Tím se musely řešit i prostory pro III. oddělení opatrovny. V roce 1906 byla budova mateřské školy na Žižkově náměstí z důvodu stavby divadla stržena. Nadále se vyučovalo jen v oddělení U Kostelíčka a sv. Jana Křtitele.

Docházka dětí do opatrovny:

Tabulka č. 2 Počty dětí při výletech a slavnostech opatrovny Pardubice v období 1870-1906.

	děti	třídy
říjen 1870	20	1
prosinec 1870	64	1
prosinec 1872	120	1

SOKA Pardubice, Fond č. 600, Opatrovna Pardubice 1870 - 1948, inv.č. 2, Protokol opatrovny, AM Pardubice, kart. 78, kart. 87a sign. M - XII o, kart. 146, opatrovna1908 - 1948.

SOKA Pardubice, Fond č. 600, Opatrovna Pardubice 1870 - 1948, inv.č. 2, Protokol opatrovny.

20. 8. 1874	45	1
15. 7. 1875	120	1
11.7. 1877	90	1
16. 12. 1877	90	1
15. 12. 1878	120	1
23. 4. 1879	110	1
7. 12. 1879	120	1
5. 7. 1880	120	1
8. 12. 1880	120	1
8. 12. 1882	110	1
12. 1. 1885	130	2
8. 12. 1885	150	2
21. 7. 1887	203	2
8. 12. 1888	153	2
10.7. 1889	170	2
8. 12. 1889	192	2
6. 12. 1890	157	2
22.11. 1902	150	3

V archivních materiálech se bohužel nedochovaly počty zapsaných dětí v jednotlivých letech. O počtech dětí jsou zmínky pouze při výletech a slavnostech. Tyto údaje jsou uvedeny v tabulce č. 2, z které vyplývá, že zájem rodičů o umístění dětí stoupal. Při otevření měla opatrovna 20 zapsaných dětí. Prameny uvádějí, že již na konci roku 1870 počet stoupl na 64 a za další dva roky na 120 dětí. Pak zřejmě počty klesaly. V kronice je zmínka o počtu dětí ke dni 20. 8. 1874, kdy bylo přítomno 45 dětí a o návrhu na zrušení opatrovny z důvodu malé docházky dětí. V dalších letech opět vzrostl zájem o opatrovnu, do které docházelo okolo 120 dětí a opatrovna se rozrostla o nové oddělení. Největší zaznamenaná docházka byla ke dni 21. 7. 1887, kdy bylo přítomno ve dvou odděleních 203 dětí. Díky vysoké návštěvnosti bylo 10. 11. 1899 zřízeno III. oddělení. Historie první opatrovny v Pardubicích končí rokem 1906, kdy budova opatrovny musela ustoupit stavbě divadla.

Výchova a vzdělávání:

Stanovy opatrovny byly schváleny místodržitelstvím v Praze dne 13. ledna 1871 výnosem č. 60 080. Úkolem opatroven je přijímat děti pracujících rodičů pod svůj dozor a k přiměřenému zaměstnání. Navykat děti čistotě, pořádku, dobrému chování a podporovat v nich pracovitost. Do opatroven by měly být přijímány děti starší tří let.

Zdravotní aspekty:

V kronikách jsou zaznamenány časté výskyty infekčních onemocnění, díky nimž byla opatrovna na nějaký čas uzavřena. Způsob zaznamenání v kronice je patrný z následujících citátů:

„V sobotu 21.srpna 1875 byly děti propuštěny z opatrovny dříve. Důvodem byl výskyt dětských nemocí ve městě. Opatrovna byla uzavřena do 20. září 1875⁸.“
„V srpnu r. 1877 byla opatrovna, z důvodu onemocnění spálou, na jeden měsíc uzavřena⁹.“

Slavnosti a výlety:

Počínaje rokem 1874 se děti v letních měsících každoročně vydávaly na výlet do blízké Vinice nebo Bubenče, kde je mnohdy navštívil i starosta města. Děti posvačily a vystoupily se svým programem, ve kterém předvedly různé hry jako: „Zahradníci“, „Senoseč“, recitovaly básně a na závěr zazpívaly píseň „Kde domov můj“. Vystoupení dětí, vždy mile pobavilo přítomné obecenstvo. Tyto výlety byly pořádány každoročně až do roku 1882, kdy se výlet nekonal a děti posvačily v zahradě opatrovny. Každoroční výlet se roku 1890 nekonal z důvodu velké nemocnosti dětí a plánované slavnosti „Ústřední matice školské“, která s sebou nesla velké finanční výdaje.

Na výborové schůzi spolku bylo 10. 7. 1891 ustanoveno, že výlet dětí uspořádán nebude¹⁰. Hlavním důvodem byl nedostatek peněz, ale i neuznání, mnohdy i nevděk ze strany rodičů dětí z opatrovny, k obětavé činnosti dam komitétu. Výlet se ze stejného

* SOkA Pardubice, Fond č. 600, Opatrovna Pardubice 1870 - 1948, inv.č. 2, Protokol opatrovny, s. 70
i Tamtéž, s. 105.

¹⁰ SOkA Pardubice, Fond č. 600, Opatrovna Pardubice 1870 - 1948, inv.č. 2, Protokol opatrovny.

důvodu nekonal ani následující rok 1892 a ani v letech 1893 až 1898. Na výborové schůzi spolku 5. 6. 1899 byl, po několika letech, schválen výlet dětí z opatrovny do Bubenče, kde děti obdržely svačinu.

Od roku 1877 se každoročně pořádala „Slavnost vánočního stromku“ v místnostech městské besedy či v prostorách školy Novoměstské. Děti zpívaly koledy u jesliček, hrály hry, přednášely básně a na závěr vždy jeden malý chovanec poděkoval všem dámám komitétu a všem příznivcům opatrovny za péči. Při té příležitosti, byly některé chudé děti obdarovány oblečením, které zajišťoval komitét dam a všechny přítomné děti dostaly sladkosti, ořechy a ovoce. Slavnost vánočního stromku se uskutečnila v roce 1888 poprvé se zakoupenou vstupenkou (každé z dětí obdrželo 1 vstupenku pro svoji matku), dříve byl vstup volný.

V opatrovně proběhly i další oslavy. Způsob záznamu dokládají následující citáty: „Školní místnost opatrovny byla 23. 4. 1879, ku příležitosti 25. výročí sňatku J. J. Veličenstev, slavnostně vyzdobena. Proběhly oslavy jichž se účastnily i děti svým vystoupením.“¹¹ „V průběhu oslav 110 dětí dostalo po stříbrném čtvrtzlatníku. Oslava 10. výročí založení opatrovny se uskutečnila 16. října 1880 slavnostní mší svatou v děkanském chrámu Páně. Opatrovna byla vyzdobena ověšeným obrazem zakladatelky opatrovny A. Opitzové. Oslav se zúčastnil i starosta Leopold Werner. Děti dostaly kávu, koláče a ovoce. Po krátkém občerstvení děti předvedly, za doprovodu harmoniky, rozličné tance a hry.“¹²

¹² ~ o k A Pařdubice, Fond č. 600, Opatrovna Pardubice 1870 - 1948, inv.č. 2, Protokol opatrovny, s. 132. Tamtéž, s. 155.

4. 2. Vývoj opatroven-mateřských škol v období 1903-1947

„Přenosná" opatrovna U sv. Jana Křtitele

V roce 1903 se v Pardubicích konala výstava, na které byla vystavena přenosná opatrovna firmy Cristoph & Unmack¹³. Na její zakoupení věnoval výbor opatrovny 6000 K. Po skončení výstavy byla přenosná opatrovna umístěna u kostela sv. Jana Křtitele na starém hřbitově¹⁴. Začátkem školního roku 1911 se přestěhovala mateřská škola z přenosné budovy U sv. Jana do nové měšťanské školy Novoměstské. Došlo k rozebrání staré dřevěné opatrovny U sv. Jana Křtitele a znovupostavení pro obvod staroměstský na Olšinkách - mateřská škola Staroměstská. Vyučovat se v ní znovu začalo 4. 9. 1911. V průběhu školního roku 1921/22 byla přenosná mateřská škola přestěhována z lokality Olšinky k divadlu u tržnice, tj. na Staré město, Na Tříslu. Od 2. prosince 1945 bylo otevřeno II. oddělení mateřské školy. Mateřská škola Staroměstská zahájila nový školní rok 1945-46 v Mesanyově vile, kam byla přestěhována z dřevěné budovy Na Tříslu.

U Kostelíčka

Dne 1. 4. 1904 byla otevřena pobočka opatrovny ve škole U Kostelíčka. Děti navštěvující tuto mateřskou školu se stravovaly ve školní kuchyni¹⁵. Mateřská škola se musela v průběhu roku 1906 vystěhovat, a tak po dobu pěti měsíců fungovala pouze mateřská škola U sv. Jana, kam denně docházelo až 92 dětí. Prostory pro mateřskou školu byly hledány. Nejprve byla mateřská škola umístěna do okresního sirotčince, kde však prostory nevyhovovaly a návštěvnost dětí klesala. Pak byla mateřská škola umístěna do domu barona Krause v Královské třídě.

Dne 5. května 1909 byly na konané schůzi zastupitelstva schváleny plány na novou mateřskou školu U Kostelíčka. Ta měla mít dvě velké místnosti, chodbu, záchody a půdu. Stavby se ujal stavitel Ferdinand Potůček a v pořadí třetí opatrovna byla slavnostně předána 15. 4. 1910. Otevřena byla 1. 5. 1910. Náklady na stavbu se dostaly na částku 8 206 K. Pěstounkou pro tuto mateřskou školu byla vybrána Marie

Bohužel prameny neuvádějí, jak tato přenosná opatrovna vypadala a jakým způsobem se dala přenášet. SOKA Pardubice, Fond č. 600, Opatrovna Pardubice 1870 - 1948, inv.č. 2, Protokol opatrovny. SOKA Pardubice, AM Pardubice, kart. 78, kart. 87a sign. M - XII o, kart. 146, opatrovna 1908 - 1948.

Kneschková, jejíž roční plat činil 720 K a 200 K jako plat pro služku. Po vypuknutí I. sv. války byla zabrána k vojenským účelům budova mateřské školy a přestěhována do domu p. Pejhřimovského v Štrosově ulici U Kostelíčka. Po nějakém čase byla budova mateřské školy uvolněna a mateřská škola se mohla přestěhovat zpět. V roce 1945 byla vojskem opět zabrána budova mateřské školy. Pro tuto mateřskou školu zapůjčily místnost městské jesle. Mateřská škola se 20. července 1945 stěhovala zpět do vlastní budovy. V mateřské škole již kapacita 1 třídy nedovoluje přijímat nové děti (počet narostl na 85 dětí), a proto bylo během školního roku 1946/47 otevřeno II. oddělení.

Novoměstská

Začátkem roku 1911 byla v budově měšťanské školy Novoměstské otevřena mateřská škola, do které přešly děti z přenosné mateřské školy u sv. Jana Křtitele. V létě roku 1917 bylo oznámeno přestěhování mateřské školy do Národního sociálního domu, z důvodu postoupení místností gymnáziu. Vyučování mohlo začít až 1. října 1917. Z tohoto místa byla 14. 5. 1918 mateřská škola vypovězena do místností hostince v Bubeneči. Důvodem bylo postoupení daných místností uherskému vojsku. Ale i z Bubenče se musely 15. 5. 1918 vysstěhovat do bývalého šlechtického kasina, ve Wilsonově třídě. Mateřská škola byla opět v roce 1919 vypovězena majitelkou a přestěhována do místností v Palackého třídě č. 195, kde byl od 1. 11. 1919 provoz opět obnoven. Ke konci školního roku 1921/22 byla mateřská škola znovu vystěhována. Nové prostory byly pro tuto mateřskou školu nalezeny ve Wilsonově třídě, v budově p. A. Krause, ve dvoře.

Dne 15. září 1927 byla mateřská škola přestěhována do svých bývalých místností v budově měšťanské školy Novoměstské. Místnosti v mateřské škole byly v roce 1945 zabrány německou brannou mocí, v důsledku toho byla MŠ 3. 2. 1945 uzavřena. Nábytek a pomůcky byly uloženy v soukromých bytech. Do své původní budovy se stěhuje v srpnu 1945. Díky velké návštěvnosti dětí (60 dětí i více v dopoledních hodinách), žádá mateřská škola v roce 1945 o přidělení vhodné místnosti pro II. oddělení. Počty zapsaných dětí v Novoměstské mateřské škole nadále stoupaly a ve školním roce 1946-47 bylo nutno zřídit III. oddělení. Poněvadž nebyly potřebné místnosti k dispozici, byla vyklizena hračkárna a zřízeno III. oddělení tam. V listopadu byly pro III. oddělení uvolněny 2 místnosti v Steinerově domě ve Smilově ulici.

Na Skřivánku

Úspěch ze starších opatroven a rychlý růst města, povzbudil místní školní obec v roce 1913 k zřízení 4. opatrovny Na Skřivánku, v obecné škole M. Lisztova. Po vypuknutí I. sv. války byla mateřská škola z obecné školy Na Skřivánku přemístěna do hostince p. Surové v Jesničánkách. Rokem 1918 byly prostory mateřské školy uvolněny a tím byl umožněn návrat mateřské školy do svého původního místa. Ve školním roce 1925/26, bylo z důvodu velkého počtu zapsaných dětí otevřeno II. oddělení.

Přístavbou obecní školy Na Skřivánku a pro nedostatek místností byla od 1. září 1929 do 16. prosince obě oddělení mateřské školy sloučena. Mateřská škola Na Skřivánku byla v roce 1931 přemístěna, a to do Ymky, budovy tělovýchovné jednoty Sokola II, kde měla škola k použití 2 třídy s kabinetem a hernou. Děti tam nastoupily až od 8. října 1931. Mateřská škola byla před začátkem školního roku 1934 - 35 přestěhována do vlastní budovy. Od dubna 1935 bylo otevřeno III. oddělení mateřské školy. Při otevření bylo zapsáno 37 dětí. Pro III. oddělení byla přijata učitelka Aloisie Kšírová. Ke dni 1. 9. 1940 bylo v mateřské škole zrušeno jedno oddělení z důvodu menšího počtu docházejících dětí¹⁶. Mateřská škola byla 12. 10. 1940 opět přestěhována do Ymky, neboť budovu zapůjčil městský úřad účelům školy obecné. Budovu školy obecné zabrala pro své potřeby Říšská branná moc.

V mateřské škole byl školní rok 1942 ukončen již 30. 6. z nařízení městského úřadu, neboť místnosti bývalé Ymky, v nichž je mateřská škola nyní umístěna, musely býti vyklizeny na přání majitele budovy. Jiné místnosti prozatím nebyly k dispozici, nábytek byl uložen ve vlastní budově mateřské školy Na Skřivánku (v té době škola obecná). Mateřská škola se v září 1942 přestěhovala do vlastní budovy. Prozatímně do jedné místnosti, uvolněné školou obecnou. Obě oddělení byla nejprve sloučena a od října 1942 fungovala opět obě dvě oddělení zvlášť.

Habrmanova u Svítkova (Na Přerovsku)

Usnesením z 16. 7. 1925 bylo schváleno zřízení 5. mateřské školy ve školním obvodu Habrmanova u Svítkova¹⁷. V mateřské škole bylo zahájení školního roku odloženo na 19. říjen 1939, protože byla budova zabrána vojskem. Náhradní místnost v budově obecního úřadu nebyla do 16. října připravena. Kdy se opět mateřská škola vrátila do své budovy, není v záznamech uvedeno.

¹⁷ SOkA Pardubice, AM Pardubice, kart. 146, sign. M - XII o, opatrovna 1908 - 1948.

Docházka dětí a počty mateřských škol:

Tabulka č. 2. Přehled o počtech mateřských škol v Pardubicích za období 1903-1925.

	Na Žižkově nám.		U sv. Jana Křtitele		U Kostelíčka				celkem dětí
školní rok	Děti	třídy	děti	třídy	děti	třídy	děti	třídy	
1903/04	neuvedeno	3	neuvedeno	1	neuvedeno	1	-	-	
1904/05	neuvedeno	3	neuvedeno	1	neuvedeno	1	-	-	
1905/06	neuvedeno	3	neuvedeno	1	neuvedeno	1	-	-	
1906/07	-	-	neuvedeno	1	neuvedeno	1	-	-	
1907/08	-	-	neuvedeno	1	neuvedeno	1	-	-	
1908/09	-	-	neuvedeno	1	neuvedeno	1	-	-	
1909/10	-	-	neuvedeno	1	neuvedeno	1	-	-	
	Novoměstská		Staroměstská		U Kostelíčka		Na Skřivánku		
1910/11	neuvedeno	1	neuvedeno	1	neuvedeno	1	-	-	
1911/12	neuvedeno	1	neuvedeno	1	neuvedeno	1	-	-	
1912/13	neuvedeno	1	neuvedeno	1	neuvedeno	1	neuvedeno	1	
1913/14	neuvedeno	1	neuvedeno	1	neuvedeno	1	neuvedeno	1	
1914/15	neuvedeno	1	neuvedeno	1	neuvedeno	1	neuvedeno	1	
1915/16	neuvedeno	1	neuvedeno	1	neuvedeno	1	46	1	
1916/17	neuvedeno	1	neuvedeno	1	neuvedeno	1	61	1	
1917/18	neuvedeno	1	neuvedeno	1	neuvedeno	1	53	1	
1918/19	neuvedeno	1	neuvedeno	1	neuvedeno	1	50	1	
1919/20	neuvedeno	1	neuvedeno	1	neuvedeno	1	74	1	
1920/21	49	1	40	1	40	1	54	1	183
1921/22	39	1	41	1	36	1	58	1	174
1922/23	65	1	59	1	47	1	70	1	241
1923/24	73	1	72	1	49	1	77	1	271
1924/25	107	1	86	1	71	1	116	1	380

Tabulka č. 3. Přehled o počtech mateřských škol v Pardubicích za období 1925-1935.

školní rok	Novoměstská		Staroměstská		U Kostelíčka		Na Skřivánku		Habrmanova		celkem
	děti	třídy	děti	třídy	děti	třídy	děti	třídy	děti	třídy	
1925/26	94	1	91	1	93	1	148	1	120	1	546
1926/27	92	1	83	1	82	1	170	2	103	1	530
1927/28	104	1	91	1	81	1	178	2	113	1	567
1928/29	72	1	69	1	69	1	187	2	80	1	477
1929/30	71	1	68	1	71	1	152	2	88	1	450
1930/31	79	1	63	1	67	1	120	2	76	1	405
1931/32	85	1	63	1	67	1	140	2	73	1	428
1932/33	65	1	51	1	58	1	123	2	78	1	375
1933/34	67	1	56	1	59	1	136	2	69	1	387
1934/35	65	1	65	1	74	1	152	3	78	1	434
1935/36	73	1	63	1	69	1	171	3	65	1	441
1936/37	73	1	57	1	70	1	163	3	59	1	422
1937/38	47	1	40	1	38	1	125	3	64	1	314
1938/39	70	1	57	1	67	1	132	3	68	1	394
1939/40	49	1	50	1	56	1	82	3	48	1	285
1940/41	58	1	61	1	69	1	102	3	52	1	342
1941/42	49	1	42	1	66	1	94	2	54	1	305
1942/43	46	1	34	1	54	1	87	2	40	1	261
1943/44	45	1	41	1	57	1	96	2	47	1	286
1944/45	26	1	28	1	57	1	54	2	16	1	181

Tabulka č. 4. Rozdělení mateřských škol do dvou obvodů - 1945 - 1947.

I. obvod:

	Novoměstská		Staroměstská		U Kostelíčka		V Pardubickách		celkem
rok	Děti	třídy	děti	třídy	děti	třídy	děti	třídy	
1945/46	82	2	55	2	47	1	40	1	224
1946/47	124	3	76	2	80	2	46	1	326

II. obvod:

	Na Skřivánku		Ve Svítkově		V Popkovicích		celkem
rok	děti	třídy	děti	třídy	děti	třídy	
1945/46	30	1	30	1	neuvedeno	Neuvedeno	60
1946/47	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	-

V roce 1903 byly v Pardubicích v provozu již tři opatrovny s pěti třídami. Bohužel v záznamech chybí údaje o počtech zapsaných dětí. První zápisy o počtech dětí jsou uvedeny až ve školním roce 1915/16, a to jen u mateřské školy Na Skřivánku. Tehdy bylo zapsáno v jednom oddělení 46 dětí. V tomto roce byly v provozu čtyři mateřské školy se čtyřmi třídami. Od roku 1921 jsou údaje o počtech zapsaných dětí kompletní. Pro rok 1920/21 bylo ve všech čtyřech mateřských školách zapsáno 183 dětí. Od školního roku 1925/26 je otevřena další, co do počtu, pátá mateřská škola. Postupně dochází k navyšování počtu zapsaných dětí. Největší počet zapsaných dětí byl zaznamenán ve školním roce 1927/28, kdy bylo ve všech pěti mateřských školách zapsáno 567 dětí. Pak počty zapsaných dětí mírně klesly. Nejmenší docházka je zaznamenána v roce 1944/45, kdy bylo zapsáno 181 dětí ve všech pěti mateřských školách.

Největší počet dětí zapsaných na jednu třídu byl v mateřské škole Na Skřivánku ve školním roce 1925/26. Tehdy tam bylo zapsáno v jednom oddělení 148 dětí. Naopak, nejnižší počet zapsaných dětí byl v roce 1944/45 v mateřské škole Habrmanova, kdy bylo evidováno 16 dětí v jednom oddělení.

Po ukončení II. světové války dochází k rozšíření sítě mateřských škol o další dvě. Celkem je ve školním roce 1945-47 sedm mateřských škol. Bohužel, nejsou v tomto období záznamy o počtech zapsaných dětí ve všech mateřských školách.

Výchova a vzdělávání:

Do roku 1911 jsou stále v platnosti stanovy schválené místodržitelstvím v Praze dne 13. 1. 1871, výnosem č. 60 080. Z těchto stanov vyplývá, že předškolní instituce jsou určeny pro děti od tří let, do zahájení školní docházky. Vyučovací řeč je čeština. Charakter těchto institucí je pečovatelský.

Městské zastupitelstvo schválilo nový statut a osnovy¹⁸ pro mateřské školy, opatrovny a jesle 15. 12. 1911. Dle těchto stanov mělo město vydržovat tolik opatroven a mateřských škol, kolik jich bude podle počtu dětí potřeba. Do těchto ústavů byly přijímány pouze děti, které měly bydliště v Pardubicích. Náklady spojené se stavbou a vydržováním měla na starosti obec. Jednotlivé mateřské školy měly být vždy spojené s opatrovnami a jeslemi ve společný ústav. Jesličky jsou ústavem ošetrovacím, opatrovny přijímají děti pod dozor a k přiměřenému zaměstnání, škola mateřská je již ústavem vychovávacím. Zaměstnání dětí se řídilo podle osnov, které byly schváleny místní školní radou¹⁹. Cílem výchovné práce bylo vytvořit u dětí základy mravní úrovně a vést děti k pracovitosti. A to prostřednictvím: cvičení smyslů; vyprávěnky a volné rozhovory, při nichž se děti vedou k přesné výslovnosti; cvičení paměti; zpěv a hry; zaměstnání. Zaměstnání mělo zábavný charakter, bylo lehce poučné a veškeré vlastní vyučování je vyloučeno. Celkově měly tyto instituce rodinný ráz. Pedagogický personál musel mít kvalifikaci pro pěstounky škol mateřských podle všeobecných pravidel § 90 a 101 min. nař. z 31. 8. 1886 č. 6051.

Ve školním roce 1932/33 byla Zemskou školní radou v Praze schválen statut nové školní osnovy²⁰. Oproti statutu z roku 1911, je v něm uveden maximální počet dětí na jednu učitelku. Další změna je v zavedení lékařského dohledu při nástupu dětí do mateřské školy. V osnovách bylo zdůrazněno, že mateřská škola zůstává ústavem vychovávacím, vyučování trivia je vyloučeno. Je vyloučeno i přetěžování dětí Přípravami k různým slavnostním vystoupením. Podle tohoto výnosu, si učitelky zpracují svůj program dle týdnů. Cílem výchovné práce je klást základy věcných

Kopie statutu a osnov z roku 1911, viz. příloha č. 2.

Místní školní rada byla zřizována v každé obci, fungovala jako veřejný úřad, skládalo se z předsedy a zástupců škol a občanů" Spravovala školní budovy a majetek škol, opatrovala jejich věcné potřeby, sestavovala školní rozpočet, vedla školní matriky.

Kopie statutu a osnov, viz. příloha Č. 3.

poznatků a mravní úrovně dětí. Důrazy na výchovnou práci v mateřské škole se objevují v tělesné výchově, řečové výchově, mravní výchově a rozumové výchově.

Některé učitelky se v rámci sebevzdělávání zúčastnily ve dnech 18. - 19. a 22. 9. 1940 tělovýchovného kurzu a kurzu rytmiky. Kurz se konal v Pardubicích. Všechny učitelky musely absolvovat v období od 1. 10. 1940 do 30. 5. 1941 a od 7. 9. 1941 - 5. 6. 1942 kurz němčiny, v rozpětí 4 hodin týdně, pořádaný městem Pardubice pro městské zaměstnance. Ve dnech 21. - 22. 6. 1942 skládaly učitelky z tohoto jazyka zkoušky.

21

V roce 1940 proběhl na mateřské škole na Skřivánku (III. oddělení) výzkum , zaměřený na schopnost vnímání, pozornosti a VV projevu. Děti byly klasifikovány a rozděleny do tří skupin: I. nadaných; II. normálních; III. intelektově slabších. Děti byly řazeny tak, že 1. dítě v I. skupině bylo nejnadanější a nejschopnější ve třídě vůbec. A od něho se postupovalo k dětem méně nadaným a schopným. O postupu práce i výzkumu byla podána okresnímu školskému výboru pololetní zpráva a na konci školního roku výstavka dětských prací sestavená a utříděná podle celoročního programu výchovy.

Z výnosu ŠOZ 12. 11. 1945 č. A - 135, 560 - 1 byl vydán „Prozatímní pracovní program pro mateřské školy" na školní rok 1945-46, který určoval obsah výchovy smyslové, mravní, společenské a tělesné.

Úřední výnosy a nařízení vztahující se k opatrovnám a mateřským školám:

Od roku 1905 jsou opatrovny přejmenovány na školy mateřské. Dle zemského zákona ze dne 29. 5. 1908, § 32 jsou učitelky škol mateřských považovány za úřednice obecní se služební dobou 35 let. Dosavadní název „pěstounka" se mění na „učitelku školy mateřské". Prázdniny ve školách mateřských jsou shodné s prázdninami škol obecných.

Dne 3. 12. 1910 byla přijata, „Zemskou organizací národní strany svobodomyšlné" v Praze rezoluce²². Ta žádá českou veřejnost a úřední činitele, aby věnovali více pozornosti těžkému a zodpovědnému úkolu učitelek mateřských škol. Upozorňují na velký význam škol mateřských, které opatrují a vychovávají děti matek pracujících mimo domov. Poskytují tak prostředí, které podporuje zdravý a přirozený

SOKA Pardubice, Fond č. 600, Opatrovna Pardubice 1870 - 1948, II. Městské mateřské školy, inv.č. 3.

²² SOKA⁰rad Sb o m učitelek škol mateřských 1935-1940, s.144.

^APar^{dubice}, Fond č. 600, Opatrovna Pardubice 1870 - 1948, inv.č. 2, Protokol opatrovny.

duševní vývoj dětí. Součástí rezoluce je i žádost o zřizování dalších mateřských škol, tak jako v jiných zemích²³.

Dne 20. 2. 1912 byla zvolena učitelka Božena Novotná zástupkyní za městskou radu a učitelka Podroužková za učitelky, v dozorčí radě městských škol mateřských, opatroven a jeslí. Dozorčí rada byla volena na dobu tří let, měla celkem 6 členů. Rada byla povinná každoročně předkládat místní školní radě výroční zprávu o hospodaření a finanční situaci ústavů.

Nařízením ze 6. 8. 1914 bylo do opatroven přijímáno neomezené množství dětí, neboť matky jako pracovní síly musely nahradit muže, kteří narukovali do I. světové války.

Dnem 8. 4. 1918 byla B. Novotná jmenována místní školní radou řídící učitelkou mateřských škol.

Dne 24. 7. 1921 byl přijat zákon 455 sb. z. a nař. O zrušení celibátu učitelek škol mateřských. Přijat byl na schůzi obecního zastupitelstva v Pardubicích 22.6. 1922.

Dnem 1. ledna 1928 byly městské mateřské školy převzaty od místní školní rady do správy obce.

Školám bylo v roce 1940 doporučeno, aby se staly členy liberálního sdružení učitelů „Dědictví Komenského“. Poplatek činil 80 K. Díky tomu mohli získat hodnotné knihy levným nákupem.

Na všechny budovy byla dána německo - česká označení. Školní rok byl ukončen dle výnosu ministerstva školství a národní osvěty 28. června 1941.

Povoláním německého komisaře, staly se Pardubice a správa města Pardubice a její podřízené ústavy, podniky a školy, německy řízenými služebními místy. Služební řeč bude němčina, totéž bude platit i pro všechny záznamy, protokoly a spisy.

Od 2. srpna 1945 byla rozdělena správa tehdejších mateřských škol do dvou obvodů. První obvod - mateřská škola Novoměstská, Staroměstská, U Kostelíčka, v Pardubickách a druhý obvod mateřská škola Na Skřivánku, Habrmanova a nově otevřená mateřská škola v Popkovicích.

Francie měla v r. 1879 více jak 6 000 škol mateřských a od r. 1886 je zřizuje i při obecných školách.

Na žádost ředitelství městské odborné školy pro ženská povolání v Pardubicích, získaly absolventky sociální a roční školy pro pěstounky možnost hospitovat v mateřských školách.

Zdravotní aspekty:

Od školního roku 1924/25 jsou mateřské školy pod dohledem školního lékaře²⁴, který provádí lékařskou prohlídku při nástupu do zařízení i během roku. Mateřské školy musely být kvůli dětským infekčním chorobám (spála, záškrť, černý kašel) během školního roku na doporučení lékaře na určitý čas uzavřeny. Následný citát je uveden jako způsob záznamu v kronice: "Školní rok 1939/40 měl být zahájen až 2. října, kvůli výskytu dětské obrny u dětí. Dle návrhu okresního úřadu v Pardubicích byl zemskou radou odložen počátek školního roku na 16. říjen."²⁵ K celkovému zhoršení zdravotního stavu dětí dochází ve válečných letech 1940/45 (spalničky, černý kašel, záškrť), a proto byly mateřské školy několikrát během roku na krátkou dobu uzavírány.

Na schůzi místní školní rady dne 29. října 1925 bylo usneseno, aby byli žáci pojištěni na úraz u pojišťovny „Čechoslavia“. Úrazy bylo nutné nahlásit do 8 dnů správě mateřských škol. Pojištění bylo uzavřeno na dobu 10 let a učitelky každým rokem měly povinnost děti přihlásit²⁶.

Bylo zavedeno očkování proti záškrťu a děti nemajetných rodičů byly od roku 1933 bezplatně očkovány. Ve školním roce 1930/31 byla zakoupena váha a děti byly váženy na začátku i na konci školního roku, výsledky byly zaznamenány. V průměru děti vyrostly v roce 1930/31 o 3 - 4cm a váhový přírůstek činil 1- 1,5kg.

Od školního roku 1930/31 do 1941/42 jsou, díky spolku Ochrana matek a dětí, stravovány chudé děti v zimních měsících sladovou kávou a od roku 1942/43 do roku 1945 přebírá tuto iniciativu Okresní péče o mládež v Pardubicích. Od školního roku 1946 je postupně zaváděno stravování dětí. Zpočátku se vařila polévka a krupicová kaše.

V roce 1942/43 bylo provedeno na všech mateřských školách šetření vadné výslovnosti u dětí. Rodičům s vadnou výslovností bylo doporučeno přihlásit dítě do

²⁴ ry
²⁵ Zpráva o činnosti školního lékaře, viz příloha č. 4.

²⁶ SOkA Pardubice, Fond č. 600, Opatrovna Pardubice 1870 - 1948, II. Městské mateřské školy, inv.č. 3, Zápisy porad sboru učitelek škol mateřských 1940-1944.

Schválení pojištění dětí místní školní radou, viz příloha č. 5.

kurzu pro nápravu vad výslovnosti, který pořádala Okresní péče o mládež v Pardubicích (březen - červen 1943).

Oslavy a slavnosti:

Každý rok byly v mateřských školách v prosinci vyzdobeny vánoční stromky a potřebné děti dostaly od komitétu dam oblečení, všechny děti pak obdržely různé sladkosti. Každoročně probíhaly oslavy ku příležitosti významných událostí, jako vzpomínka na Mistra Jana Husa, narozeniny prezidenta, oslavy výročí revolučních dnů a Dne osvobození. Od května 1946 byl uspořádán průvod na den „svátek matek“, který uspořádal spolek Ochrana matek dětí. Děti v průvodu vezly ozdobené kočárky, koloběžky a tříkolky. Ve dnech 16. - 23. června 1946, v rámci celostátní akce, byl uspořádán „Týden dětské radosti“. Zahájen byl průvodem dětí všech mateřských škol, které směřovaly k hotelu Grand, kde byly Radou československých žen v Pardubicích připraveny různé zábavné atrakce. Děti byly pohoštěny cukrovinkami a uzeninou. V ostatní dny byly v režii jednotlivých mateřských škol.

Okresní školní inspektor Beránek doporučil v roce 1940, při návštěvě mateřské školy Na Skřivánku, uspořádat výstavku dětských prací. Ta se konala v mateřské škole Na Skřivánku (I. a II. oddělení), v mateřské škole Novoměstská 9. a 10. 6. 1940. Mimo rodičů byli pozváni okresní školní inspektor Beránek, okresní školský výbor, městská rada, městský úřad, komitét dam aj. Po příkladu mateřské školy Na skřivánku se začaly pořádat podobné výstavky dětských prací i v ostatních mateřských školách. Ve dnech 18. a 19. 5. 1941 uspořádala učitelka M. Hlaváčková v mateřské škole U kostelíčka obdobnou výstavku dětských prací a ukázek zaměstnání dětí tří až šestiletých. Zvláště pěkné byly kresby štětcem a škrabovými barvami a práce z odložených krabic. Výstavka byla velmi dobře hodnocena i jako propagace předškolní výchovy

4. 3. Vývoj mateřských škol od roku 1948 do roku 2000

Jmenný přehled mateřských škol, jak v tabulce č.5, tak i v tabulce č. 6 není převzat v takovéto podobě z žádných archivních či jiných pramenných materiálů. Autorka musela vycházet z roztržštěných informací, které zčásti našla v archivních záznamech z různých zasedání MěstNV v Pardubicích, další informace získala při konzultaci s pracovníci školského odboru na Magistrátu města Pardubic a zpracováním dostupných kronik mateřských škol..

Vycházela z poznatků o tom, kdy byla mateřská škola zřízena, kdy zanikla a tyto poznatky porovnávala s informacemi získanými v archivu ve fondu MěstNV Pardubice. Jednalo se především o zápisy z porad o stavu mateřského školství, které bylo uvedeno v některých zápisech ze zasedání MěstNV Pardubice.

Kombinací faktů, prezentovaných v různých materiálech, doplnila autorka chybějící údaje tak, že bylo možné vytvořit následující tabulku č. 5.

Tabulka č.5. Přehled mateřských škol - uvedení do provozu, ukončení provozu.

Mateřská škola		vznik	zánik	důvod zániku
1	1. opatrovna	1870	1906	stavba divadla
2	Staroměstská	1903	nyní Bulharská	
3	U Kostelíčka	1904	30. 6. 1990	redukace sítě MŠ
4	Novoměstská	1911	Bratřanců Veverků 30. 6. 1991	budova vrácena v restituci
5	Na Skřivánku	1913	nyní Čేశková	
6	Habrmanova	1925	nyní Svítkov	
/	Rosice n. L.	1940	dosud	
8	Mnětice	1940	nyní Černá za B.	
9	Pardubický	1944	30. 6. 1993	redukce sítě MS
10	Popkovic	1945	dosud	
11	Lány na Důlku	1946	dosud	uzavřenal 956/1971
12	Nemošice	1946	dosud	
13	Staré Cívce	1946	dosud	
14	Teplého ul.	1946	30. 6. 1990	nevyhovující budova
15	Jahnova ul.	1949	1989	
16	Doubravice	1951	30. 8. 1997	nevyhovující budova
17	U Stadiónu	1951	1954	přemístění - MS Na Zábradlí
18	Dašická	1951	1981	nevyhovující budova
19	Jesničanky	1951	dosud	
20	Smilova I.	1952	30. 5. 1991	vráceno v restituci
21	Ohrazenice	1952	dosud	
~22	Na Zábradlí	1954	29. 6. 1991	vráceno v restituci
~23	Tesla sídliště	1956	dosud	
24	Gorkého	1956	dosud	
~25	Jeremenkova I.	1960	1994	redukce sítě MS
~26	Jeremenkova II.	1960	1982	redukce sítě MS
98	Hakenova	1960	nyní J.Resla	
98	Smilova II.	1962	30. 6. 1993	vráceno v restituci

29	Višňovka	1962	dosud	
30	Pol. Družstevní	1964	dosud	
31	Pol. Pionýrů	1965	nyní Mladých	
32	Pol.Prodloužená	1967	1984	rehabilitační centrum
33	Ke Kamenci	1967	31. 7. 1997	vráceno v restituci
34	Pol. Sluneční	1968	dosud	
35	K Polabinám	1969	dosud	
36	Pol. Družby	1973	30. 6. 1994	redukce sítě MS
37	Skroupova	1974	30. 6. 1992	vráceno v restituci
38	Pol.Odborářů	1975	dosud	
39	Pol.Grussova	1976	dosud	
40	Národních hrdinů	1976	dosud	
41	Winterova	1976	dosud	
42	Dražkovice	1977	dosud	
43	Pol.Brožíkova	1977	dosud	
44	Gebauerova	1977	dosud	
45	DubinaSynkova	1978	Nyní L .Matury	
46	Pospíšilovo nám	1978	dosud	
47	Počápelská	1978	30. 6. 1992	redukce sítě MS
48	Hlaváčova	1978	31.1.1990	přemístění do Teplého 2100
49	Rumunská	1979	dosud	
50	Na Třísle	1979	dosud	
51	TeslaI.Pardubičky	1980	1990	redukce sítě MS
52	Závodu míru	1982	dosud	
53	DubinaE.Koštála	1990	dosud	
54	Teplého 2100	1990	dosud	

Tabulka č. 6. Přehled mateřských škol od školního roku 1948/49 do roku 2007.

rok	počet	menný přehled
1948	6	Bulharská (Staroměstská), U kostelíčka, Bratranců Veverků (Novoměstská), Čěšková (Na Skřivánku), Pardubicky, Teplého
1949	7	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova
1950	7	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova
1951	10	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, U Stadiónu, Slovany - Dašická, Jesničanky
1952	11	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, U Stadiónu, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval.
1953	11	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, U Stadiónu, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval.
1954	11	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval.,
1955	11	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval.,
1956	13	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého
1957	13	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého
1958	13	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého
1959	13	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého
1960	16	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého,
		Jeremenkoval., Jeremenkovall., Hakenova
	16	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého,
		Jeremenkoval .Jeremenkovall., Hakenova
1962	18	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkoval., Jeremenkovall., Hakenova, Smilovali., Višňovka
1963	18	Bulharská, U kostelíčka, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky,

		Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkoval. Jeremenkovall., Hakenova, Smilovali., Višňovka
1964	21	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čéšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkoval., Jeremenkovall., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní
1965	22	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čéšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkoval., Jeremenkovall., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů
1966	22	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čéšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkoval., Jeremenkovall., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů
1967	24	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čéšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkoval., Jeremenkovall., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci,
1968	25	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čéšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkoval., Jeremenkovall., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená. Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční
1969	26	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čéšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkoval., Jeremenkovall., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám
1970	26	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čéšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkoval., Jeremenkovall., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám
1971	26	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čéšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkoval. Jeremenkovalí.. Hakenova, Smilovali., Višňovka,

		Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám
1972	26	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, JeremenkovaI.,JeremenkovaII., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám
1973	27	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, JeremenkovaI.,JeremenkovaII., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby
1974	28	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, JeremenkovaI.,JeremenkovaII., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby, Škroupova
1975	29	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, JeremenkovaI.,JeremenkovaII., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů,
1976	38	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, JeremenkovaI.,JeremenkovaII., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů,Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice
1977	41	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, JeremenkovaI.,Jeremenkovall., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny -

		Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova,
1978	45	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkoval.JeremenkovalI., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Počápejská, Hlaváčova
1979	47	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkoval.JeremenkovalI., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci^ Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Počápejská, Hlaváčova, Rumunská, Na Třísle
1980	48	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čěškova , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkoval.JeremenkovalI., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Počápejská, Hlaváčova, Rumunská, Na Třísle, Teslall. - Pardubicky,
1981	48	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Slovany - Dašická , Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkoval.JeremenkovalI., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo

		nám., Počápeľská, Hlaváčova, Rumunská, Na Třísle, Teslall. - Pardubický,
1982	48	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čéšková , Pardubický, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, JeremenkovaI.,JeremenkovaII., Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, KPolabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů,Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Počápeľská, Hlaváčova, Rumunská, Na Třísle, Teslall. - Pardubický, Závodu míru
1983	47	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čéšková , Pardubický, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkova, Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci^ Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů,Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Počápeľská, Hlaváčova, Rumunská, Na Třísle, Teslall. - Pardubický, Závodu míru
1984	47	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čéšková , Pardubický, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkova, Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, polabiny - Prodloužená, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů,Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Počápeľská, Hlaváčova, Rumunská, Na Třísle, Teslall. - Pardubický, Závodu míru
1985	46	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čéšková , Pardubický, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkova, Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, KPolabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů,Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Počápeľská, Hlaváčova, Rumunská, Na Třísle, Teslall. - Pardubický, Závodu míru
1986	47	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čéšková , Pardubický, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště,

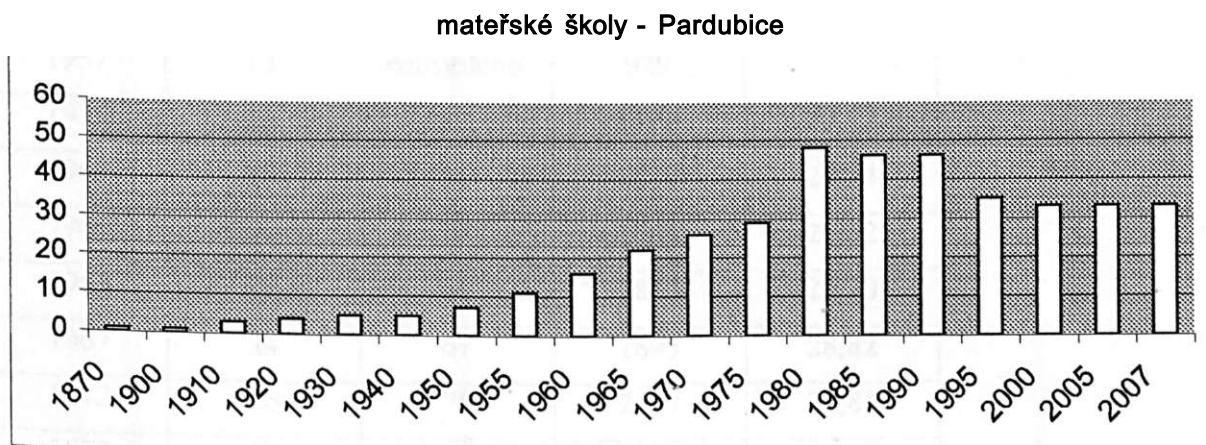
		Dukla - Gorkého, Jeremenkova, Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, KPolabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Počápejská, Hlaváčova, Rumunská, Na Třísle, Teslall. - Pardubicky, Závodu míru, Lány na úlku
1987	47	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkova, Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, KPolabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Počápejská, Hlaváčova, Rumunská, Na Třísle, Teslall. - Pardubicky, Závodu míru, Lány na Důlku
1988	47	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkova, Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, KPolabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Počápejská, Hlaváčova, Rumunská, Na Třísle, Teslall. - Pardubickv. Závodu míru, Lánv na Důlku
1989	47	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Jahnova, Na Zábradlí, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkova, Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, KPolabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Počápejská, Hlaváčova, Rumunská, Na Třísle, Teslall. - Pardubicky, Závodu míru, Lány na Důlku
1990	46	Bulharská, U kostelíčka, Bratraců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Teplého, Na Zábradlí, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkova, Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, KPolabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Počápejská, Hlaváčova, Rumunská, Na Třísle,

		Teslall. - Pardubicky, Závodu míru, Lány na Důlku
1991	43	Bulharská, Bratranců Veverků, Čěšková , Pardubicky, Na Zábradlí, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkova, Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Počápská, Rumunská, Na Třísle, Závodu míru, Lány na Důlku, Teplého 2100
1992	41	Bulharská, Čěšková , Pardubicky, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkova, Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby, Škroupova, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Počápská, Rumunská, Na Třísle, Závodu míru, Lány na Důlku, Teplého 2100
1993	40	Bulharská, Čěšková , Pardubicky, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkova, Hakenova, Smilovali., Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Rumunská, Na Třísle, Teslall. - Pardubicky, Závodu míru, Lány na Důlku, Teplého 2100
1994	37	Bulharská, Čěšková Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Jeremenkova, Hakenova, Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Družby, Polabiny Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Rumunská, Na Třísle, Závodu míru, Lány na Důlku, Teplého 2100
1995	35	Bulharská, Čěšková , Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Hakenova, Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Rumunská, Na Třísle, Závodu míru, Lány na Důlku, Teplého 2100
LJ_996	35	Bulharská, Čěšková Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla -

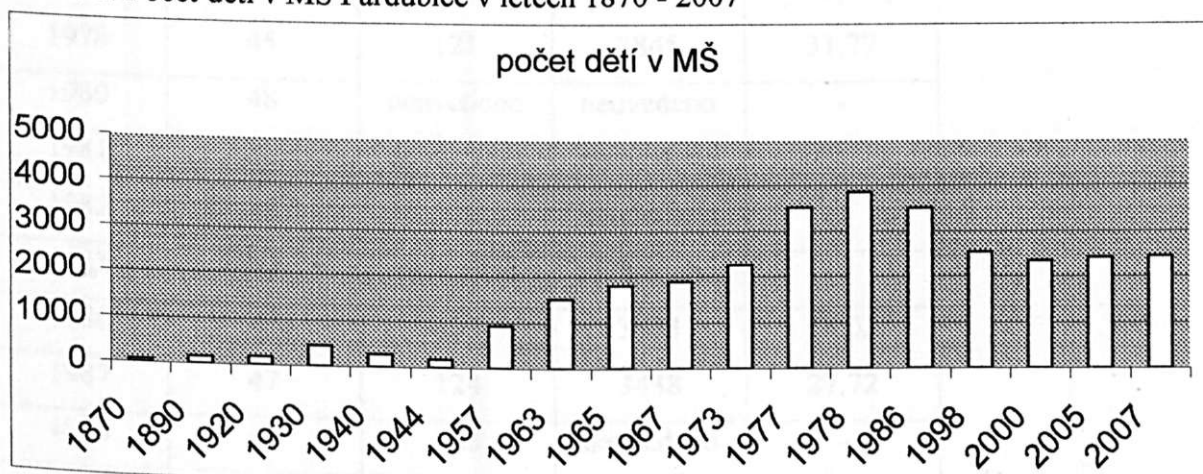
		Gorkého, Hakenova, Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Rumunská, Na Třísle, Závodu míru, Lány na Důlku, Teplého 2100
1997	35	Bulharská, Češková, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Hakenova, Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Ke Kamenci, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Doubravice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Rumunská, Na Třísle, Závodu míru, Lány na Důlku, Teplého 2100
1998	33	Bulharská, Češková, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Hakenova, Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Rumunská, Na Třísle, Závodu míru, Lány na Důlku, Teplého 2100
1999	33	Bulharská, Češková, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Hakenova, Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Rumunská, Na Třísle, Závodu míru, Lány na Důlku, Teplého 2100
2000 - 2007	33	Bulharská, Češková, Jesničanky, Smiloval., Tesla - sídliště, Dukla - Gorkého, Hakenova, Višňovka, Svítkov, Popkovice, Polabiny - Družstevní, Polabiny - Pionýrů, Polabiny - Sluneční, K Polabinám, Polabiny - Odborářů, Polabiny Grussova, Národních hrdinů, Winterova, Rosice, Ohrazenice, Mnětice, Nemošice, Staré Čivice, Dražkovice, Polabiny - Brožíkova, Gebauerova, Dubina - Synkova, Pospíšilovo nám., Rumunská, Na Třísle, Závodu míru, Lány na Důlku, Teplého 2100

Slovní komentář ke grafům č. 1 - 3 a tabulce č. 7, se promítá v textu na straně 47 - 48.

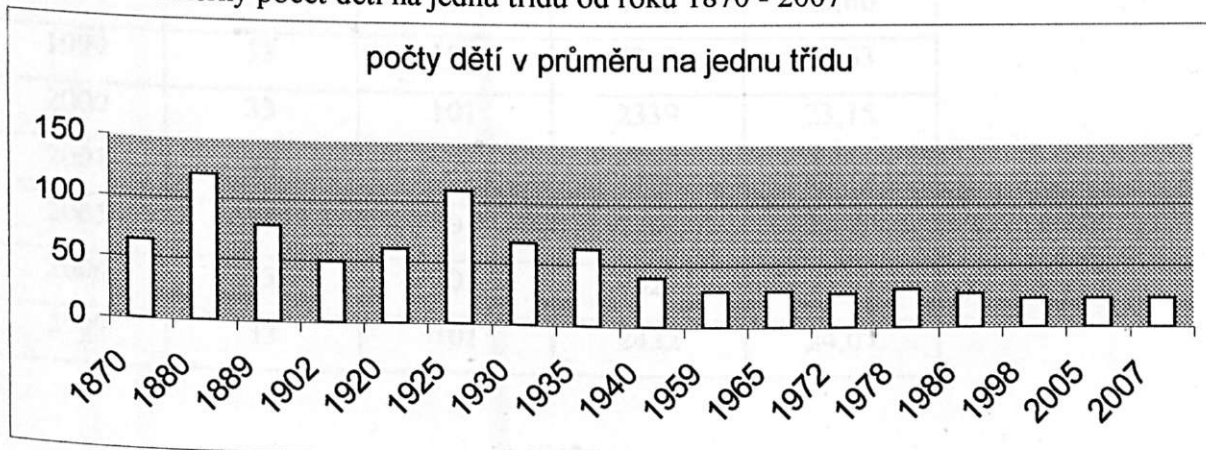
Graf č. 1. Počty mateřských škol v letech 1870 - 2007

Graf č. 2. Počet dětí v MŠ Pardubice v letech 1870 - 2007

Graf č. 3. Průměrný počet dětí na jednu třídu od roku 1870 - 2007

Tabulka č. 7. Počty mateřských škol, tříd, dětí.

Rok	počet MS	třídy	děti	průměr na třídu
1957	13	neuvedeno	929	
i 1959	13	37	1100	29,72
1963	18	51	1517	29,74
1963	21	57	1683	29,52 ;
1965	22	61	1812	29,70 j
1967	24	67	1895	28,82
1972	26	76	2117	27,85
1973	27	80	2250	28,12
1977	41	113	3514	31,09
1978	45	121	3845	31,77
1980	48	neuvedeno	neuvedeno	
1981	48	neuvedeno	neuvedeno	
1982	48	130	neuvedeno	
1983	47	neuvedeno	neuvedeno	
1986	47	125	3503	28,02
1987	47	124	3438	27,72
1988	47	128	neuvedeno	
! 1989	47	128	neuvedeno	
1998	33	107	2532	23,66 i
1999	33	100	2363	23,63
j 2000	33	101	2339	23,15
2001	33	98	2326	23,73
2005	33	101	2403	23,79
2006	33	101	2421	23,97
2007	33	101	2432	24,07

Počty mateřských škol:

Mateřské školy, které byly zpočátku XX. století zakládány, byly vesměs zřizovány v budovách, které musely být pro tento účel zvláště upraveny. Teprve koncem padesátých a začátkem šedesátých let, díky rozrůstající tendenci města o nové sídliště jako Dukla, Polabiny, později Dubina, se začínají stavět mateřské školy, nebo společná zařízení jesle - mateřská škola, jako součást sídlištního vybavení. Jednalo se tak o účelové zařízení.

Od roku 1948, kdy bylo v provozu 6 mateřských škol²⁷ spadajících do správy města Pardubic, až po konec 90. let XX. století, došlo v oblasti rozšiřování sítě mateřských škol jak k vzestupné tendenci v počtech otevřených mateřských škol, tak i k jejich úbytku. Díky společenské poptávce stoupají počty mateřských škol až do roku 1980, kdy byl zaznamenán historický největší počet fungujících mateřských škol, a to 48²⁸. Tento počet se udržel do roku 1982. Pak dochází k mírnému úbytku v počtech těchto zařízení. Do roku 1985 je v provozu 46 mateřských škol. V roce 1986 opět stoupl počet na 47 a tento počet zůstává do roku 1990. Od roku 1991 je zaznamenán postupný úbytek v síti mateřských škol, který je způsoben jednak navracením některých objektů, v kterých sídlila mateřská škola v restituci, a jednak úbytkem dětí příslušné věkové skupiny. Od roku 1998 je v provozu 33 mateřských škol. V současnosti, tedy ve školním roce 2007/08, je počet těchto zařízení stejný, pouze došlo v roce 2005 ke slučování některých mateřských škol. Mateřská škola Lány na Důlku spadá pod mateřskou školu Svítkov, mateřská škola Staré Čivice pod mateřskou školu Popkovic, Nemošice pod mateřskou školu Národních hrdinů a mateřská škola Čéšková pod mateřskou školu Višňovka.

Počty tříd a dětí:

Tabulka č. 7 vznikla na podkladě informací získaných z různých zasedání rady MěstNV v uvedených letech a údaji získanými z kronik současných mateřských škol. Poněvadž prameny neuvádějí všechny údaje, nelze s jistotou říct, v kterém roce bylo zapsáno nejvíce či nejméně dětí. To samé lze konstatovat i o počtech tříd. Podle tabulky č- 7 však lze vyvodit, že vzrůstající počet tříd i dětí závisel na počtech mateřských škol.

²⁸ M¹ apa_p Pardubic se znázorněnou sítí mateřských škol v roce 1948, viz. příloha č. 6.
apa Pardubic se znázorněnou sítí mateřských škol v roce 1980, viz. příloha č. 7.

Zcela úplné jsou pouze údaje o počtech mateřských škol, které jsou uvedeny v tabulce č. 6.

V roce 1959 bylo v provozu 13 mateřských škol s 37 třídami a 1 100 dětmi. V roce 1978 bylo v provozu již 45 mateřských škol a otevřeno 121 tříd s 3 845 dětmi. V roce 1982 bylo v provozu již 48 mateřských škol se 130 třídami. Počty dětí nebylo v tomto roce možno doložit. Stejný počet mateřských škol je i v letech 1980 i 1981, ale chybějí zde údaje o počtech tříd i dětí. Tím nelze doložit, zda v roce 1982 byl počet dětí 1 tříd také nejvyšší. Po roce 1982 dochází k úbytku v síti mateřských škol a tím se snižuje i počet tříd a dětí. V roce 1998 je otevřeno 33 mateřských škol s 107 třídami a 2532 dětmi. Tento počet mateřských škol zůstává i v roce 2007, pouze došlo k mírnému snížení tříd a dětí. Ve 100 třídách je zapsáno 2432 dětí. Z tabulky č. 7 a z obrázku č. 3 je vidět, jak se měnily průměrné počty zapsaných dětí v jedné třídě. Na konci XIX. století jsou zaznamenány počty až 120 dětí na jednu třídu, začátkem 20. století klesají na 50 a kuriozitou je rok 1925, kdy se počet dětí v jedné třídě vyšplhal až na 109,2. Pak počty dětí klesaly. Podle získaných informací byl průměrný počet dětí v roce 1959 - 29,72. V roce 1978 se průměrné počty dětí zastavily na 31,78. V současné době, v roce 2007, je průměrný počet dětí na jednu třídu 24,07, což je oproti konci XIX. století přibližně jedna pětina.

Výchova a vzdělávání:

V roce 1948 byl vydán „*Pracovní program pro mateřské školy*“, který formuloval úkoly a cíle mateřské školy v souladu se zákonem o jednotné škole. Program obsahoval popis podmínek a výčet výchovných činností. Úkoly nebyly děleny podle věku dětí. **Výchovnými prostředky** byly: tělovýchovné hry a činnosti, vycházky, zdravotní návyky, pohádky, říkanky, vyprávění, knížky, divadlo, dramatizace, písně, hudba, hra se stavebnicemi, hry na písku, modelování, kreslení, a malování, práce² Papíru a tkanin, práce ze dřeva a přírodnin, tištění tiskátky, navlékání, hry seznamující sokolím, pozorování okolí, individuální a společenské návyky, besídky a oslavy, stravování. Začíná se projevovat **ideologický vliv státu**, který se odrážel jednak^v politickém vzdělávání učitelek a prostřednictvím nich se přenášel na děti - „výchova socialistického člověka“. Tímto programem začíná **odklon od reformních snah**, které se na počátku XX. stol. snažili prosadit reformátoři včele s A. Sússovou a I.

Jarníkovou. Ti za východisko své reformy pokládali návrat institucionální výchovy po způsobu „výchovy rodinné“, který je chápán jako protiklad termínu „školská výchova“.

V r. 1953 byly vydány „*Prozatímní osnovy pro mateřské školy*“, které byly po úpravách zavedeny r. 1955 do praxe jako „Osnovy pro mateřské školy“. Tyto dokumenty byly závaznou směrnicí pro výchovu v celém státě, a to na rozdíl od předchozích směrnic, které výchovné postupy pouze doporučovaly. Osnovy vytyčovaly výchovné úkoly, stanovily obsah a rozsah vědomostí, dovedností a návyků, tez naznačovaly metodický postup učitelčiny práce. Úkoly byly již rozpracovány podle věku dětí na **dvě skupiny** - od 3 - 5 let a 5 - 6 let. Obsah a cíle vzdělávání jsou rozděleny do **výchovných složek**: tělesná výchova, mateřský jazyk, rozvíjení poznání, kreslení, modelování a sestrojování, hudební výchova, které se v týdnu pravidelně střídají. **Prostředky výchovy** jsou: denní režim, hra a vyučování. Novým výchovným prostředkem se stalo **zaměstnání** jako forma předškolního vyučování. **Spontánní hra** začíná být nahrazována **hrou tvořivou**, která je pod taktovkou učitelky. Průběh dne a trvání jednotlivých činností je celostátně **pevně stanoven vzorovým režimem**.

Mateřská škola byla chápána jako výchovně vzdělávací instituce, která měla dítě vychovávat v souladu se socialistickou morálkou k uvědomělé kázni, oddanosti, poslušnosti a v duchu kolektivismu. Změnil se přístup ke hře, k individualitě dítěte, veškeré činnosti probíhaly podle přesně stanoveného režimu, z kterého nebylo možno „odbočit“.

V r. 1961 byly vydány „*Osnovy výchovné práce pro mateřské školy*“, doplněné metodikou „Rok v mateřské škole“. **Výchovné prostředky jsou**: hra; učení, které má tři formy jako získávání náhodných poznatků, příležitostným poučováním ze strany dospělých a vyučování, jehož organizační formou je zaměstnání; práce; slavnosti a zábavy; uspořádání dne. Osnovy byly zpracovány pro dvě věkové skupiny. Obsah výchovné práce byl rozdělen do **výchovných složek**: tělesná výchova, rozumová výchova, pracovní výchova, estetická výchova, mravní výchova.

V nových osnovách byl uplatněn důraz na výchovnou práci s dítětem, odklon od jednostranného didakticismu a přechod ke komplexní výchovné práci. Oproti minulým osnovám je uplatňována i **spontánní hra**. Celkové pojetí hry je volnější, více se zdůrazňuje individualita dítěte. Přetrvává však **povinnost dodržovat pevný časový rozvrh**. Politický vliv státu přetrvává. Mateřská škola i nadále zůstává nástrojem pro

formování „socialistického člověka“ a vytváření základů pro jeho budoucí vědecký světový názor.

V r. 1967 vychází nový *„Program výchovné práce v jeslích a mateřských školách“*, který byl poprvé v historii předškolní výchovy, určen pro celý předškolní věk od narození do šesti let. Pro mateřskou školu jsou úkoly nově rozpracovány do tří věkových skupin, přibývá množství úkolů. **Výchovné prostředky** jsou stejné jako v roce 1961 tj. hra, učení, práce, slavnosti a zábavy, uspořádání dne. **Výchovné složky** jsou rozšířeny na výchovu tělesnou, rozumovou (rozdělenou na rozvíjení poznání a mateřský jazyk), mravní výchovu, pracovní výchovu, estetickou výchovu (výtvarnou a hudební). Pevný časový rozvrh je **nahrazen pružným**, účelným uspořádáním dne.

Rozdělením úkolů na **tři věkové skupiny** došlo k uvědomění si odlišných charakteristik práce s dětmi v jednotlivých homogenních třídách. Změna nastala i uvolněním pevného časového rozvrhu, který přestal být dělený na hodiny. Postavení hry zůstává stejné. Nejdůležitějším úkolem zůstává osvojování si základních návyků života v kolektivu a formování osobnosti v duchu socialismu.

V *„Programu výchovné práce pro jesle a mateřské školy“*, který platil od roku 1978, dochází k dalšímu **navýšení nároků** na děti i učitelky. Předcházely mu pokusné osnovy z roku 1975. Oproti programu z roku 1967 přibývají další **výchovné složky**: matematické představy, literární výchova, branná výchova a výchova k dopravní kázní. Pro předškoláky přibýlo druhé dopolední zaměstnání, je kladen důraz na **připravenost dítěte na školu**. Dochází k přesunu učiva z 1. třídy základní školy a to v matematických představách a v přípravě na psaní. **Prostředky výchovy** zůstávají stejné jako v roce 1967: hra, učení, práce, zábava a slavnost. **Hra** je převážně řízena učitelkou. Takzvaná spontánní hra je vytěsňena do času scházení se a rozcházení se dětí. **Časový rozvrh** je na minuty opět pevně stanoven.

Mateřské škole jako instituci přibyl další úkol, který v sobě nesl velkou zátěž především pro děti. Projevoval se ve vysokých požadavcích školy na připravenost dítěte při jeho vstupu do povinné školní docházky. To se promítlo především do nejvyššího oddělení mateřské školy, kde bylo nutno zavést druhé zaměstnání. Podstatou výchovného prostředku je organizovaná činnost dětí.

„*Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy*“ z r. 1984 s sebou přináší obsáhlejší metodiky. **Prostředky výchovy** jsou: hra, učení, práce, rekreační a zábavné činnosti. Obsah vzdělávání v jednotlivých výchovných složkách byl rozdělen do **tri věkových skupin**, tak jak tomu bylo v předešlém dokumentu. Podstatou výchovného prostředku zůstává **organizovaná činnost dítěte, vedoucí k dosažení vytčeného cíle**. Mimo úkolu zprostředkovatele komunistické výchovné ideologie zůstává mateřské škole opět i příprava na školu. Dítě se stalo „pouhým“ objektem učitelčina působení, v daném denním režimu, bez možnosti vlastní, individuální realizace.

Po roce 1989 přestal být předešlý „*Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy*“ z roku 1984 **závaznou směrnicí**. Bylo upuštěno od striktního dodržování časově tématických plánů. Volba výchovně vzdělávacího programu byla v kompetenci ředitelek, stejně jako volba metod a prostředků výchovně vzdělávacího působení.

V roce 2001 je zveřejněna koncepce nového výchovného programu s celostátní působností „*Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*“. V upravené podobě vychází v roce 2004 a vstupuje v platnost k 1. 9. 2007. **Obsahuje úkoly a cíle, očekávané kompetence**, kterých by mělo dítě na konci předškolního vzdělávání dosáhnout. Nepracuje s izolovanými výchovnými složkami, ale zcela **v duchu osobnostní orientace rozpracovává vzdělávací cíle do pěti oblastí**, ve smyslu interakčního pojetí:

1. Dítě a jeho tělo - biologická oblast
2. Dítě a psychika - psychologická oblast
3. Dítě a svět - interpersonální oblast
4. Dítě a ten druhý - sociálně - kulturní oblast
5. Dítě a společnost - environmentální oblast

RVP PV pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi:

- 1 • **rámcové cíle**, které vyjadřují univerzální záměry předškolního vzdělávání:
 - a) rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání
 - b) osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost
 - c) získání osobní samostatnosti a schopnosti projevovat se jako samostatná osobnost působící na své okolí

2. klíčové kompetence, které představují výstupy obecnější způsobilosti, dosažitelné v předškolním vzdělávání
3. dílčí cíle, vyjadřující konkrétní záměry té které vzdělávací oblasti
4. dílčí výstupy, dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které dílčím cílům odpovídají

V uvedeném období, tedy od 50. tých let XX. století, je výchova podmíněna společensko - politickým zřízením v naší zemi. Uplatňuje se výchova v socialistické společnosti, která formovala nejen mladé „uvědomělé budovatele komunismu“, ale i jejich rodiče a širokou veřejnost. Organizace výchovné práce byla přesně časově rozvržena. Od sedmdesátých let přibyl mateřským školám ještě jeden úkol, a to připravit děti na vstup do základní školy. Individualita dítěte je potlačena na úkor kolektivismu.

Ke změně dochází až po roce 1989, kdy vlivem politických změn, dochází i ke změně v přístupu k dítěti a jeho výchově. Výchovně vzdělávací programy vycházejí z osobnostně orientovaného modelu předškolního vzdělávání, který nahlíží na dítě jako individuální osobnost, někako objekt manipulace.

Metodologické problémy při zpracování kapitoly č.4:

Největší problémy při práci vznikly v podkapitole č. 4. 3. Vývoj mateřských škol od roku 1948 do roku 2000, kde se autorka potýkala s nekompletností historických pramenů.

Původním záměrem pro zmapování sítě mateřských škol, bylo vyhledat potřebné údaje v kronikách všech mateřských škol. A to současných i těch, které již zanikly. Údaje o vzniku a vývoji těchto zařízení, až po rok 1947, autorka bez větších problémů získala v SOkA Pardubice.

K získání údajů o současných mateřských školách navštívila jednotlivá zařízení^a ze záznamů příslušných kronik vybrala potřebné informace. Tím získala nejen Přehled o vzniku mateřských škol, ale i o počtech tříd, dětí, pedagogickém i

nepedagogickém personálu od založení mateřské školy až po současnost. Tyto údaje

v' 29

jsou zpracovány do tabulek a pro doplnění uvedeny v příloze .

V další části svého výzkumu chtěla pokračovat stejným postupem. Narazila však na problém, který mohl ohrozit celý výzkum. Ten se týkal kronik mateřských škol, které zanikly. Autorka dospěla logickou cestou k tomu, že požadované materiály nalezneme v příslušném archivu. Tam však nebyly uvedeny záznamy o uložení těchto kronik. Tak se autorka obrátila se stejným požadavkem na Magistrát města Pardubic. Ale ani tam neuspěla. Bylo ji sděleno, že pokud tyto kroniky nejsou uloženy v archivu a jsou staršího data než 10 let, mohou být i skartovány.

Autorka byla nucena hledat jinou možnost. Obrátila se znovu na archiv, kde jí poradili projít jednotlivá zasedání MěstNV a pokusit se najít záznamy o mateřských školách touto formou. Autorka prošla dostupné záznamy ze zasedání rady MěstNV v omezeném časovém rozsahu 1957 - 1989. Získané informace však nestačily k vytvoření přehledu mateřských škol v jednotlivých letech. XX. století. Obrátila se tedy znovu na Magistrát města Pardubic. Díky ochotnému přístupu pracovnice odboru školství získala autorka další potřebné informace, které se vesměs týkaly důvodu a doby ukončení provozu zaniklých mateřských škol. Zpracováním všech získaných informací, tj. získáním informací z kronik mateřských škol, ze zápisů zasedání rady MěstNV a informacemi z odboru školství, byla vypracována tabulka č. 5 a na jejím základě a kombinací všech prezentovaných fakt, autorka sestavila tabulku č. 6.

Informace o možném skartování historických pramenů, jako jsou kroniky či jiné prameny materiálu je natolik alarmující, že stojí se nad ní pozastavit. Otázkou do budoucna tak zůstává, jak a z čeho příští generace načerpají informace, pokud k těmto pramenům budeme přistupovat takto lehkovážně. Vždyť pro pochopení současné předškolní výchovy je znalost historie mateřského školství nepostradatelná!

4. 4. Závěr kapitoly Předškolní zařízení v Pardubicích

Prvním předškolním zařízením v Pardubicích byla opatrovna, otevřená roku 1870 Na Hrádku č. 165, jako „ústav k tělesnému a mravnímu vychovávání tří až šestiletých dětí, rodičů pracujících mimo dům“³⁰, a to na základě zákona ze 14. května 1869 ř. z., § 10.

Přijetí dětí do opatrovny schvaloval výbor „komitét dam“ a hlavní podmínkou pro přijetí byl dobrý zdravotní stav. Tělesné tresty byly v opatrovně zakázány.

Opatrovna se za doby své existence několikrát stěhovala, což bylo podrobně zaznamenáno v kapitole č. 4. 1. Historie této opatrovny končí rokem 1906, kdy bylo její působiště zbořeno a nahrazeno divadlem.

Od roku 1903 přibyla Pardubicím druhá opatrovna, U **sv. Jana Křtitele**. Tato budova měla tu zvláštnost, že se dala rozebrat a přemístit. Díky tomu byla také nazývána jako „přenosná opatrovna“. K prvnímu rozebrání a znovupostavení došlo v roce 1911, kdy byla budova přemístěna na Olšinky, tj. na Staré město, proto - mateřská škola Staroměstská. K dalšímu stěhování došlo v roce 1921, to byla mateřská škola přemístěna k divadlu u tržnice na Starém městě. Poslední stěhování proběhlo v roce 1945. Mateřské škole byla přidělena zadaptovaná vila, v které tato škola sídlí dodnes.

V dubnu 1904 je v Pardubicích otevřena, v pořadí třetí opatrovna, v budově školy obecné U Kostelíčka. V květnu 1910 byla přemístěna do nové, vlastní budovy U Kostelíčka. Historie této mateřské školy končí rokem 1990, kdy byla z důvodu redukce mateřských škol, uzavřena.

Další mateřské školy byly otevírány v následujícím pořadí:

Novoměstská byla otevřena v roce 1911 a to v budově měšťanské školy Novoměstské. V roce 1958 byla tato mateřská škola přemístěna do zadaptované budovy ve Svatojánské ulici. Existence této mateřské školy, která byla přejmenována na mateřskou školu Bratranců Veverků, končí rokem 1991, kdy byla budova mateřské školy vrácena^v restituci majiteli.

Na Skřivánku v roce 1913 v budově obecné školy. V roce 1934 dostala mateřská škola^{sv} oji budovu, ve které sídlí dodnes pod názvem mateřská škola Češkova.

Habrmanova u Svítkova byla otevřena v adaptované budově, jako šesté zařízení tohoto druhu, v roce 1925. Také ona se musela v průběhu své existence několikrát stěhovat. Historie této mateřské školy sahá až do současnosti. Nyní ji můžeme najít pod názvem mateřská škola Svítkov.

V období 1926 - 1944 nedošlo k otvírání nových mateřských škol. Další rozšiřování sítě mateřských škol nastává po ukončení II. světové války v roce 1945. V roce 1945 bylo v provozu 7 mateřských škol, včetně mateřské školy Svítkov, která však od roku 1948 nebyla započítána do mateřských škol v Pardubicích³¹, a proto je v roce 1948 uveden počet šesti mateřských škol - zdánlivý úbytek. Tato mateřská škola je opět navracena do správy města v roce 1964. Do roku 1950 je v provozu / mateřských škol. V roce 1951 dochází k otevření dalších tri mateřských škol, to znamená, že v tomto roce fungovalo již 10 mateřských škol. Zájem o toto zařízení ze strany rodičů postupně narůstal. Byly proto zřizovány další mateřské školy. V roce 1956 je v provozu 13, v roce 1962 je to již 18 mateřských škol. Počty nově otvíraných škol i nadále stoupaly. Pro rok 1969 bylo otevřeno 26 mateřských škol. Tento počet se do roku 1972 nezměnil. K velkému nárůstu dochází v roce 1976, to bylo k dispozici 38 mateřských škol. Tento nárůst je způsoben nejen nově otevřenými mateřskými školami, ale také přidružením šesti mateřských škol z oblastí, které dříve pod Pardubice nespádaly. Vrcholu v počtu mateřských škol bylo dosaženo v roce 1980, kdy jich bylo v provozu 48. Tento počet se zachoval až do roku 1982, pak dochází k mírnému úbytku mateřských škol. K radikálnímu rušení mateřských škol došlo v 90. letech. V roce 1990 fungovalo ještě 46 mateřských škol a v roce 1998 počet mateřských škol klesl na 33 a drží se do současnosti, tj. i v roce 2008. K rušení mateřských škol docházelo, jednak díky nižšímu počtu dětí dané věkové skupiny, a jednak navrácením budov mateřských škol v restituci původním majitelům.

Zajímavé jsou i rozdíly v počtech dětí docházející do jedné třídy mateřské školy na konci XIX. stol. a v současnosti. Na samém počátku rozvoje předškolních zařízení nebyly výjimkou počty 120 dětí docházejících do jedné třídy, viz. rok 1872, 1875, 1878, 1879 aj. Na počátku XX. století, v roce 1902, se počet dětí snížil na 50. Kuriozitou je rok 1925, kdy byl průměrný počet ve třídě 109,2 dětí. Takto vysoké počty

¹ v Sledovaných pramenech nebyly nalezeny záznamy, které by blíže vysvětlily tuto skutečnost.

se již neobjevují, naopak průměrné počty ve třídách klesaly. V roce 1959 bylo v jedné třídě v průměru 29,72 dětí a v roce 1978 počty opět mírně stouply na 31,77 dětí. V současnosti, tj. ve školním roce 2007/2008 je průměrný počet zapsaných dětí 24,07 na jednu třídu.

Do roku 1956 byly otvírány mateřské školy v es m ě s v adaptovaných budovách. V 60., 70. a 80. letech dochází, díky rozrůstajícím se sídlitím, Dukla, Polabiny, Dubina, k nárůstu nových účelových zařízení, doplňujících sídlištní vybavenost. Kapacita všech zřízení, však mnohdy nestačila a docházelo k navyšování kapacity v jednotlivých zařízeních. Také přijímání dětí do mateřské školy se řídilo určitými pravidly, jako zaměstnanost matek, rodinné zázemí apod. Děti matek, které nepracovaly, mohly před vstupem do základní školy docházet pouze do přípravných tříd, které byly otvírány vždy v druhém pololetí školního roku. Na počátku rozvoje předškolních zařízení taková opatření nebyla. Přijetí dětí sice schvaloval výbor „komitét dam“, ale podmínkou pro přijetí byl hlavně dobrý zdravotní stav dětí.

Výchova a vzdělávání se od počátku vzniku první opatrovny v roce 1870, až do roku 1945 řídilo stanovami a osnovami schválenými místodržitelstvím v Praze a mistru školní radou v Pardubicích z roku 1871, 1911 a 1933. Od roku 1945 vstupují v platnost jednotlivé programy výchovné práce, které se staly závaznou směrnicí pro celou republiku, až do roku 1989. Po roce 1989 je volba výchovně vzdělávacího programu v kompetenci ředitelky mateřských škol. Od září 2007 vstoupila v platnost celostátně závazná směrnice „Rámcový vzdělávací program pro předškolní výchovu“.

Na samém počátku rozvoje předškolních institucí v Pardubicích byly v pramenných materiálech uváděny informace o častém výskytu infekčních chorob, díky nimž musely být opatrovny často uzavírány a desinfikovány. Pravidelný lékařský dohled není do roku 1924 v pramenných materiálech uveden. Teprve od roku 1924/25 jsou mateřské školy pod dohledem školního lékaře, který prováděl lékařskou prohlídku Při nástupu do zařízení i během školního roku. Dalšího kroku v péči o zdraví bylo dosaženo roku 1925, kdy byly děti pojištěny proti úrazu. Od roku 1930 jsou vedeny záznamy o měření a vážení dětí. Bylo zavedeno očkování proti záškrtu a chudé děti ho mělY od roku 1933 zdarma. Od roku 1942 bylo prováděno šetření vadné výslovnosti u dětí. Děti s vadnou výslovností mohly navštěvovat kurs pro nápravu vad výslovnosti.

První záznamy o slavnostech a kolektivních výletech dětí najdeme v pramenných materiálech týkajících se první opatrovny. Od roku 1874 se pro děti pořádaly výlety do okolí Pardubic. Od roku 1877 byla každoročně pořádána slavnost vánočního stromku, kde byly nejchudší děti obdarovány oblečením, všechny děti obdržely sladkosti. Mezi další slavnosti patřily oslavy výročí důležitých osobností či událostí spjatých s naší historií. Od roku 1940 se pořádaly výstavy dětských prací a od roku 1946 akce pro děti s názvem „Týden dětské radosti“.

Od roku 1905 jsou opatrovny přejmenovány na školy mateřské a od roku 1908 se změna týká i pěstounek, které začaly být považovány za učitelky mateřských škol. V roce 1921 byl také přijat zákon o zrušení celibátu učitelek mateřských škol.

5. Historie mateřské školy Holubova 39, Holice v Čechách

Mateřská škola, v níž autorka pracuje, se nachází v malém městečku Holice v Cechách na Pardubicku.

V 60. letech XX. stol. byly ve městě pouze dvě mateřské školy s kapacitou 110 míst, což nepostačovalo. Městský národní výbor se po několik let snažil tento problém řešit, ale úspěchu dosáhl, až v roce 1964. Díky finanční dotaci, kterou se Ústřední rada odborů snažila podpořit výstavbu nových mateřských škol a finanční spolupráci podniků města Holice, byl částečně vyřešen problém s financováním stavby. Celou akci výstavby převzal závod n.p. TOS, neboť město nemohlo být investorem ani dodavatelem.

V prosinci 1965 byl položen základní kámen předsedou ZV ROH Hájkem. Výstavbu neustále provázely potíže s nedostatkem materiálu i řemeslníků. Díky vydatné pomoci ředitele n. p. TOS Šáchy a předsedy ZO ROH Černoohorského, kteří uvolňovali řemeslníky, dospěla stavba k cíli.

Ředitelkou nové školy byla ONV- odborem pro školství a kulturu v Pardubicích pověřena Z. Sedlariková. Do funkce nastoupila již v červnu 1969 a jejím prvním úkolem bylo zajišťování prostředků pro úplné vybavení školy. V říjnu 1969 vyvrcholily dokončovací práce. Bylo nutné ještě budovy důkladně uklidit. Ačkoli se na úklidu podíleli i rodiče, závazkem 100 odpracovaných hodin, bylo zřejmé, že vlastními silami se úklid nezvládne. Pomoc přislíbil ředitel Pragoděvu Klouček, který uvolňoval 3 zaměstnance na výpomoc při úklidu. Kolaudační řízení proběhlo 25. 11. 1969 a slavnostní otevření školy 17. 12. 1969.

Kronika, kterou autorka zpracovala měla vždy v zápisech stejná témata: počty dětí při zápisech; počty otevřených tříd; výchovná činnost; počty pedagogických i nepedagogických zaměstnanců; hospitace v mateřské škole; vybavení a údržba zařízení; kulturní akce mateřské školy. Vzhledem k povaze diplomové práce, se nejeví účelné Pouze popisovat obdobné aktivity, jejichž frekvence se každoročně opakovala, ale analyzovat je. Proto si autorka zvolila kritéria, na základě nichž mohla analýzu provést:

1. Docházka dětí a počty tříd
2. Výchovná činnost
3. Počty pedagogických a nepedagogických zaměstnanců

4. Hospitace v mateřské škole
5. Vybavení a údržba zařízení
6. Akce mateřské školy

Tabulka č. 8. Počty dětí, tříd a zaměstnanců mateřské školy Holubova, Holice C.

Jesle - mateřská škola, Holubova 39, Holice v Čechách

školní rok	počet dětí přijatých do zařízení		počet tříd		pedagogičtí pracovníci		jízdrovní pracovníci
	MS	jesle	MŠ	jesle	MS	esle	
1970	90	29	3	2	6	6	11
1970/71	89	36	3	2	6	6	11
1971/72	89	35	3	2	6	6	12
J972/73_	neuvedeno	35	3	2	6	6	12
J973/74_	99	39	3	2	6	6	12
1974/75	99	39	3	2	6	6	12
J975/76_	98	37	3	2	5+1	6	12
1976/77	93	38	3	2	5+1	6	12
1977/78	105	40	3	2	5+1	6	12
1978/79	98	40	3	2	5+1	6	12
J979/80_	99	39	3	2	5+1	6	12
1980/81	115	45	4	3	8	7	15
1981/82	114	46	4	3	6+2	8	15
1982/83	115	42	4	3	8	8	15
1983/84	115	39	4	2	8	6	15
J984/85_	114	38	4	2	8	6	15
1985/86	114	39	4	2	8	6	15
1986/87	115	39	4	2	8	6	15
J987/88^	115	34	4	2	8	6	15
_J_988/89_	115	27	4	2	8	6	15
_J_989/90_	112	26	4	2	8	6	15
J990/91_	92	28	4	2	8	5	15
_1991/92^	76	21	3	2	6	5	11
J992/93	67	14	3	1	6	3	10
J993/94_	111	-	5	-	10	-	8
J994/95_	117	-	5	-	10	-	7
^1996/97	123	-	5	-	10	-	8
	122	-	5	-	10	-	8
_1998/99^	119	-	5	-	10	-	8
	123	-	5	-	10	-	9
j999/00^	123	-	5	-	10	-	9

od školního roku 1993/94 byly přijímány do mateřské školy i děti mladší tří let.

2000/01	123	–	5	–	10	-	8
2001/02	123	-	5	–	10	-	8
2002/03	123		5	–	10	-	8
2003/04	123	-	5	-	10	-	8
2004/05	123	–	5	–	10	-	8
2005/06	123	–	5	–	10	-	8
2006/07	123	–	5	–	10	-	8
2007/08	123	-	5	-	10	-	8

1. *Docházka dětí a počty tříd:*

Od svého založení v roce 1970, až do školního roku 1992/93, fungovala tato mateřská škola jako společné zařízení jesle - mateřská škola. Od školního roku 1993/94 byly jesle zrušeny a jejich prostory využila mateřská škola ke svému rozšíření.

Kapacita mateřské školy i jeslí byla hned od svého otevření plně využita. Otevřeny byly tři třídy mateřské školy a dvě třídy jeslí. V roce 1970 bylo ve třech třídách mateřské školy zapsáno 90 dětí a ve dvou třídách jeslí 29 dětí. V následujících letech 1970/71 - 1973/74 dětí v mateřské škole nepatrně ubylo, z 90 dětí na 89 a u jeslí se počet naopak navýšil na 35 - 36 dětí. Počty zapsaných dětí v mateřské škole i v jeslích v dalších letech stoupají.

V následujícím roce 1973/74 počet zapsaných dětí v mateřské škole vzrostl na 99 a v jeslích na 39.

Tyto vysoké počty zapsaných dětí zůstávají i v dalším období 1975/76 - 1979/80. V průměru docházelo v tomto období do tří tříd mateřské školy 98,7 dětí, což znamenalo 32,9 na jednu třídu a do jeslí v průměru 38,8 dětí. Za toto období byl nejvyšší počet zapsaných dětí v mateřské škole i v jeslích ve školním roce 1977/1978, kdy počet zapsaných dětí v mateřské škole stoupl na 105, což v průměru činilo 35 dětí na jednu třídu a v jeslích na 40 dětí.

V následujícím roce 1980/1981 přibývá žádostí o umístění dětí jak do mateřské školy, tak i do jeslí. Díky zadaptované budově mateřské školy I mohla být kapacita zařízení navýšena a otevřeny další dvě třídy. Zařízení má od tohoto roku čtyři třídy mateřské školy se 115 dětmi a tři třídy jeslí s 45 dětmi. Vysoké počty zapsaných dětí v mateřské škole se udržely až do školního roku 1989/1990. V průměru tedy za období 1980/81 - 1989/90 byl počet zapsaných dětí v mateřské škole 114,6, což znamenalo 28,6 dětí na jednu třídu. Naopak u jeslí je v tomto období zaznamenáno postupné

snížení počtu zapsaných dětí, díky čemuž bylo od školního roku 1983/1984 jedno oddělení uzavřeno. Průměrné počty dětí na dvou odděleních se v průběhu let 1983/1988 snížily na 37,8 a v následujících dvou letech, tj. do školního roku 1989/90 na 28,6.

V roce 1990/1991 bylo ve čtyřech třídách mateřské školy zapsáno jen 92 dětí, což je v průměru 23 dětí na jednu třídu. Jesle si pro tento rok podržely stejný počet dětí, jako byl průměr z předešlých let, tj. 28 zapsaných dětí ve dvou odděleních.

Klesající tendence v počtu zapsaných dětí pokračuje i v následujícím roce 1991/1992, kdy bylo v mateřské škole zapsáno 76 dětí a v jeslích 21 dětí ve dvou odděleních. Z důvodu malého počtu dětí, byla od tohoto roku uzavřena jedna třída mateřské školy. V průměru bylo přijato do tří tříd po 25,3 dětí.

V následujícím roce 1992/1993, byl historicky zaznamenán nejmenší počet zapsaných dětí, jak v mateřské škole, tak i v jeslích. V mateřské škole bylo přijato 67 dětí do tří tříd, což v průměru vycházelo na jednu třídu 22,3 dětí. V jeslích klesl počet dětí na 14, a proto bylo jedno oddělení zrušeno. Důvodem malého zájmu o jesle byl nejen malý počet rodičů se dětmi, ale i prodloužením mateřské dovolené do čtyř let věku dítěte.

Od školního roku 1993/1994 bylo z důvodu malého zájmu o jesle zrušeno i zbývající oddělení. Prostory po bývalých jeslích využila mateřská škola a zřídila zde další dvě třídy. Od tohoto roku, až do současnosti funguje v mateřské škole 5 tříd, v nichž je v průměru zapsáno 121 dětí na zařízení, což je 24,2 dětí na jednu třídu. Do nejmladšího oddělení byla možnost přijmout děti i mladší tři let.

2. Počty pedagogických i provozních zaměstnanců:

V nově otevřeném zařízení pracovalo od školního roku 1970/71, až do školního roku 1979/80, 12 pedagogických zaměstnanců. Z toho šest dětských sester na dvou odděleních jeslí a šest učitelek na třech odděleních mateřské školy. V období 1975/76 - 1979/80 pracovala v mateřské škole jedna nekvalifikovaná učitelka. Počet provozních zaměstnanců, vyjma prvních dvou let 1970-1970/71, kdy jich pracovalo na celém zařízení 11, byl stabilní s počtem 12 zaměstnanců.

Od roku 1980/81 až po školní rok 1990/91 vzrostl počet zapsaných dětí. Byla nově otevřena další, již čtvrtá třída mateřské školy a počet kvalifikovaných učitelek vzrostl ze šesti na osm. Pouze ve školním roce 1981/82 pracovala v mateřské škole

jedna nekvalifikovaná učitelka. Díky velkému počtu dětí do tří let věku stoupl i počet oddělení jeslí, a to z dvou na tři oddělení s osmi zdravotními sestrami. Tento počet zdravotních sester vydržel tři roky. Od školního roku 1983/84 bylo zrušeno jedno oddělení jeslí, a tím klesl počet dětských sester na šest. Tento počet se udržel až do školního roku 1990/91. Počet provozních zaměstnanců se v období 1980/81 - 1990/91 zvýšil z 12 na 15, což je největší počet za celou existenci zařízení.

Následující dva školní roky 1991/92 - 1992/93 jsou, co do počtu zapsaných dětí, nejslabší. Bylo uzavřeno jedno oddělení mateřské školy a počet kvalifikovaných učitelek klesl z 8 na 6. Ve školním roce 1992/93 bylo také uzavřeno jedno oddělení jeslí, a tím pádem klesl počet zdravotních sester na 3. Na konci školního roku dochází ke zrušení jeslí a propuštění všech zdravotních sester. Klesá i počet provozních zaměstnanců. Ve školním roce 1991/92 pracovalo na zařízení 11 provozních zaměstnanců a ve školním roce 1992/93 to bylo už jen 10 zaměstnanců.

Od školního roku 1993/94 až po současnost pracuje v mateřské škole 10 kvalifikovaných učitelek v pěti třídách a 8 provozních zaměstnanců.

3. Výchovná činnost:

Od vzniku společného zařízení se pracovalo podle „Programu výchovné práce v jeslích a mateřských školách“ z roku 1967, kde jsou úkoly rozpracovány do tří věkových skupin. Obsah a cíle vzdělávání jsou rozděleny do výchovných složek, které se v týdnu pravidelně střídají. Výchovné složky: výchova tělesná, rozumová, která je rozdělená na rozvíjení poznání a mateřský jazyk, mravní výchovu, pracovní výchovu, estetickou výchovu výtvarnou a hudební. Ve školním roce 1975/76 byly do výchovné práce zaváděny nové „pokusné osnovy“. Zatím pouze ve třetí třídě a obě učitelky prošly řadou školení a ukázkových hospitací. V následujícím školním roce 1976/77 byly Pokusné osnovy zavedeny i do dalších tříd. V roce 1977 na ně navazuje „Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy“. Podle nových osnov se ve školním roce 1978/79 pracovalo ve všech odděleních mateřské školy i jeslí. Učitelky se i nadále účastnily doškolovacích hospitací k práci snovými osnovami. Byly pořádaný i ukázkové hospitace pro rodiče, ale i vzájemné hospitace mezi učitelkami. Dětem Přibývají další výchovné složky jako matematické představy, literární výchova, výchova^k dopravní kázní, branná výchova. Díky velkému množství učiva přibývá předškolákům

druhé dopolední zaměstnání. Dochází k přesunu části u č i v a z první třídy do mateřské školy, a to v matematických představách a v přípravě na psaní. Je stanoven pevný časový rozvrh.

V únoru 1976 bylo v mateřské škole otevřeno přípravné oddělení. Toto přípravné oddělení fungovalo vždy od února do června v průběhu let 1976-1981.

V roce 1984 vstupuje v platnost další vzdělávací program „Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy“, jehož prostředky jsou: hra učení, práce a rekreační a zábavné činnosti. Obsah a cíle vzdělávání zůstávají rozčleněny do výchovných složek. Cílem výchovy zůstává i nadále příprava na školu. Předškolákům zůstává druhé dopolední zaměstnání. Učitelkám ku pomoci jsou vydány „Časově tématické plány“. Učitelky se zúčastňují vzdělávacích seminářů, organizovaných sekci OPS. Po roce 1989 jsou časově tématické plány pouze jako doporučený materiál. Od školního roku 1994-95 má každá třída své zaměření např.: logopedická péče, rozšířena hudební výchova, výuka angličtiny, rozšířená estetická výchova. Od školního roku 1995/96 byla výchovná práce řízena projektem „Zdravá mateřská škola“ a každá třída si vypracovala své individuální plány. V tomto roce jsou dětem k dispozici dva kroužky hudebně-pohybové výchovy. Od školního roku 1999/2000 byly dětem k dispozici další zájmové kroužky hudebně-pohybové výchovy, výtvarné výchovy, angličtiny a sportovní kroužek.

V roce 2001 je zveřejněna koncepce nového výchovného programu s celostátní působností „Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání“. Nepracuje s izolovanými výchovnými složkami, ale zcela v duchu osobnostní orientace rozpracovává vzdělávací cíle do pěti oblastí, ve smyslu interakčního pojetí. V průběhu školního roku 2001/2002 byla prováděna příprava na vypracování „Školního rámcového Programu“. Od školního roku 2002/2003 byla výchovně vzdělávací práce plánována P°dle „Školního vzdělávacího programu“: „Klíčem do světa a přírody“, s dílčím využitím upravených časově tématických plánů. Od 1. 9. 2007 je v platnosti „Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání“.

4. Hospitace v mateřské škole:

Tabulka č. 9. Přehled hospitací v mateřské škole Holubova, Holice v Č.

Rok	zaměření inspekce	hodnocení inspekce
1970	celková inspekce	bez nedostatků
1970/71	na děti z dětského domova	bez nedostatků
1971/72	na zkvalitnění metodické práce ve výchovných	nedostatky - 3. třída
	složkách	
"1972/73	bud' neuvedeno v kronice, nebo inspekce nebyla	.
1974/75	bud' neuvedeno v kronice, nebo inspekce nebyla	.
1975/76	bud' neuvedeno v kronice, nebo inspekce nebyla	.
1976/77	na kontrolu měsíčních a ročních plánů	bez připomínek
1977/78	na kontrolu měsíčních a ročních plánů	bez připomínek
1978/79	dvě celkové kontroly během roku	nedostatky - 3. třída
1979/80	dvě celkové kontroly během roku	bez připomínek
1980/81	hloubková inspekce	nedostatky v 2.a 3. tř.
1981/82	hloubková inspekce za přítomnosti krajské	nedostatky v 2. třídě
	inspektorky	
^982783	dvě celkové inspekce a třetí na kontrolu docházky a jejího zapisování.	neuvedeno
ty83/84	hloubková inspekce	bez nedostatků
1984/85	dvě inspekce - kontrola prázdninového provozu a	neuvedeno
	plnění výchovných cílů	
^985/86	celková inspekce	neuvedeno
1 QQT/87	na výzdobu tříd	neuvedeno
^987/88	celková inspekce	bez nedostatků
1 Q8o/87	celková inspekce	bez nedostatků
~TQ8w/87	bud' neuvedeno či inspekce nebyla	.
^990/91	bud' neuvedeno či inspekce neproběhla	.
1 QQT/89	celková inspekce a kontrola školní jídelny	bez nedostatků
^992/93	hloubková inspekce	neuvedeno

1993/94	podmínky přechodu do právní subjektivity	bez nedostatků
1994/95	zdravotně oslabené děti	neuvedeno
1995/96	bud' neuvedeno, či inspekce neproběhla	-
1996/97	bud' neuvedeno, či inspekce neproběhla	-
1997/98	řízení mateřské školy	neuvedeno
1998/99	bud' neuvedeno, či inspekce neproběhla	-
1999/00	celková kontrola	neuvedeno
2004/05	hloubková inspekce	drobné nedostatky

1970 - 1980

Dne 4.2. 1970 poprvé navštívila společné zařízení inspektorka M. Kubů a dle zápisu neshledala v celkové inspekci žádných nedostatků. Další návštěvu uskutečnila dubnu 1971 spolu s inspektorkou Štěpánkovou, která se zaměřila na děti z dětského domova. Následující rok provedla inspektorka M. Kubů celkovou hospitaci s důrazem na zkvalitnění odborně metodické práce ve všech složkách výchovy. Menší nedostatky zaznamenala ve III. oddělení. Další provedené inspekce byly až v září 1976^a 1977 a to se zaměřením na roční a měsíční plány. Obě kontroly byly bez připomínek. V listopadu a prosinci následujícího roku provedla okresní školní inspektorka celkovou kontrolu. Připomínky měla pouze ke kázni a pracovním návykům ve III. třídě. Ve školním roce 1979-80 provedla okresní školní inspektorka na zařízení dvě celkové hospitace a obě byly bez připomínek.

1981-90

V uvedeném období byla každým rokem provedena inspekční návštěva. V dubnu 1981 provedla OŠI Obrubová hloubkovou inspekci, ale díky velké nemocnosti nenavštívila všechny učitelky. Nejvíce nedostatků zaznamenala na I. a II. třídě. V únoru 1982^a navštívila zařízení OŠI Obrubová s krajskou školní inspektorkou Tkadlečkovou. Obě shledaly pouze menší nedostatky ve II. třídě. Ve školním roce 1982/83 navštívila Obrubová dvakrát mateřskou školu. Dále pak byla v tomto školním roce provedena kontrola docházky a jejího zapisování OŠI Fikejšovou. V únoru a březnu 1984 provedla hloubkovou inspekční kontrolu OŠI Obrubová a shledala vzestupný charakter výchovně vzdělávací práce a doporučila se zaměřit na další její zkvalitnění. V srpnu a

V listopadu 1985 provedla OŠI Štěrbová kontrolu prázdninového provozu a dodržování pobytu dětí venku a přípravu učitelek na plnění výchovných cílů. Další celková inspekce byla provedena v září 1986. V září 1987 byla provedena OŠI Štěrbovou inspekce, zaměřená na výzdobu mateřské školy. Poslední dvě celkové inspekce proběhly v září 1988 a 1989. Obě byly bez připomínek.

1991 - 2000

V září 1991 byla provedena celková kontrola OŠI Toušovskou a v průběhu roku i kontrola školní jídelny. Obě kontroly neprokázaly žádné závady. V březnu 1993 provedla hloubkovou kontrolu OŠI Toušovská. V následujícím roce v lednu 1994, byla její kontrola zaměřená na podmínky přechodu do právní subjektivity. Dle zápisu, byla škola na tento přechod dobře připravena. V listopadu 1994 byla kontrola okresní školní inspektorky zaměřena na zdravotně oslabené děti. V říjnu 1997 byla kontrola OSI Toušovské zaměřena na řízení mateřské školy. Poslední celkovou kontrolu v uvedeném období provedla OŠI Toušovská v září 1999.

2001 - 2007

V dubnu 2005 byla provedena hloubková inspekce ČŠI. Dle jejího závěru jsou výsledky vzdělávací práce v zařízení na dobré úrovni. Drobné nedostatky uvedené v protokolu byly odstraněny do 30. 6. 2005.

Z uvedených zápisů vyplývá, že většina zaznamenaných inspekčních kontrol proběhla bez připomínek. Pouze v pěti případech jsou zaznamenány drobné nedostatky a v osmi případech chybí hodnocení kontroly vůbec. V tabulce jsou také uvedeny časové úseky, kdy nebyla zaznamenána žádná inspekční kontrola. Otázkou zůstává, zda v těchto letech inspekční kontrola na mateřské škole neproběhla či zda o ní pouze chybí zápis.

⁵ - *^bavení a údržba zařízení:*

1969 - 1980

Zařízení bylo otevřeno 17. 12. 1969. V přední patrové budově se nacházely tři třídy mateřské školy, ředitelna, sborovna. Spojovací chodba vedla do kuchyně a kanceláře hospodářky, dále pak do zadního přízemního pavilónu, kde byla dvě oddělení jeslí. Okolo celého areálu byla oplocená zahrada s koutky pro jednotlivá oddělení. Hned svého počátku se vyskytovaly značné kolaudační závady jako: nefunkční výtah na

potraviny, nevyhovující spojovací chodba mezi pavilonem jeslí a kuchyní. Také zahrada čekala na své úpravy. Jednalo se o vyrovnaní terénu, osetí trávou a vybavení potřebného zařízení. Tyto nedostatky byly do školního roku 1973/74 postupně vyřešeny[^] Ve školním roce 1974/75 je na zahradě mateřské školy vybudováno dětské brouzdaliště a v následujícím roce přibýlo pískoviště na zahradě jeslí. Ve školním roce 1976/77 byly provedeny nátěry zahradního nábytku, všech oken, byly vymalovány prostory jeslí, kuchyně a kotelny. Bylo nutno zakoupit, díky zvyšujícímu se počtu dětí, nové stolečky a židličky. V následujícím školním roce byla provedena oprava odpadových kanálů, vymalovaly se prostory mateřské školy a hospodářská budova. Na zahradu jeslí bylo zakoupeno další vybavení. Ve školním roce 1978/79 byly prováděny drobné údržbářské práce, do prádelny byla zakoupena automatická pračka a drobný nábytek do tnd.

Na konci školního roku 1979/80 byla k mateřské škole přidána budova mateřské školy I. v Růžičkově ulici., která byla v akci „Z“ adaptována. Byly vydány nemalé prostředky na její zařízení

1981 - 1990

Ve školním roce 1980/81 vzrostl počet tříd mateřské školy i jeslí díky novým prostorám v budově mateřské školy I. Byly prováděny úpravy a odstraňovány drobné nedostatky spojené s provozem v adaptované budově. V následujícím školním roce, díky nižšímu rozpočtu, nedošlo k větším úpravám či údržbám.

I v následujícím školním roce 1982/3 byl rozpočet zkrácen a tak byl omezen jak nákup vybavení, tak i nákladnější, ne tak nutné opravy. Finanční rozpočet byl pro školní rok 1983/84 o něco posílen a tak bylo možno doplnit zařízení tělocvičny, která vznikla v budově mateřské školy I. Dále byly opraveny střechy na všech budovách. Ve školním roce 1984/85 byly zakoupeny nové koberce do dvou tříd mateřské školy a do dvou oddělení jeslí, provedly se nátěry a vymalovala se budova mateřské školy I. V následujícím školním roce bylo dáno do provozu sociální zařízení na zahradě a byl vyměněn písek v pískovištích. V červnu byla zahájena rozsáhlá oprava atiky. V kotelně byl vyměněn jeden kotel. Ve školním roce 1986/87 byla provedena rekonstrukce výtahu^{na} Potraviny, v areálu jeslí bylo vymalováno. Dále pak byly provedeny nátěry celé budovy mateřské školy a v kotelně bylo vyměněno čerpadlo a hořák. Byla provedena údržba zahrady, nátěry plotu a zařízení. Zahrada byla vybavena novým tělovýchovným nářadím. Ve školním roce 1987/88 došlo k prostorovým úpravám ve staré budově

mateřské školy I, neboť jsou mimo naší třídu zde umístěny od 1. 1. 1988 i tři tndy základní školy. Na školní zahradě byly vyměněny houpačky a dřevěné rámy okolo pískovišť. Ke konci školního roku byla zahájena rozsáhlá oprava střechy. Ve školním roce 1988/89 došlo k prosklení kočárkárny u pavilónu jeslí a prosklení spojovací chodby z kuchyně do mateřské školy. V adaptaci a prosklení spojovacích chodeb mezi předním a zadním pavilónem se pokračovalo i v následujícím roce. Byla vymalována třída ve staré budově a v areálu jeslí.

1991-2007

Ve školním roce 1990/91 byly ukončeny práce na přebudování spojovacích chodeb. Na konci školního roku byla stará budova mateřské školy I., kde byla jedna třída naší mateřské školy, převedena do majetku základní školy, nábytek byl přemístěn a mezi zahradami byl postaven plot. Od následujícího školního roku má mateřská škola Pouze tři třídy a dvě oddělení jeslí. V průběhu roku byla provedena generální oprava střechy, výměna tlakové nádoby na teplou vodu a generální výměna rozvodu ústředního topení pro základní školu ve staré budově. Ve školním roce 1992/93 byla zahájena plynofikace kotelny. Dále pak byly ve třech třídách vyměněny podlahové krytiny, Provedly se nátěry zahradního nábytku, bazénu a okenních ráků. Do kuchyně byla zakoupena škrabka na brambory. Plynofikace kotelny byla dokončena následující školní rok 1993/94. Také byla provedena oprava vodovodní přípojky, výměna ráků pískovišť, oprava a rekonstrukce venkovního sociálního zařízení a byl postaven altán na hračky. Na údržbu trávníku byla zakoupena sekačka na trávu. Pro školní rok 1994/95 byla naplánována oprava teras u zadního pavilónu, vybudování klimatizace ve školní kuchyni a výměna kuchyňských dřezů. V následujícím školním roce proběhla generální oprava osvětlení ve všech třídách. Byla opravena terasa u hlavního vchodu do budovy a Provedena výměna hlavních dveří. Vchodové dveře se měnily i u zadních pavilónu. Ve školním roce 1996/97 byla vymalována jedna třída v přední budově, schodiště a hlavní chodba, byly provedeny nátěry všech dveří školní jídelny a spojovací chodby. Byla Provedena rekonstrukce kotelny. Ve školním roce 1997/98 byl pořízen drobný dětský nábytek do tříd v přední budově, byly zakoupeny venkovní tabule a pružinové houpačky na zahradu. V následujícím školním roce byly pořízeny nové prolézačky na zahradu u Předního pavilónu. Byla provedena rekonstrukce kuchyněk a sociálního zařízení

V zadním pavilónu. Na zahradu u nejmenšího oddělení v zadním pavilónu byl pořízen nový altán na hračky.

Pro školní rok 1999/2000 byla naplánována rekonstrukce rampy u hospodářské budovy, oprava bazénu a podlahy v prádelně. Na školní zahradu byly pořízeny nové skluzavky. Vybavení zahrady nářadím pokračuje i v následujícím roce. Byl zakoupen prolézací dřevěný jehlan a vláček. Byly vyměněny rámy pískovišť a písek.

Ve školním roce 2000/2001 byla přebudována kotelna a sklad nádrží sLTO na tělocvičnu, kterou mají třídy denně dle rozvrhu k dispozici. Z větších oprav byla provedena rekonstrukce odpadů v sociálním zařízení na zahradě. V následujícím školním roce přibyl další zahradní nábytek v přední části zahrady. Některé třídy dostaly nový dětský nábytek, který vyrobil pan údržbář. Byla provedena údržba střechy a nátěry oken u zadního pavilónu. Ve školní kuchyni byly zabudovány bezdotykové baterie, byla provedena částečná rekonstrukce rozvodu vody. Ve školním roce 2004/2005 bylo zakoupeno na zahrady tělovýchovné zařízení v hodnotě 137 000 Kč, zahrady byly nově osázeny keři a stromy. Do tělocvičny bylo zakoupeno další nářadí. Byly provedena oprava střechy nad kotelnou a tělocvičnou.

Ze zápisu v kronice vyplývá, že mateřská škola byla dána do provozu jako nové účelové zařízení, které se zpočátku své existence potýkalo s kolaudačními závadami. Po odstranění těchto závad byly na zařízení prováděny běžné opravy, které byly součástí údržby. Další investice se týkaly modernizace objektu.

6-Akce mateřské školy:

1970 - 1989

Po celé uvedené období probíhaly v mateřské škole besídky pro rodiče v Předvánočním období a k Mezinárodnímu dni žen. Mnohdy se vánočních besídek zúčastnili vojáci ze sovětské posádky ve Vysokém Mýtě. Mateřskou školu navštívila v letech 1970 - 1973 sovětská inspektorka Tarasovová. V listopadu byly ve třídách vždy instalovány výstavky sovětských hraček a knih. Dětem byly každoročně promítány Pohádky v DPM. Děti navštěvovaly během roku divadelní představení v kulturním domě a výstavky dětských prací v Pardubicích, kde měly vystavené i své výkresy. Děti^{se} účastnily každoročně v květnu pokládání věnců na společný hrob padlých sovětských vojáků. Děti pravidelně navštěvovaly památník Dr. Emila Holuba, hvězdárnu v Hradci

Králové a účastnily se pobytů v přírodě v Černé hoře, v Malé Úpě, Herlíkovicích. Oslavy Mezinárodního dětského dne probíhaly formou zábavných her a soutěží. Ve školním roce 1979/80 děti nacvičovaly spartakiádní skladbu nejmladšího žactva a zúčastnily se okrskové spartakiády v Pardubicích. Od školního roku 1986/87 se děti pravidelně účastnily plaveckého výcviku.

1990 - 2007

Děti se každoročně účastnily plaveckého výcviku ve Vysokém Mýtě, školy v přírodě střídavě v Herlíkovicích, v Deštném v Orlických horách, ve Špindlerově Mlýně, v Jánských Lázních. Také měly možnost zhlédnout celou řadu pohádkových představení, koncertů buď v mateřské škole, DDM či v kulturním domě. V prosinci si děti připravily pro rodiče vánoční besídky a na jaře besídky zaměřené na vítání jara. V únoru byl v mateřské škole pořádán dětský karneval. Každoročně byl pro děti pořádán výlet do ZOO ve Dvoře Králové, do Chrudimi na výstavu loutek, do planetária v Hradci Králové. V červnu probíhalo slavnostní rozloučení s předškoláky a oslava dne dětí. Od školního roku 1993/94 děti pravidelně navštěvují v rámci exkurze knihovnu, Policii a hasiče. Od školního roku 1997/98 pořádá mateřská škola veřejné vystoupení dětí v kulturním domě nazvané „Akademie“. Ve školním roce 1998/99 proběhly v mateřské škole oslavy k příležitosti 30. výročí založení. Od tohoto školního roku probíhají každoročně v mateřské škole lehkooatletické soutěže. Od školního roku 1999/2000 jsou v mateřské škole pořádány, vždy jeden den v týdnu v určený čas „hrátky“ pro děti, které ještě nenavštěvují mateřskou školu. Od tohoto roku také mateřská škola pořádá oblastní kolo „Mateřinky“.

Ze zápisů v kronice je patrné, že většina kulturních akcí, až do roku 1989, byla ideologicky zaměřena. Jedná se o akce typu: pokládání věnců na pomník sovětských vojáků, výstavky sovětských knih a hraček, spartakiáda... Vyskytují se tu však i akce neutrální, jako je návštěva planetária, divadelního představení, plavecký výcvik, škola v Přírodě apod.

Po roce 1989, vlivem politických změn, dochází i ke změně v charakteru kulturních akcí. Z minulého období zůstávají pouze akce, které neměly ideologický Podtext, byly svou povahou neutrální. K nim přibýly další akce jako: Mateřinka, Akademie, rozšířil se počet divadelních představení, výletů, exkurzí apod.

Závěr kapitoly č. 5. Historie mateřské školy Holubova 39, Holice v Č.

Nepostačující kapacitu dvou mateřských škol se 110 místy, které fungovaly v 60. letech XX. století v Holicích, musel městský národní výbor řešit. S finanční podporou podniků města Holice bylo postaveno a 17. 12. 1969 otevřeno nové účelové zařízení jesle - mateřská škola s kapacitou 90 míst mateřské školy a 35 míst v jeslích. Kapacita mateřské školy byla, z důvodu velkého počtu dětí předškolního věku, postupně navyšována. Největší počet dětí byl zaznamenán v roce 1977, kdy bylo do tří tříd mateřské školy přijato 105 dětí, což je v průměru 35 dětí na třídu. Oproti původní kapacitě je nárůst o 5 dětí na jednu třídu. V letech 1980 - 1990 došlo rozšíření mateřské školy o jednu třídu. Pro rok 1980 bylo ve čtyřech třídách zapsáno 115 dětí, což znamenalo snížení průměrného počtu dětí v jedné třídě na 28,3. V roce 1990 klesl průměrný počet dětí v jedné třídě na 23 dětí. V roce 1992 bylo v mateřské škole zapsáno historicky nejméně dětí, pouze 67 dětí ve třech třídách, což činilo 22,3 dětí na třídu. Od roku 1993 až do současnosti je mateřská škola pětitřídní. Od roku 1998 je stabilně zapsáno 123 dětí, což je průměr 24,6 dětí na jednu třídu.

Od svého založení v roce 1969 pracovala mateřská škola, stejně jako všechny mateřské školy v našem státě, podle celostátně závazných směrnic a programů. Teprve PO roce 1989, jsou tyto závazné materiály zrušeny a výchovně vzdělávací činnost byla ponechána kompetenci ředitelky mateřské školy. Od školního roku 1995/96 byla výchovná práce na této mateřské škole řízena projektem „Zdravá mateřská škola“ a každá třída si vypracovala své individuální plány. V roce 2001 byla zveřejněna koncepce nového výchovného programu s celostátní působností „Rámcový vzdělávací Program pro předškolní vzdělávání“ Od školního roku 2002/2003 byla výchovně vzdělávací práce plánována podle „Školního vzdělávacího programu“: „Klíčem do světa a přírody“, s dílčím využitím upravených časově tematických plánů. Od 1. 9. 2007 J^e v platnosti „Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání“.

Ze záznamů kontrolních hospitací v mateřské škole, které byly uvedeny v kronice vyplývá, že ve většině případů nebyly shledány žádné nedostatky. Pokud zde nějaké byly uvedeny, jednalo se spíše o drobné připomínky.

Slavnosti a akce pořádané pro děti měly v mnoha případech, až do roku 1989 teologické zaměření. Vyskytují se zde i akce, které byly svojí povahou neutrální.

^{VI}ivem politických změn po roce 1989 dochází i ke změně v charakteru slavností a

akcí, pořádaných pro děti. Odpadají akce ideologicky zaměřené a k těm neutrálním přibývají akce prezentující mateřskou školu, výlety...

Co se týká vybavení a údržby, je ze zápisů v kronice patrné, že byly prováděny opravy související s chodem zařízení a další investice se týkaly modernizace objektu.

6. Závěr

Na základě pramenných materiálů autorka zjistila, že první předškolní zařízení v Pardubicích vzniklo v roce 1870, a to na základě zákona ze 14. května 1869 ř. z., § 10. Stanovy pro tuto opatrovnu byly schváleny místodržitelstvím v Praze 13. ledna 1871, výnosem č. 60 080. Existence opatrovny končí v roce 1906, kdy musela ustoupit stavbě divadla. Až do roku 1903 to byla jediná instituce tohoto druhu. V období 1903 - 25, díky narůstajícímu zájmu ze strany rodičů o umístění dětí, dochází k postupnému zřizování nových opatroven a mateřských škol. V roce 1903 je otevřena „přenosná“ opatrovna U sv. Jana Křtitele a o rok později je otevřena opatrovna U Kostelíčka. Od roku 1905 jsou opatrovny přejmenovány na školy mateřské a v roce 1908, jsou Pěstounky působící v těchto institucích přejmenovány na učitelky škol mateřských. V roce 1911 je otevřena mateřská škola Novoměstská a v roce 1913 mateřská škola Na Skřivánku. Další mateřská škola byla otevřena ve Svítkově až v roce 1925. Z těchto šesti předškolních institucí jsou ještě tři stále v provozu, pouze je najdeme pod jinými názvy.

Od roku 1926 až do roku 1944 nebyly otvírány další mateřské školy, žádné však nebyly ani rušeny. Po roce 1945 dochází k postupnému rozšiřování sítě mateřských škol. V roce 1951 bylo v provozu 10 mateřských škol, v roce 1969 již 26 mateřských škol. Rozšiřování sítě mateřských škol souviselo s rozrůstáním města. Vznikala nová sídliště Dukla, Polabiny, Dubina a bylo potřeba rozšířit i počet předškolních zařízení, neboť ty stávající již svojí kapacitou nepostačovaly. Největšího rozmachu v počtu mateřských škol je dosaženo v roce 1980 - 82, kdy bylo k dispozici 48 mateřských škol. Po tomto vrcholu počty mateřských škol mírně klesly, ale ne nikterak výrazně. V roce 1990 bylo v provozu ještě 46 mateřských škol, avšak v roce 1998 jich bylo již jen ³³ - Krušení mateřských škol docházelo hlavně ze dvou důvodů. Jednak menším počtem dětí dané věkové skupiny a jednak navrácením některých budov mateřských škol restituentům. V současné době, tj. ve školním roce 2007/08 je v Pardubicích v provozu stále 33 mateřských škol.

Počty dětí docházejících do jedné třídy, za celé období od vzniku první opatrovny až do současnosti, se měnily. Na konci XIX. stol. nebyl výjimkou počet 120 ^{dětí} v jednom oddělení. Začátkem XX. stol. průměrné počty dětí klesaly. V roce 1902 ^b byl průměrný počet 50 dětí na jednu třídu. Kuriozitou byl rok 1925, kdy se počet dětí

V jedné třídě vyšplhal na 109,2. Z doložených pramenů vyplývá, že v dalších letech počty dětí klesaly a v roce 1957 bylo v jedné třídě zapsáno 29,72 dětí. Ke konci sedmdesátých let počty dětí opět o něco vzrostly. V roce 1978 bylo zapsáno v průměru 31,77 dětí na jednu třídu.

V roce 1978 byl i celkový počet dětí, zapsaných ve všech mateřských školách v republice, nejvyšší. Zapsáno bylo 3 845 dětí. Také v blíže analyzované mateřské škole v Holicích bylo ve školním roce 1977/78 zapsáno nejvíce dětí, vzhledem k počtu tříd. Ve třech třídách bylo zapsáno 105 dětí, což je v průměru 35 dětí na jednu třídu.

V 90. letech se průměrné počty dětí zapsaných v mateřských školách v Pardubicích snížily a pohybovaly se okolo 23 dětí na jednu třídu. V současnosti, tj. v roce 2007/08 je Pardubicích průměrný počet dětí zapsaných v jedné třídě 24,07. Také v mateřské škole v Holicích je v pěti třídách mateřské školy zapsáno 123 dětí, což činí v průměru 24,6 dětí na třídu.

Výchova a vzdělávání se zpočátku řídila statutem a stanovami schválenými místodržitelstvím v Praze a místní školní radou v Pardubicích v roce 1871. Další statut a osnovy byly schváleny obecním zastupitelstvem v Pardubicích 15. prosince 1911. V roce 1933 vstupuje v platnost statut a osnova pro městské školy mateřské v Pardubicích, schválené vynesemím zemské rady školní dne 19. 5. 1933. Po roce 1945 vstupují v platnost jednotné výchovné programy, které jsou závaznou směrnicí pro celou republiku, až do roku 1989. Dokladem jsou i informace o výchově a vzdělávání v mateřské škole Holubova, Holice, kde od svého založení v prosinci 1969, pracovaly Podle závazných směrnic, až do roku 1989. Po roce 1989 byla volba výchovně vzdělávacího procesu ponechána ředitelkám mateřských škol. V roce 1995/96 se v mateřské škole v Holicích pracovalo podle projektu „Zdravá mateřská škola“ a od školního roku 2002/03 podle Školního vzdělávacího programu „Klíčem do světa Přírody“. Od 1. září vstupuje v platnost celostátně závazná směrnice „Rámcový vzdělávací program pro mateřské školy“.

Slavnosti a akce pro děti byly pořádány již v první opatrovně. Jednalo se o výlety do okolí Pardubic a slavnosti vánočního stromku. Postupně přibývaly oslavy ročí různých osobností či událostí, které byly spjaty s naší historií. Po roce 1948, Vivem politických událostí, se mimo neutrálních akcí objevují i ty, které začínají mít teologické zaměření. Takové akce dokazují i zápisy v kronice mateřské školy

Holubova Holice, kde jsou uvedeny akce typu: „výstavky sovětských knih a hraček; pokládání věnců k pomníku sovětských vojáků, Spartakiáda..." Z neutrálních akcí lze uvést: „návštěvu ZOO Dvůr Králové, plavecký výcvik, škola v přírodě..." Po roce 1989 zůstávají akce pro děti, které byly svou povahou neutrální a k nim přibýlo množství jiných zajímavých akcí typu Mateřinka, Akademie...

Péče o zdravotní stav dětí nebyl vždy samozřejmostí, prošel také svým vývojem. První zmínky o pravidelných lékařských prohlídkách před vstupem do mateřských škol i během roku jsou v pramenných materiálech uvedeny až v roce 1925. Od tohoto roku začíná systematictější péče o zdraví dětí. Děti jsou pojištěny proti úrazu, je zavedeno očkování proti záškrtu a chudé děti jsou očkovány od roku 1933 zdarma. Jsou zaznamenávány údaje o vážení a měření dětí. Od roku 1942 bylo prováděno šetření vadné výslovnosti dětí s možností nápravy.

Ze zjištěných údajů o vývoji mateřského školství v Pardubicích lze konstatovat, že v porovnání s vývojem na českém území celkově dochází v Pardubicích k rozvoji Předškolních institucí později. První opatrovna na našem území byla otevřena v Praze^N a Hrádku v roce 1832 a v Pardubicích Na Hrádku č. 167 v roce 1870. Zajímavá je shoda v názvu místa působení. Během druhé světové války bylo mnoho mateřských škol na území Čech uzavřeno. Tento osud minul mateřské školy v Pardubicích. Pokud^b byly uzavřeny, tak pouze na krátkou dobu, než si v případě zabrání objektu mateřské školy vojskem našly náhradní místnosti. Z údajů o počtech mateřských škol vyplývá, že vrcholu v počtu otevřených mateřských škol na území Čech bylo dosaženo ve školním roce 1983/84, to bylo v provozu 7 592 mateřských škol. V Pardubicích bylo vrcholu^v Počtech mateřských škol dosaženo v letech 1980 - 82, to bylo v provozu 48 Mateřských škol. K největšímu úbytku dochází jak v Pardubicích, tak i celkově na Českém území v 90. letech. V roce 1990/91 bylo otevřeno celkem 7 335 mateřských škol^a a ve školním roce jich bylo 6 028. V Pardubicích bylo v roce 1990 ještě 46 Mateřských škol a v roce 1998 jich bylo pouze 33.

Na základě doložených materiálů v porovnání s vývojem na našem území[^]Plývá, že první instituce pro nejmenší děti v Pardubicích byla založena mnohem Později, až v roce 1870. V Praze byla první opatrovna otevřena již v roce 1832, tudíž o³⁸ let dříve. Také nárůst dalších těchto institucí probíhal v Pardubicích pozvolněji. Do roku 1903 byla v Pardubicích v provozu stále jen jedna opatrovna. Na českém území

bylo v roce 1896 otevřeno již 93 opatroven, 13 jeslí, 166 mateřských škol. V období II. sv. války, kdy klesl počet mateřských škol na českém území na jednu třetinu, se v Pardubicích jejich počet udržel. Jiné rozdílné tendence, na základě získaných faktů, autorka nezaznamenala.

A N O T A C E

Vývoj mateřského školství v Pardubicích ve XX. století

Obsah diplomové práce je zaměřen na vývoj mateřského školství ve XX. století, v regionu Pardubice. Pomocí dostupných primárních pramenů, na nichž je práce postavena, jsou zachyceny nejen počátky rozvoje mateřského školství, jehož kořeny v Pardubicích sahají do roku 1870, kdy byla založena první opatrovna, ale i jeho další vývoj v průběhu XX. století. Díky primárním pramenům, tak mohl vzniknout podrobný přehled o rozrůstající se síti Předškolních zařízení, o okolnostech jejich vzniku či naopak o důvodech, proč byla tato zařízení rušena.

Mateřské školy prošly během XX. století, stejně jako celá společnost, několika výraznými historickými mezníky. Změnami procházel i pohled na důležitost instituce Mateřské Školy, která se od počáteční pečovatelské funkce celodenně pracujících rodičů postupně měnila na instituci spolupracující s rodinou, doplňující její péči. Také postavení a běhání učitelek prošlo určitými změnami. Osobnosti pracovníků se měnily z nadšených, leč dostatečně vzdělaných pěstounek a opatrovnic ve fundované a vysokoškolsky vzdělané pracovníky. Svým vývojem prošla i výchovně vzdělávací činnost, která byla v průběhu své existence ovlivněna společenským a politickým zřízením v našem státě.

Development of the nursery education system in Pardubice in the XXth century

Content of the diploma work is focused on development of the nursery education in the region of Pardubice in the XXth century. By the help of available primary sources upon which this work was built, there are captured not only development beginnings of the nursery education system whose roots go down to the year 1870 when first asylum was established, but also its development along the XXth century. Thanks to the primary sources a detailed overview was created about growing system of pre-school facilities, about circumstances of their establishment.

Working or on the contrary about reasons, why these facilities were discontinued.

Nursery schools went during the XXth century, as well the whole society, across several historical milestones. Through changes went also the view on importance of the institution, which from the primary nursing role of day-long working parents, changed to the institution cooperating with the family, supporting its care. Also position and education of teachers underwent certain changes. Personal qualities of the staff changed from excited, poorly-educated fosteresses and nurses into funded and graduated

Professionalls. Educational activity passed through development as well, effected during its
existence by social and political system in our state.

Literatura a prameny

Literatura:

- BĚLINOVÁ, L., MIŠURCOVÁ, V. *Z dějin předškolní výchovy*. Praha: SNP, 1980.
- Další rozvoj československé výchovně vzdělávací soustavy: Dílčí projekty*. Ministerstvo školství České republiky. 1976. Praha: SPN.
- Další rozvoj československé výchovně vzdělávací soustavy: Projekt a důvodová zpráva*. Ministerstvo školství České republiky. 1976. Praha: SPN.
- HROCH, M. a kol. *Úvod do studia dějepisu*. Praha: SPN, 1985.
- LACINOVÁ, I. Od osnov a programů k rámcovému programu pro předškolní vzdělávání. In: *Retrospektiva a perspektiva předškolního vzdělávání a příprava předškolních pedagogů*. Praha: Asociace předškolní výchovy, 2002.
- LANGEROVÁ, B. *Pardubický kraj*. Praha: ACR Alfa s. r. o., 2004. ISBN 80-86408-12-4.
- MIŠURCOVÁ, V. *Dějiny teorie a praxe výchovy dětí předškolního věku v 19. a 20. století*. Praha: SPN, 1980.
- Národní zpráva o stavu předškolní výchovy, vzdělávání a péče o děti předškolního věku v České republice*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. 2000. Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-746-4.
- OPRAVILOVÁ, E., KROPÁČKOVÁ, J. *Studijní texty k předškolní pedagogice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2005. ISBN 80-7290-251-2.
- Osnovy pro mateřské školy*. Praha: SPN, 1955.
- Osnovy výchovné práce pro mateřské školy*. Praha: SPN, 1961.
- Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy*. Ministerstvo školství České republiky. Praha: SPN, 1967.
- Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy*. Ministerstvo školství České republiky. Praha: SPN, 1978.
- Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy*. Ministerstvo školství České republiky. Praha: SPN, 1984.
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: VÚP, 2004.
- SKALKOVÁ, J. a kol. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha: SPN, 1983.
- ŠEBEK, F. a kol. *Dějiny Pardubic*. Pardubice: SNP, 1990. ISBN 80-900069-1-4.

ŠEBEK, F., ZIKMUNDA, V. a kol. *Pardubicko*. Hradec Králové: Kruh, 1985.

UHLÍŘOVÁ, J. Opatrovna a Školka J. V. Svobody - východisko ke koncepci předškolní výchov, In: *Retrospektiva a perspektiva předškolního vzdělávání a příprava předškolních pedagogů*. Praha: Asociace předškolní výchovy, 2002, s. 4 - 8.

VÁCLAVÍK, V. *Cesta ke svobodné škole*. Hradec Králové: LÍP, 1997.

Zařízení předškolní péče a výchovy v České republice. Praha: ČSU, 1991.

Prameny:

Opatrovna Pardubice 1870 - 1948. II. Městské mateřské školy. SOkA Pardubice. Fond č. 600, inv. č. 3. Zápisy porad sboru učitelek škol mateřských 1940 - 1944.

Opatrovna Pardubice 1870 - 1948, II. Městské mateřské školy. SOkA Pardubice. Fond Č. 600, inv. č. 3. Zápisy porad sboru učitelek škol mateřských 1935 - 1940.

Opatrovna Pardubice 1870 - 1948. SOkA Pardubice. Fond č. 600, inv. č. 2. Protokol opatrovny.

Opatrovna 1908 - 1948. SOkA Pardubice, kart. 146, sign. M - XII o.

Věci trestní a sociální 1888. SOkA Pardubice, kart. 78.

Rada MěstNV 1957 I., č. 116. SOkA Pardubice.

Rada MěstNV 1959 VII. - X., č. 124. SOkA Pardubice.

Rada MěstNV 1963 I., č. 138. SOkA Pardubice.

Rada MěstNV 1964 I., č. 143. SOkA Pardubice

Rada MěstNV 1965 IV., č. 148. SOkA Pardubice.

Rada MěstNV 1967 IV., č. 156. SOkA Pardubice.

Rada MěstNV 1971 II., č. 172. SOkA Pardubice.

Rada MěstNV 1977 II., č. 202. SOkA Pardubice.

Rada MěstNV 1978 II., č. 207. SOkA Pardubice.

Rada MěstNV 1979 II., č. 213. SOkA Pardubice.

Rada MěstNV 1980IV., č. 221. SOkA Pardubice.

Schůze rady MěstNV 1982 VI., č. 249. SOkA Pardubice.

Schůze rady MěstNV 1983 V., č. 261. SOkA Pardubice.

Schůze rady MěstNV 1984 VIII., č. 277. SOkA Pardubice.

Schůze rady MěstNV 1985 VI., č. 295. SOkA Pardubice.

Využité kroniky současných mateřských škol:

Mateřská škola Benešovo nám. 2115, Zelené předměstí,
Mateřská škola-jesle, Brožíkova 450, Polabiny
Mateřská škola-jesle Bulharská, Na Starém městě,
Mateřská škola Čěšková (Na Skřivánku)
Mateřská škola-Čtyřlístek, Národních hrdinů 8
Mateřská škola Dražkovice
Mateřská škola Družstevní, Polabiny
Mateřská škola-jesle Erno Košťála Dubina,
Mateřská škola-jesle, Gebauerova
Mateřská škola - Kamarád, Teplého 2100, Zelené Předměstí
Mateřská škola Kamínek, sídliště Tesla
Mateřská škola-jesle, Klubíčko, Grusova 448
Mateřská škola-jesle, K Polabinám
Mateřská škola, Lány na Důlku
Mateřská škola-jesle Lud'ka Matury 653, Srdíčko
Mateřská škola Mladých, Polabiny,
Mateřská škola Mnětice
Mateřská škola Motýlek, J. Ressler 1992
Mateřská škola Na tříse 70
Mateřská škola Nemošice
Mateřská škola-jesle, Odborářů, Polabiny
Mateřská škola Pištorova 225, Ohrazenice
Mateřská škola Popkovic
Mateřská škola Pospíšilovo nám., 1692Bílé Předměstí
Mateřská škola Raisova, Jesničanky
Mateřská škola, Rosice nad L.
Mateřská škola-jesle, Rumunská
Mateřská škola-jesle Sluneční, Polabiny
Mateřská škola Sluničko, Gorkého 1521
Mateřská škola Staré Čivice
Mateřská škola Svítkov

Mateřská škola Wintrova 579, Bílé Předměstí,

Mateřská škola-jesle, Závodu míru

Internetové odkazy:

Údaje o počtech mateřských škol v kapitole č. 3. Dostupné na WWW:

[http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsi7t/720027F03B/\\$File/33010701.pdf](http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsi7t/720027F03B/$File/33010701.pdf)

Využité kroniky zaniklých mateřských škol:

Mateřská škola Bratranců Veverků (Novoměstská)

Mateřská škola Dašická

Mateřská škola Jahnova

Mateřská škola Na Zábradlí

Mateřská škola U stadionu

Mateřská škola Prodloužená, Polabiny

Mateřská škola Škroupova

Seznam příloh:

- Příloha č. 1. Erb města Pardubic.
Příloha č. 2. Statut a osnova pro mateřské školy v Pardubicích z roku 1911.
Příloha č. 3. Statut a osnova pro mateřské školy v Pardubicích z roku 1933.
Příloha č. 4. Zpráva o činnosti školního lékaře z roku 1924/25.
Příloha č. 5. Schválení pojištění, dětí mateřských škol místní školní radou, z roku 1925.
Příloha č. 6. Mapa Pardubic se znázorněnou sítí mateřských škol v roce 1948.
Příloha č. 7. Mapa Pardubic se znázorněnou sítí mateřských škol v roce 1980.
Příloha č. 8: Současné mateřské školy:

8. 1. Mateřská škola Benešovo nám. 2115, Zelené předměstí,
8. 2. Mateřská škola-jesle, Brožíkova 450, Polabiny
8. 3. Mateřská škola-jesle Bulharská, Na Starém městě,
- 8.4. Mateřská škola Čěšková (Na Skřivánku)
8. 5. Mateřská škola-Čtyřlístek, Národních hrdinů 8
8. 6. Mateřská škola Dražkovice
8. 7. Mateřská škola Družstevní, Polabiny
8. 8. Mateřská škola-jesle Erno Košťála Dubina,
8. 9. Mateřská škola-jesle, Gebauerova
8. 10. Mateřská škola - Kamarád, Teplého 2100, Zelené Předměstí
8. 11. Mateřská škola Kamínek, sídliště Tesla
8. 12. Mateřská škola-jesle, Klubíčko, Grusova 448
8. 13. Mateřská škola-jesle, KPolabinám
- 8.14. Mateřská škola, Lány na Důlku
8. 15. Mateřská škola-jesle Luďka Matury 653, Srdíčko
8. 16. Mateřská škola Mladých, Polabiny,
8. 17. Mateřská škola Mnětice
8. 18. Mateřská škola Motýlek, J. Ressla 1992
8. 19. Mateřská škola Na tříse 70
8. 20. Mateřská škola Nemošice
8. 21. Mateřská škola-jesle, Odborářů, Polabiny
8. 22. Mateřská škola Pištorova 225, Ohrazenice
8. 23. Mateřská škola Popkovice
8. 24. Mateřská škola Pospíšilovo nám., 1692Bílé Předměstí
8. 25. Mateřská škola Raisova, Jesničanky
8. 26. Mateřská škola, Rosice nad L.
8. 27. Mateřská škola-jesle, Rumunská
8. 28. Mateřská škola-jesle Sluneční, Polabiny
8. 29. Mateřská škola Sluníčko, Gorkého 1521
8. 30. Mateřská škola Staré Čivice
8. 31. Mateřská škola Svítkov
8. 32. Mateřská škola Wintrova 579, Bílé Předměstí,
8. 33. Mateřská škola-jesle, Závodu míru

Zaniklé mateřské školy:

8. 34. Mateřská škola Bratranců Veverků (Novoměstská)
- 8.35. Mateřská škola Dašická
- 8.36. Mateřská škola Jahnova
8. 37. Mateřská škola Na Zábradlí
- 8.38. Mateřská škola U stadionu
8. 39. Mateřská škola Prodloužená, Polabiny
8. 40. Mateřská škola Škroupova

a č. 1 Erb města Pardubice.

říloha č. 2. Statut a osnova pro mateřské školy v Pardubicích z roku 1911.

S t a t u t

pro městské školy mateřské, opatrovny a jesle

v P a r d u b i c í c h,

schválený obecním zastupitelstvem dne *15. prosince* . . . 1911.-

I.

ZŘIZOVÁNÍ ŠKOL MATEŘSKÝCH, OPATROVEN A JESLÍ.-

To opírá se hlavně o tato ustanovení zákonitá:

a/ o §.10.říšského zákona ze 4./5 1869

b/ o nařízení ministerské ze dne 22./6 1872 č.4711., jímž se vyhlásují ustanovení ve příčině škol mateřských a ústavů jim příbuzných

c/ o vynesení ministerské ze dne 31.

čce 1886 č.6051.-

§.1.

Královské komorní město Pardubice přejavši do své správy opatrovny v Pardubicích, zřídí a vydržovati bude na dále nákladem svým tolik škol mateřských, opatroven a jeslí, kolik jich za daných poměrů pro obyvatelstvo pardubické dle všeobecných zásad, o ústavech těchto vydaných, vůbec bude třeba.-

§.2.

Do těchto ústavů přijímány býti mohou děti, jež mají v Pardubicích své bydliště.-

Školné v opatrovnách se vůbec neplatí.-

§.3.

Při zřizování a rozšiřování jednotlivých ústavů přihlížeti jest k potřebám a počtu jen těch dítek, jichž přijetí odůvodněno jest takovými jejich sociálními poměry, k jichž zlepšení a pomoci ústavy ty se zřizují.-

Náklad na stavbu a vydržování vede obec; při tom hledání buďte dobrodinci, kteří by obci finančně přispěli mohli, jako okres, místní peněžní ústavy, průmyslové závody.- Zejména v intencích průmysl. závodů měla by býti podpora těchto ústavů, ježto hlavně dítky jejich dělníků docházejí v nich přijetí.

§.4.

Jednotlivé školy mateřské spojeny jsou vždy s opatrovnami a s jeslemi v ústav společný.-

Jesličky jsou ústavem jen ošetrovacím.- Poskytují ošetřování dítkám do 3.roků životního, kterého jim rodiče nemohou poskytnouti.-

Opatrovný přijímají dítky pod dozor a k přiměřenému zaměstnání.- Sem přijímají se dítky s dokonaným 3.rokem.-

"Škola" mateřská, která je již ústavem vychovavacím, jest pro chovance starší 4 roků; školou však v

pravém smyslu slova není: hlavním jejím účelem jest rovněž opatrování dítek ji svěřených, všecko zaměstnání můj ráz zábavný a lehounce poučný. - Veškeré vlastní vyučování jest z nich vyloučeno. -

II.

ZAMĚSTNÁNÍ DÍTEK. -

§.5.

Zaměstnání dítek, přijatých do jmenovaných ústavů, řídí se osnovou, kterou schvaluje místní šk. rada v mezích všeobecných pravidel. - Osnova předloží se též c.k.okr.skol.rade. -

Pobyt ve škole mateřské je pokračováním života v rodině ~~xxx~~ a přechodem ke skutečnému vyučování ve škole. Dítka tu cvičí své smysly, zvykají správně mluvit, silí paměť písničkami, říkankami, obveselují se hrami a žijí tak, jak toho vyžaduje dětská přirozenost, moderní paedopsychologie a náš český život národní. - Jsou to ústavy sociální, ne vyučovací. -

§.6.

Dítka zaměstnávají se mimo neděle a svátky každodenně. - Ježto všechny ústavy ty jsou proto zřízeny, aby matky /rodiče/ do práce chodící beze strachu do nich své dítky odevzdati mohli, nelze o povolování prázdnin vlastně ani jednat; nicméně ustanovuje se :

Každá pěstounka má nárok na měsíční

dovolenou a to střídavě v měsících červenci až listopadu.- Aby děti neustály bez opatrování, přiběře se každoročně na 1/4 roku opatrovnice výpomocná.-

Prázdniny vánoční a veličoční stanoví se 5 denní /včetně svátků/, prázdniny svatodušní 3 denní.-

III.

Vychovatelky.

§.7. Řízení škol mateřských, opatroven a jeslí obstarávají správce/správkyně/ škol, nebo jiní odborníci, kteří k tomu místní šk. radou budou zvoleni.-

Správa ústavů těch jest úřad čestný

§.8.

Pro výchovu a zaměstnání dětí, resp. paedagogický dozor na ně, ustaveny jsou pěstounky a výpomocné dozoryně a tam přiměřeně zaměstnaných.-

§.9.

Veškerý vychovatelský personál prokázati musí způsobilost pro pěstounky škol mateřských dle všeobecných pravidel, jaká předpisuje §.90 a 101 mín. nař. z 31.VII.1886 č.6051.-

§.10.

Pěstounky I. a II. třídy mohou býti ustanoveny definitivně, ale nikoliv pro ústav určitý, nýbrž pro potřebu snadného a volného překládání pro všechny ústavy toho druhu vůbec.-

§.11.

Nastane-li potřeba povolati novou vychovatelku v případě, že zříditi tře-

ba nové oddělení nebo i ústav nový v novém obvodu a vůbec nastane-li meze-
ra mezi personálem vychovatelským trva-
lým uprázdněním některého místa pěstoun-
ky, mohou nově ustanoveny býti na tato
místa nová resp. uprázdněná místa vždy
pěstounky zatímní, které teprve po 2. le-
té nepřetržité a bezvadné službě k návr-
hu místní školní rady, když trvalá jich
potřeba a jejich zdatnost byla prokázá-
na, mohou ustanoveny býti pěstounkami II
třídy. - Pěstounkami I. třídy stávají se
též k návrhu místní ško. rady nejpozději
po 8 letech nepřetržité služby. -

§. 12.

K substituci pěstounek, zaneprázdně-
ných pouze dočasně z příčin jakýchkoliv
ustanoveny budou na čas potřeby síly vý-
pomocné a to zpravidla ze stálých dozor-
kyň poledních. -

§. 13.

Pro dozor při ~~výživě~~ poledním
stravování, dítek ustanoveny jsou stálé
dozorkyně polední vždy na dobu potřeby;
k případné dočasné jich substituci usta-
noviti možno dle potřeby polední dozor-
kyně výpomocné, zpravidla oněch zkuše-
ných pěstounek, jež žádají o místo pěstounky a jež pro případ potřeby vede-
ny jsou ve zvláštním seznamu. -

§. 14.

Tyto kandidátky, kterým svěřen byl
výpomocný dozor pouze dočasně, mohou po
skončení své substituční služby přípu-

štěny býti k hospitaci na některém úst
vš až do případného opětovného jich po
užití ke službě polední, avšak bez náro
ků na jakékoli ustanovení ve službách
obce pardubické.-

§.15.

Základní služné pěstounek I.třídy
jest 1000 K, pěstounek II.třídy 780 K
ročně, příbytečné roční v obou katego-
riích činí 200 K.- Správkyně jestli ma-
jí plat jako pěstounky II.třídy.- Má-
li některá dosavadní pěstounka úhrnný
příjem vyšší než tuto stanoveno, platí
pro ni ustanovení tohoto §.15, pokud se
týče sumy úhrnné.-

§.16.

Definitivním pěstounkám vzniká
dnem jich ustanovení pěstounkou I.tří-
dy nárok na 6 čtyřletých služebních
přídavků á 50 K ročně, které se udílejí
vždy po dokonalém čtyřletí nepřetržité
a bezúhonné služby.- Ustanovení tohoto
§ nemá platnosti zpětné v žádném přípa-
dě a působnost jeho počíná teprve dnem
schválení tohoto statutu obecním zástu-
pitelstvem.-

§.17.

Zatímní pěstounky obdrží roční
služné 600 K, pěstounky výpomocné mají
měsíčně remuneraci po 50 K.-

§.18.

Poledním dozorčyním a to stálými
výpomocným, náleží měsíčně odměna, sta-
novená míst.šk.radou od případu k pří-
padu.-

§.19.

Ve příčině starobního a invalidního zaopatření pěstounek platí veskrze analogicky výslužební pravidla pro zdejší městské úřednictvo platná.-

Do výslužby počítá se nepřetržitá služební doba ode dne ustanovení pěstounkou zatímní počínaje.-

Základem pro vyměření výslužného jest poslední roční služné, nabyté kvadrantenky do pense vpočítatelné.-

§.20.

Provdá-li se pěstounka, může býti ponechána ve službě po návrhu dozorčí rady a po schválení obecního zastupitelstva; nestane-li se tak, ztrácí provdáním nárok na odbytné respektive výslužné.-

§.21.

Pravidla disciplinární, platná pro městské úřednictvo, platí obdobně také pro vychovatelský personal městských škol mateřských, opatroven a jeslí.-

Řízení přípravné provádí a případnou žalobu podává referent školní nebo jeho zástupce, který přednese žalobu dozorčí radě, načež po uobrozdání této sestaví starosta disciplinární komisi.-

Členy komise, jíž předsedá starosta nebo jeho náměstek, jsou: školní referent, paedagogický dozorce, dva členové dozorčí rady a jedna pěstounka, kterou si obviněná zvolila.-

IV.

KONFERENCE PĚSTOUNEK.-

§.22.

Vychovatelský personal městských škol mateřských, opatroven a jeslí schází se jednou za $\frac{1}{4}$ roku k poradě ve věcech týkajících se školství mateřského vůbec, zejména jeho rozkvětu i nejplnějšího dosažení vznešeného účelu, vytknutého školství tomuto, jakož i o vlastních zájmech personalu samého.-

Porady řídí paedagogický dozorce škol mateřských a jsou přístupny všem členům dozorčí rady a odborníkům, kteří se o věc zajímají.-

Účastenství na těchto poradách jest pro veškeren personal výchovný městských škol mateřských, opatroven a jeslí závazné i jest nutno nepřítomnost při nich řádně omluviti.-

V. §

ŠKOLNICE /služebné/.

§.23.

Pro čištění a vytápění městských škol mateřských, opatroven a jeslí, pro potřebnou obsluhu vůbec i případné pouhé opatrování dětí ustanoveny jsou školnice/služebné/.-

Školnice tyto mají měsíční plat dle ujednání, který se po návrhu školního referenta upravuje.-

VI.

DOZORČÍ RADA

pro městské školy mateřské, opatrovny a jesle.-

Povšechný dozor na městské školy mateřské, opatrovny a jesle vykonává místní šk. rada, speciální dozor pak koná dozorčí rada. - Členy dozorčí rady vždy na 3 roky jsou:

- 1/ jeden člen měst. zastupitelstva, volený obecním výborem, ✓
 - 2/ jeden zástupce místní školní rady,
 - 3/ dva odborníci, povolaní městskou radou,
 - 4/ školní referent,
 - 5/ 2 zástupkyně pěstounek, jedna vyslaná městskou radou, jedna zvolená pěstounkami,
 - 6/ 2 delegátky komitétu dam pro městské školy mateřské, opatrovny a jesle;
- 2 školní lékaři; celkem tedy 11 členů.

Dozorčí rada volí ze sebe předsedu. - Funkce v dozorčí radě jsou funkce čestné. -

§.25.

Dozorčí rada volí si ze svého středu vždy na jeden rok dozorce pedagogického, který je současně hospodářským dozorcem. - Ukáže-li se potřeba, zvolí místní šk. rada ze sebe zvláštního dozorce hospodářského. -

§.26.

Dozorčí rada projednává věci, týkající se městských škol mateřských, opatroven a jeslí vůbec. -

§.27.

Schůze dozorčí rady svolává její předseda. -

Členům dozorčí rady /resp. i místní škol. rady/ jest vždy volno městské školy mateřské, opatrovny i jesle navštěvovati, tam výklady vychovatelek i zaměstnání dítek sledovati, potřebná vysvětlení a zprávy od pěstounek si vyžádati, pozorování své pak v nejbližší schůzi dozorčí rady sděliti a případné návrhy předkládati.-

Žačkám měst. škol je vstup do těchto ústavů dovolen na základě §.25 min. vynesení ze dne 22.6. 1872., rovněž obecnstvu dle §.16 téhož min. vynesení předchozím ohlášení.-

§.29.

Paedagogickému dozorci náleží, aby aspoň jednou za 1 roku navštívil jednotlivé ústavy a ve schůzi dozorčí rady o svých návštěvách, pozorováních a opatřeních, jež byl ve směru paedagogickém učinil, zprávu podal, po případě předložil další vhodné návrhy.-

Zejména přísluší mu podávati dobrovzdání o působení jednotlivých pěstounek, činiti i návrhy na jich pochvalu, po případě odměny, nebo pokárání, prováděti nutná snad opatření okamžitá po strážce paedagogické s výhradou dodatečného schválení.- Paedagogic. dozorce předsedá konferenci pěstounek.-

§.30.

Dozorci paedagogickému i dozorci hospodářskému volno jest přítomnu býti schůzi komitétu tam - je-li zřízen - nemají však v těchto schůzích práva

§.31.

Oba školní lékaři i dozorcové hospodářští mají ústavy tyto co nejčastěji navštěvovati, dozorcí radě zprávy i vhodné návrhy předkládati.-

§.32.

Hospodářský dozorce /event. dozorce paedagogický/ stará se o náležitou čistotu v jednotlivých ústavách a obstarává k tomu cíli v pausálu městského potřebné pomůcky, dohlíží na školnice i navrhuje změny v potřebném služebním personálu.-

§.33.

Má stále na paměti potřeby dětí a upozorňuje místní šk.radu na vady a potřeby i opravy všeho druhu, o kterých myslí, že by dětem nebo ústavům byly ku prospěchu.-

§.34.

Vyšetřuje osobně poměry rodičů, kteří o stravu pro děti své žádají a udílí i obuv po návrhu pěstunek po bedlivém vlastním uvážení hlavně v době podzimní, v mimořádných okolnostech, pak i mezi rokem.-

§.35.

Předkládá ročně místní šk.radě zprávu výroční a mimo ni po případě zprávu finanční, opatřenou doklady a přílohami.-

§.36.

Společně s paedagogickým dozorcem spravuje hospod. dozorce jesle a opatřu-

je potřeby jejich, přihlížejí k radě lékařské a řídí se jejími předpisy.-

§.37.

V dozorování s paedagogickým dozorcem navrhuje dozorce hospodářský pro jesle pěstounky opatrovnícké i služebné.-

VII.

KOMITÉT DAM.-

§.38.

Komitét dam pro městské školy mateřské, opatrovny a jesle spolupůsobí s míst.šk.radcem, dozorčí radcem a paedag. dozorcem a hospodářským při péči jich o dítky ve věku školou nepovinném.-

§.39.

Účelu toho hledí komitét dam dosíci takto:

- 1/ spoludozírá k potřebám městských opatroven a škol mateřských,
- 2/ stará se zejména o městské jesle a oddělení jeslí pro cizojence,
- 3/ pečuje i jinak o dítky vůbec ve věku školou nepovinném, kdykoli toho nastane potřeba a zastupitelstvo městské o to požádá.-

§.40.

Má spolu s paedagogickým dozorcem / §. 35. / stále na zřeteli potřeby dítek, upozorňuje příslušné činitele na shledané vady a potřebné opravy, jež by po jich minoní detem nebo ústavům prospěly.-

§.41.

Předkládá ročně místní škol.rad zprávu výroční a zprávu finanční, opatřenou doklady, týkající se jeslí.-

§.42.

Společně s paedagog. dozorcem spravuje jesle a opatřuje jejich potřeby, přihlíží k radě paedagogické ho dozorce a lékaře.-

§.43.

V dorozumění s paedag.dozorcem navrhuje pro jesle pěstounky opatrovnické a služebné.-

VIII.

VŠEOBECNÉ.

§.44.

Platnost tohoto statutu /zejm. §.13 a 15/ počíná dnem schválení jeho v obecním zastupitelstvu.-

---ooo000§000ooo---

Schváleno v sezení obecního zastupitelstva král.kom.města Pardubic,
dne.....*15. prosince*.....1911.-

radní
fam. lékařka
člen výboru:
Karel Němec

Starosta:
člen výboru:
Ant. Číž

O S M O V A

pro mateřské školy /opatrovny / v Pardubicích .

Účelem opatroven. a mateřských škol jest zaračatnávatl
přiměřeně a vychovávatl dítky 3 - 6 leté vůbec , zejména však
dítky rodičů. , kteří jich nemohou sami patřičně opatrovat! a
o jich výchovu náležitě pečovatl .

Ve&keré to vedení čelí k tomu , aby byl položen základ
k mravné povaze dítek a áby se v nich "budila láska k pracovitosti.

Všechn život v těchto ústavech má ráz rodlinný .

£ dosažení účelu toho slouží :

1./ avičení smyslů ,

vyprávěnkyl a volné rozhovory , při nichž se dítky vedou k
přesné výslovnosti a správné mluvě ;

3./ cvičení paměti ,

4./ zpěv a hry ,

5./ zaněstnóní .

při tom vsan se přihlédá k výchově maličkých ,kSexó
do
de provází neustále od jejich příchodu Školky .

X. -

3?ři cvlctatiá auyaLû .pozaávfcejJÍ a dSti ;

a./ zrakem věci úle barvy , velikosti , tvaru ,polohy
no3tj,a td. ;

sluchem rtiziíe hlasy , tócy , zvuky ,hukot , cinkot ,Sřiiikofe,
atd, ;

c,/ čioheai VLixi , zápach a cpavcat květin a r&mioh věcí ;

d./ chutí ,které věci jaou aiadkékyselé ,hořké ,trpké atd.;

0./ haatoa , co Jest hladké ,dr!mé , chlupaté ,horké ,studené ,
tvrdá ,oetxó ^atd. j

XSalto cvičeiiími se saysly dítek zbystřují ,Jerich
názory a poj;^ pak ao imoaí a utvrzují .

II«"

li vyprávěnkám a volným rozhovorům a dítkawi poskytují
látku osoby a v&oi akutoSttób* nebo vyobrazené ,zejména:

1./ tělo lidské a Jeho údy ,

&./ Slonové xx) diny ;

8./ pokzuy a xiájjoje >

4./ oděv a obuv ;

&./ dua a jeho &S»ti ,

0./ příbytek a nábytek v n\$ a ;

V./ škola a škodní místnosti ;

8./ kostel i

í>./ domácí a náktexá Jiaá dětoei znána zvířata ;

10./ něktaří zivuoatníci a xeaoalníci ,jejich nástroje a výrobky;

11,/ děttaa znécié atnoay ,čkřoviny,květiny , zedonlly , obilí •

la./ voda , led , auíli a kroupy ;

I<á./ doby denní a roční oasy ,

Jako doba vánoční vybízí přímo vyprávěti , dítkám o narození Ježíšově ,k čemž se pojí krásné koledy vánoční ,o slunci , měsíci , hvězdách a obloze ,nebo při jiné příležitosti pojí se promluvení o Bohu .tvůrci světa a o jeho některých, vlastnostech , Sěž některé snadně pochopitelné obrázky biblické a z dějin našeho národa , kterým dítky se zájmem naslouchávají a jich obaah si zapatitují , bývají vypravaVQVÓ-ny dítkárn v příhodnou dobu .

o

To týče se též vypravování andělu strážném a o sv. Mikuláši .

2 vypravovaných příkladu ,pokud lze 2 dětského života volených , navádšfrí se dítky ; pořádku Čistotě ,zdvořilosti , poslušnosti , ochotnosti , úslužnosti , trpělivosti, pravdomluvnosti , poctivosti .

i n . -

Parněfc dítek se cvičí učením se krátkým obsahem , i formou útlému jích věku přiměřeným prapovidkáca , hádankám , básničkám ,písnilm a popěvkům ku hrám .

V4

IV.-

hrami a tanci bavívají se dítky rády za příznivého počasí , zejména na jaře a v létě v zahradách ,jinak ve skoční síni .

K rozmanitým hrám se draží též nejjedudušší prostocvly . Pro zábavu dítek hrává se tafcé občas loutkové divadlo.

V.-

Saměstnání dítek koná se zejména : seřazováním krychlí , hranolků a různých. špalíčku , domečků, WM škatulek ,Hichtrových stavebnie , a j.j

klad.Žilina hůlek jpolokxoužků ,trojúhelaiků a čtverečků, a j.;
n&vlékáním korálů ,cívek , alaatěných stébel ,barevných prouž-
ku , koleček papírových ;

^•/eaatavováním různých, rozkladných obrázků ,pokrývanek , a j.;

^•/krealením na tabulích níže na atšných zavěšených , na papíře ,
jednak dle předkreaL ených vzorků na tabuli ,jednak dle libo-
volných náčrtků dětských ,jako jsou stromky , domky ,panáčky,
a ni. j. ;

Tím jakož i modelováním v l^íně , budí se v dítkách vrobe-
ná jim nápodobivost a tvořivost .

ř'/'»obením papírových vějířků,řetízku , a j. ;

S./Proplétáním barevných proužků papíru , lýka , a j.;

¹¹»A zahradě pak za příznivého počasí ročního ,rozvážejí dítky
na kolečkách a vozejčkách písek , dělají z něho hroraádky , záhon-
ky , důlky , a j.; skládají z kaménků ,kaštanů a j. v písku,
rozmanité obrazce,atd.

Příloha č. 3. Statut a osnova pro mateřské školy v Pardubicích z roku 1933.

Škola mateřská Jest ústavem vychovavacím. Školou však
v pravém smyslu není, všechno zaměstnání měj ráz zábavný a lehounce
poučný. Účelem ústavu je pečovat o tělesný a duševní vývoj dětí
od 3- 6 roků, jichž rodiče pro své zaměstnání nemohou sami opa-
trovat a náležitě vychovávat.

Všeliké vyučování po způsobu školském jest vyloučeno.

f.

Denní pobyt dětí v mateřských školách jest mimo ne-
děle a svátky, každý den od 7 do 12. hod. dopoledne a od 1 hod. do
4 hod. odpoledne.

Prázdniny výroční i mezi rokem trvají jako na škole
národní.

6.

Dítka se přijímají na počátku školního roku, však me-
zi rokem se mohou jednotlivé děti přijímat, pokud stačí místo.
/ Dozoru jedné učitelky může býti svěřeno nejvýše 40 dětí./
Přijímají se děti tělesně i duševně zdravé.

7.

Výchova a zaměstnání dětí, přijatých do jmenovaného
ústavu, řídí se výchovnou osnovou, navrženou místní radou školní,
zastupitelstvem města Pardubic a zemskou radou školní schválenou.

8.

Ústav je podřízen dozoru státních orgánů školních i
zdravotních.

S t a t u t

pro městské školy mateřské v P a r d u b i c í c h .

1.

Město Pardubice, přejavši do své správy mateřské školy v Pardubicích, zřídí a bude vydržovat! nadále svým nákladem tolik mateřských škol, kolik jich za daných poměrů pro obyvatelstvo pardubické bude třeba, podle všeobecných zásad, vydaných o těchto ústavech.

2.

Do mateřských škol mohou býti přijímány děti, které mají v Pardubicích své bydliště a jsou ve věku 3 - 6 let. Návštěva ústavu je bezplatná.

3.

Při zřizování a rozšiřování jednotlivých ústavů -jest přihlížet! k potřebám a počtu dětí, jichž přijetí odůvodněno sociálními poměry.

Náklad, na stavbu a vydržování vede obec, rovněž opatří ústav příslušným nářadím a pomůckami. Při tom budež hledáni dobrodinci, kteří by mohli obci finančně přispět!, jako okres, místní peněžní ústavy, průmyslové závody. Je zejména v intencích průmyslových závodů, aby podporovaly mateřská školy, ježto hlavně děti jejich zaměstnanců, jsou přijímány.

JPpro výchovu s> zaměstnání cijLt&k s. pedagogický dozor" na.
ně, Jsou ustanoveny učitelky mateřských škol, které musí prokázati
způsobilost podle platných předpisů ministerstva školství a nár.
O Světv.

16.

?./ Učitelky městských škol mateřských ustanovuje obecní
zastupitelství na návrh místní rady školní, podle zák. ze dne
23. července 1919, čís. 443 Sto. z. e n.-doplněného zák. ze dne
24. července 1926 čís. 103 Sto. z. s n.

Změnu místa st z jakýchkoli důvodů, st na podání žádo-
sti neb bez ní, vykonává městská rada, p° dohodě s referentem mateř-
ských škol, k návrhu místní rsdv školní.

to./ Řídící učitelkou mateřských škol, ustanovuje městská
rada učitelku mateřská školy, podle návrhu místní rady školní, při-
hlížeje při tom k dosavadnímu se osvědčení ve službách škol mateřských.

Městské radě přísluší stanovit! řídící učitelce funkč-
ní přídavek.

Učitelky mateřských škol, p-odléhají platnému služební-
mu řádu o obecních úřednicích.

17.

Pro čištění a vytápění městských škol mateřských a
potřebnou obsluhu vůbec i případně pouhé opatrování dítek, jsou
ustanoveny městskou radou, podle návrhu místní rady školní a sou-
hlasu referente mateřských škol opatrovnice / služebné/.

Ty mají plat dle ujednání, který podle návrhu místní
rady školní a referenta mateřských škol, upravuje městská rada.

Zs pedagogickou výchovu dětí v mateřské škole, ručí
v *prvé řadě* učitelka mateřské školy.

10.

Ustav se otevře, lakmile dá k tomu svolení zemská školní rada v Praze.

11

Pedagogickou správou mateřských škol jest pověřena řídící učitelka mateřských škol, která musí vykazovati způsobilost podle platných předpisů.

12.

Hístní rada školní navrhuje referenta a předkládá ku schválení obecnímu zastupitelství. Referent hájí zájmů mateřských škol ve školské komici i jinde, navrhuje potřebné změny a nutná snad opatření okamžitá.

/

13.

Lékařský dozor a lékařské prohlídky dětí před vstupem do mateřské školy i mezi rokem, vykonává školní lékař.

14.

Zavření nebo zrušení mateřské školy i každé změně v její správě a řízení, musí býti oznámeno státním orgánům dozorčím. Též o každé změně místnosti, musí býti podána zpráva okresnímu vvvboru školnímu.

f-

f <• A i' l' " ^ ^ o l"

pro městské školy materské v P a r d u b i c í c h

Účelem mateřské školy je podporovat! tělesný a duševní vývoj dětí obého pohlaví od 3 - 6 roků s odstranitl vše, co mu překází.

Výchovná práce v ní vyvolá zájem dětský, využítkuje pudu po činnosti, budí radost z práce, sílí vůli, vede k přirozeným projevům nitra, slovem i činem. Necht navyká kázni, snášelivosti a přátelskému soužití dětí bez ohledu z jakého prostředí přicházejí. Klade základy k věcným poznatkům a mravní povaze.

Vyučování po způsobu školském je z ní vyloučeno, rovněž i všecken mechanismus, nebo přetěžování dětí přípravami k různým slavnostním produkcím.

Stěžejní požadavky pedagogické, uplatňující se ve škole národní Jako : individualisace, respektování dětského zájmu, tvořivosti a. j. Jsou stejně platný i pro školu mateřskou.

Výchovná práce v mateřské škole usiluje o :

- 1/ výchovu tělesnou,
- 2/ " projevovou,
- 3/ " mravní,
- 4/- " rozumovou.

V ý c h o v a t ě l e s n á .

Dítě navykej si řádné životosprávě, měj v pravidelný čas přesnídávku a svačinu.

Nově přijímané opatrovnice nemají být mladší než
16 let a starší 40 let.

Musí být tělesně i duševně zdravý a mrávně zachovalé.

-----000-----0000-----000-----

Schváleno vynesním zemské rady školní

ze dne 19./5. 1933, čís. III A 2157/1 a 32

36013 a 33.

"Podle výnosu ministerstva školství a národní osvěty
ze dne 30./5.1934 č.151.780/33 -I a ze dne 4./1.1935 č.104.404/34-
II.stanoveno jednotné užívání názvů v oboru správy mateřských
škol a sice "Mateřské školy" a "Učitelka mateřské školy".

1 S y j p & s t u J s l s t n . y s l / * ' c > v ě f s i > i n / c i s t y

Za příhodného Sssu budete děti materské školy více venku než v místnosti.

Konejte tělesná cvičení jež jsou :

- a/ Napodobivá / na př. čapí krok, po čtyřech, krok stařečka, vzpínající se oř, pití z ala.ně, čichání ke květině, napodobovatí řemeslníky a pod. - cvičení hravá a napodobivá./
- b/ prostná / na př. pochody, obcházení předmětů, poskoky, pohyby paží, nohou, trupu, hlavy a j. /
- c/ s nářadím / na př. cviky s obručkami, tyčemi, praporky, švihadla, míče a jiné./
- d/ ns nářadí / na př. na houpacím koni, na kladině a Očenáškořé stavebnici a j./
- e/ cviky rytmické, tance, hry, hraní, dramatisování.

V ý c h o v a p r o j e v o v á .

Projev dítěte sluší hledati v řeči i činu, v zaměstnání spontáním, tvořivém, návodném a reprodukčním.

Hraní na písku, práce na zahrádce, mosaikové skládání z různého materiálu, vyškubování z papíru, kreslení na nástěnných tabulích / na tabulkách vyloučeno /, modelování, vše k čemu se dochází z popudů vlastních i nevoděných a je zážitkem duše a nestírá se odsudkem dospělých, má velký význam výchovný.

V ý c h o v a m r a v n í .

Učitelka, mateřské školy se snaží poznati povahu dítěte, jeho temperament, záliby, sklony. Dává příležitost dětem jednati,

»/• vc-t! Ť'lr!,č"v llŤ' i · r-Ť><-! in/Ťyi" /f · -ŤV. *fivíulr>JTylfVfiil.' /iaioMníí-
kárstvž, umíněnost, sobeckost, / vede k slušnému chování, k poznání
co mé, co tví.

Události denního života a správa rodičů dají dosti pod-,
nštů k probuzení soucitu, vděčnosti, přátelství, poctivosti, k
střídmosti, šetrnosti, pravdomluvnosti a j.

Nápadnějších úchylek v mravním vývoji dítěte jest si
zvláště všimati s podle okolností se o nich dohovorit! s rodiči.

Dítě si rozlišuje obzor poznatků věcných, ptá se po nich
usuzuje logikou jemu vlastní, posiluje svou schopnost vníraací,
paměť, pozornost, bystří si ústroje smyslové.

Obrázky, pohádky, hádanky, písně, říkadla-, hry, rozhovor
obohacují Jeho zásobu slovní, uschopňují k souvislému vyjadřování,
učí jasně vyslovovat.

Klumní vady učitelka šetrně odstraňuje, dialektu nebrání

Schválena vynesemím zemské rady školní

ze dne 19./5- 1933, čís. III t. 2157/1 ai 32

36013 ai 33.

"Podle výnosu ministerstva školství a národní osvěty
ze dne 50./?.19>4 č.lýl.780/55-1 a že dne 4./1.195? č. ÍO4.404/54
II.stanoveno jednotné užívání názvů v oboru správy mateřských
Skel a tiixje "Fateřské školy" a "Učitelka matiřské školy".

radou školní, případně referentem mateřských škol.

Jest odpovědná za přesné provádění zákonů a nařízení dohládacích úřadů a za řádný stav školy a pečuje o dodržení schválené osnovy, pro výchovu a zaměstnání dětí.

Vyřizuje veškeré úřední dopisy a věci a přechovává úřední razítko a všechny úřední knihy / školní kroniku, jednací protokol, inventář / a spisy.

Dohlédá na řádné vedení úředních knih. Jsou to : výkaz dětí docházka a přehled výchovné práce, přehled o návštěvě dětí, inventář.

Dohlédá na provádění zápisu na začátku roku a mezi školním rokem.

Podává místní školní po zápisu výsledek zápisu, každého měsíce výkaz návštěvy dětí a do 30. října každého roku, výroční statistický výkaz o stavu mateřských škol za uplynulý rok.

Svolává oběžníkem Z3 4- 6 týdnů učitelskou poradou, v hodinách mimo čas školního zaměstnání a ohlašuje ji 3 dny předem. Z naléhavé příčiny, nebo přejeli si toho aspoň jedna třetina sboru, svolává poradou mimořádnou.

Účast členů v poradě jest povinná. Řídící učitelka v poradě předčítá došlé úřední listy, pokyny okresního školního inspektora, nařízení a usnesení místní rady školní.

Zsvádí rozhovor o současném stavu zaměstnání dětí o zásadách vychovávacích, o pozorování dětí, o došlých nařízeních a věcných potřebách školy.

Vyměňují si navzájem myšlenky a názory k dosažení potřebná shody ve společném působení sboru.

š J r o l n ž a s l u ž e b n í " ř é. Č L

pro řídící učitelku a učitelky městských škol mateřských,

v P a r d u b í c í c h .

P o v i n n o s t i u č i t e l e k :

- ./ Učitelky jsou povinny dbáti zákonů a nařízení školních úřadů, řídit se pokyny okresního školního inspektora a řídit se schválenou osnovou, pro výchovu a zaměstnání dětí. Vedení po způsobu školském se nepřipouští. Každá učitelka musí postupovat! s duchem času, řídit se v rozhovoru a zaměstnání dětí roční dobou s jinými okolnostmi ; tím odpadá rozvrh hodin, který Je pro mateřskou školu nepřístupný - ale nikoliv rozdělení školního času.
- ./ Vésti svěřené jim dívky k lásce k vlasti a národu, úctě k rodině a bližním.
- ./ Zachováti ve škole i mimo ni vážnost a čest svého stavu.
- ./ Pečovat! o své další vzdělání.
- ./ Nemohou-li pro chursvost neb jinou příčinu přijít! do školy, ohlásit! to správě školy nejdéle do počátku zaměstnání dětí.
- ./ Zachovávají dobu školního zaměstnání dětí od 3/4 na 8 hod. do i 12 hod. dopoledne a od 3/4 na 2 do 4 hod. odpoledne.

II.

P o v i n n o s t i ř í d í c í u č i t e l k y .

- ./ Vede správu mateřských škol jí svěřených.

O vřecyl t&ci2t,o op&třenzafr zpravuje mfs-tnX jrpeiu ••Jechi sj?.
referents' materských škol.

- 12./ . . Stará-se, aby **všechny** místnosti **školní** v zimě měly zákonitou teplotu,, aby byly udržovány v čistotě a.pořádku ? náležitě větrány. Palivem budiž šetřeno.

13.' Ukládá na konci školního roku všechny úřední knihy surávou školy řádně vyplněné do archivu.

14./ Prikazuje učitelkám hoepitanky, které se musí vyká-
zati povolením místní rsdy Tkolní.
Hospitsntky musí vyhovovat! všem zdravotním podmínkám, jako
učitelky po zkoušce způsobilosti. 0 době po kterou hospitovala,
vydá jí potvrzení.

15.' Urovnává příp.dné neshody a nestane-li se náprava,
oznámí věc místní radš školní, s vědomím referent« nateřských
škol, která zavede se spornými stranami další úřední jednání.

16./ Pečuje o to, aby učitelky.častěji přicházely ve styk
s rodiči dítek, / schůzky, besídky s rodiči./

17./ Má se dále vzdělávat! v zájmu dobra škol svěřených
jeli správě.

Schváleno vynesení zemské rady školní,
ze dne 19./5. 1933, čís. III A 2157/1 ai 32
36013 ai 33.

L T s n & s e n ě v ! ? o m ě l ě c ě n u ě l n & n s J s o u v ~ l c h n l ri2E-nov<f

sboru povinní vykor.p.tl, Jimi se řídí s o nich dfešti úřed-
ního tajemství.

8./Dohlíží, aby byla zachována dob? školního zaměstnání s.

jak b'la omluvena nepřítomnost učitelek ve škole.

Íiusí-li se učitelky na nějakou, dobu. vzdálit! ze ško-
ly, bud to ihned oznámeno řídící učitelce, která zapíše
nepřítomnost do zvláštní knihy, uvedouc v ní Jméno učitel-
čino, dobu trvání a podstatnou omluvu nepřítomnosti učit-el-
t o

ky*

Tato knih" musí býti předložena okresnímu školnímu
inspektorovi při Jeho návštěvě.

V případě onemocnění jsou učitelky teřských -škol
povinny říditi se ustanovením § 39- platného ••lučebního
řádu.

Trvá-li ne-aoc déle 8 dnů, jest vykážeti se lékařským
vysvědčením, po případě podrobit! se z úředního rozkazu, pro-
hlídce úředním lékařem.

9./ Předkládá městské radě žádosti jednotlivých škol o věcný ná-
klad, opatřen-' školním razítkem e podpisem řídící učitelky.
De konce května předloží místní radě školní sezm-m všech nut-
ných oprav místnosti v nářadí v jednotlivých školách.
Osobní žádosti učitelek adresované městské radě a opatřené
řádnými doklady, podávají se prostřednictvím", správy mateř-
ských škol.

10.-' !řá pravidelně dohlédnout! na jednotlivé školy, ab<
se přesvědčila 'jak si učitelky vedou a jak zaměstnávají dítk;

11. Oznamuje školnímu lékaři nakažlivé onemocnění dítk-
r provádí adrevotní opatření lékařem nařízená / desinfekce

Z p r á v a o Č i l l n o a t i
eh-Ir: iLo lékaře za školní rok 1944 - 1945 .

Školní rok 1944/45 přinesl zdárný rozvoj orga-
nizace **péče o zdraví školních dětí v Pardubicích**. U
doleh škol obecných, občanských a školy **pomocné**
zakládány jsou zdravotní záznamy, v nichž kromě pro-
dělaných chorob soustavně zaznamenáván jest tělesný
i duševní vývoj dítěte. Poněvadž v uvedených **zázna-**
mech obsazena jest též kontrola vzrůstu a přírůstků
na váze, jakož i zaznamenáván jest celkový zdravotní
stav i stav jednotlivých orgánů smyslových, a
všechny choroby, vady a oslabení, které byly zjiště-
ny při jednotlivých prohlídkách, podává každý zdra-
votní záznam o dítěti názorný obraz o jeho zdravot-
ním stavu a vývoji. Zdravotní záznamy tyto jsou sou-
časně důležitým vodítkem při posuzování schopnosti
dítěte pro určité **pořádky**. V tomto směru spolupra-
coval školní lékař a poradnou pro volbu povolání,
Pro kterou byl školním lékařem u 328 dětí vystaven
lékařský posudek a vysvědčení pro volbu povolání .

Pokud se týče zdravotního stavu školních dětí,
vlastně proti roku minulému konal, a tovari opět značné
lepší **základní**; všechny, děti **nemocné** neb celkově oslabené
jsou vedeny ve zvláštní evidenci, takže možno dětem
tamtam věnovati zvýšenou péči a pozornost. V minulém
školním roce odesláno bylo 62 školních dětí do sana-
torií a ozdravoven, 53 dětí umístěno v prázdninové
kolonii pro děti celkově oslabené a ohrožené tuber-
kulózou v **Bělecku u Třebelovic**, 50 dětí umístěno v
kolonii místního **spolku** Gal. Červeného **Kříže** ve Vesce
Q 65 dětí doporučeno do prázdninové kolonie vyslané
okresní nemocenskou pokladnou. Během pobytu v kolo-
nii zdravotní stav **všech** dětí se značně zlepšil.
Kromě uvedených dětí byl další počet dětí odeslán do
ozdravoven u **morey Lapad, Grado Cirkvenice, Vis** .
Poněvadž v některých případech nepříznivý zdravotní
stav dětí podmíněn byl nedostatkem **potravin**, bylo
40 dětí doporučeno **péči** místního **odboru Masarykovy**
ligy proti **tuberkulose**, který daroval dětem potřeb-
né potraviny a mléko. V oboru **podpůrném a sociálním**
anoho bylo vykonáno Okresní péči o mládež, která nejen
darovala značnému počtu dětí potřebné šaty, prádlo
a úlvy, nýbrž současné též v ostatních oborech so-
ciální péče o dítě vykonala značný kus práce. Stej-
ně směrem ubírala se též činnost místního spolku
„Červeného **Kříže**, který též převzal na **sebe**
část zdravotní a sociální péče o mládež .
potřebné léky pro děti nemocné darovány byly ve
149 případech **detskou poradnou "Naším dětem"** .

Jepřihlížíme-li k ojedinelým případům záškrtu,
spalů a spalniček, byla zjištěna v minulém roce pou-
ze menší epidemie planých neštovic, která zejména
v měsíci říjnu a březnu zachvátila žactvo nižších
Mocníků škol obecných, a kromě toho menší epidemie
řivánic v prosinci. Ve všech případech jednalo se o
bez komplikací, a **také** ve všech pří-

pádech vykonána byla 10 treunú o|>a.tření k zamezení
d. IX-iJSi ho sířeni .

V minulom školním roce bjio zj isteno, že
o-rj e je počet dětí nemocnJah tuberkuloaou, která
v roce 19á3/«4 u 13 % všech dětí. Zlecšení
to o podmíněno jest zejména tím, že všechny děti
nenocné neb ohrožené tuberkulcoou byly odeslány do
sanatorií, ozdravoven a prázdninových kolonií. Tím
anfiiü bea, že věnována Best pozornost vjem dětem cel-
kově oslabeným a že vždy v dohodě s třídním učitelem
-jsou vybírány pro ozdravovny a kolonie nejslabší dě-
ti z každá třídy, ubývá postujuera Času těchto nejsla fa-
ších dětí a zdravotní průměr celé třídy stoupá .

Z ostatních chorob nutno^ upozorniri na choroby
oční, jimž také věnována mimořádná pozornost. Vsech-
ny děti trpící^ poruchami ostrozrakošti užívají brýlí,
které v případě naprosté chudoby rodičů dětem opatře-
ny byly nákladem místního spolku fisl. Červeného Kříže.
Z ostatních chorob očních nutno upozorniti zejména
na menší epidemii trachomu, která zůstala vsak loka-
lizována na menší počet dětí okresního sirotčince.
Počet dětí trpících chorobami ušními také doznal
značného zmenšení, poněvadž jednak systematickým lé-
ORHlm, vyléčeno mnoho dětí, které nemocny byly mnohdy
^ • 81.0 iik let neléčenými hnisavými záněty středního
iLJffitcy jednak proto, že rodiče dětí včasné upozornění
jaf'U nrtiOšnost komplikaoí usních při adenoidních
ty* spacích. Poněvadž zbytnění mandlí patrových i hlta-
-W Vikromě komplikací usních podmiňuje Často též
opd'zdění ve vývoji duševním i telesném, doporučeno
ve všech případech operativní odstranění. Z infekčních
chorob kožních zjištěn v ojedinělých případech svrab,
pPímětový zánět kožní a hnisavé záněty kožní, tedy
choroby vesměs podmíněné nedostatkem čistoty .

Při prohlídkách školních dětí zjištěno, že
velká část dětí trpí chorobami chrupu. Z toho důvodu
rozdávány byly nemajetným .datem kartáčky na zuby
darované dětskou poradnou "Našim dětem", ibv děr. nm
zcela nemajetných rodičů dostalo se náležitého ošetře-
ní zubolékařského^ xa^crána: za součinnosti dorostu
Csl•Corveneho Krize zahájena akce pro zřízení škol-
ního zubního ambulatoria. Poněvadž jsou k dispozici
nejen místnosti, nýbrž i poiřpbný naklad na zařízení,
jest vybudování školního zubního ambulatoria otázkou
pouze několika týdnů, . v

Činnost školního lékaře značně usnadněna byla
• u spoluprací se všemi místními odbory spolků
fjři>yvajících^ se dobrovolnou péčí zdravotně - sociální
a, Xvsejuvé-nn též spoluprací s dětskou poradnou "Našim
tkMex" tira, že k provádění ukolM školního lékaře
kul & možno použití personálu dětské ooadny a v -jo-
^ebných případech též poradny pro nemocné tuberkulosou.
Huřwirt , v. r. škol. lékař.
\\f Pardubicích dne 1. zaří' 19< i5 .

Příloha č. 5. Schválení pojištění dětí mateřských škol místní školní radou z roku 1925.

j*í©dit«al st vím

i Jprá vúa.

V® acliûai místní &koluí rady duo října IW-H. usutts<*uo
'vlo, aby žuoi a žiik.ynei rSwh uaěicJx skol pojiátujai byli na úrais
" ě«jiěĚomy » Dacboslavia " spolu s pojiStifcmou pspublfcánalcá*.
iělovací premi« aa jedno dítě činí 1,~kč .

Valiled«a k tomuto usaaí3«íí žádán zdvořile , aby pojistmí
Přeciie od vñ«olx žákii byly nej dŭle do lc.1.listopadu 2*)»i*». vybrány,
** k:-juoolúx*i tíístruC školní rudy s přeauyra počtem ěě.kil dl ě iiaešní.110
is.t.avu :0. o jedno fclivy oli tříd odvadOČLy .

Za dívky ,u nicil2 skutoěsutí tsaudoba j«at vrokaaáua , aapla-
tí pojxštovací prémii místní okolux rada A XK J „«lly školní o oce.
připomíná a* j áo při tomto pojistgrií všech dítek, v&Lcliui
^«tiové učitelských sboríi pojist&ii jsou uu dvojnásouy« obaoa
t.j. **Kó** 30.U00.- pro případ trvívió invalidity
" ě.000.- pohřebného pro případ úmrtí
" 600.- léčebného >va«» pokud toto vyplývat a násled-
ku líraau. k tomu tausx bvti předlohou junovity eoztimi vsuch 51unů.
" ěi 113 "l Sk:áJK) sboru .

XJorovoluoó pojištění nabíai tyto pojišťovny pro pp, olmiy
t«lsK tílio sboru aa obuos **Kó** 1«.- aa osobu uu následujíoí ouuoay;
Ko 40.0<^0.- pro prípuđ uivalidity trv>il 6
" 1e.ooo.- p..o případ smrti
« ě500.- pro případ léčebného ,v3a pokud toto v.ypiý-
v<í a naííludku úraau.

V připadá , že uuktwx\v cl <*i učitelákůho s&oru aa toto

dobrovolné pojištění reflektuje , tudíž od něho pojistná premie Kč 18.- vybrána .

Bližší informace podá Kancelář místní školní rady .

místní školní rada v Pardubicích dne 4. listopadu 1988.

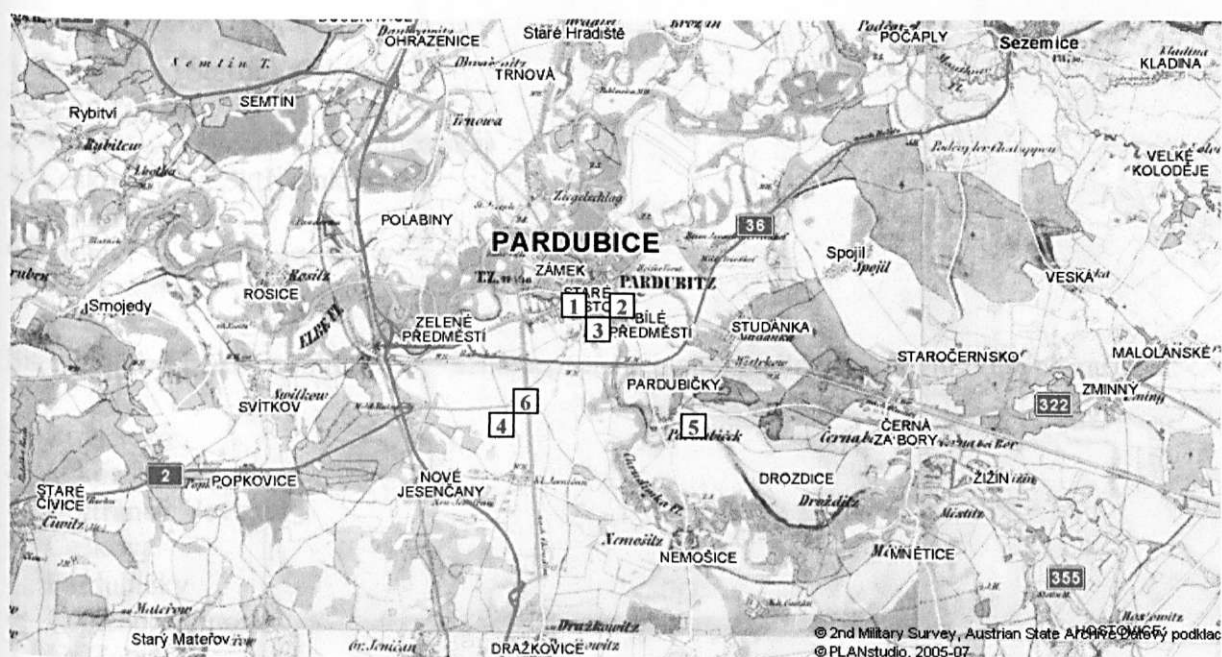
Předseda :

Jaroslav

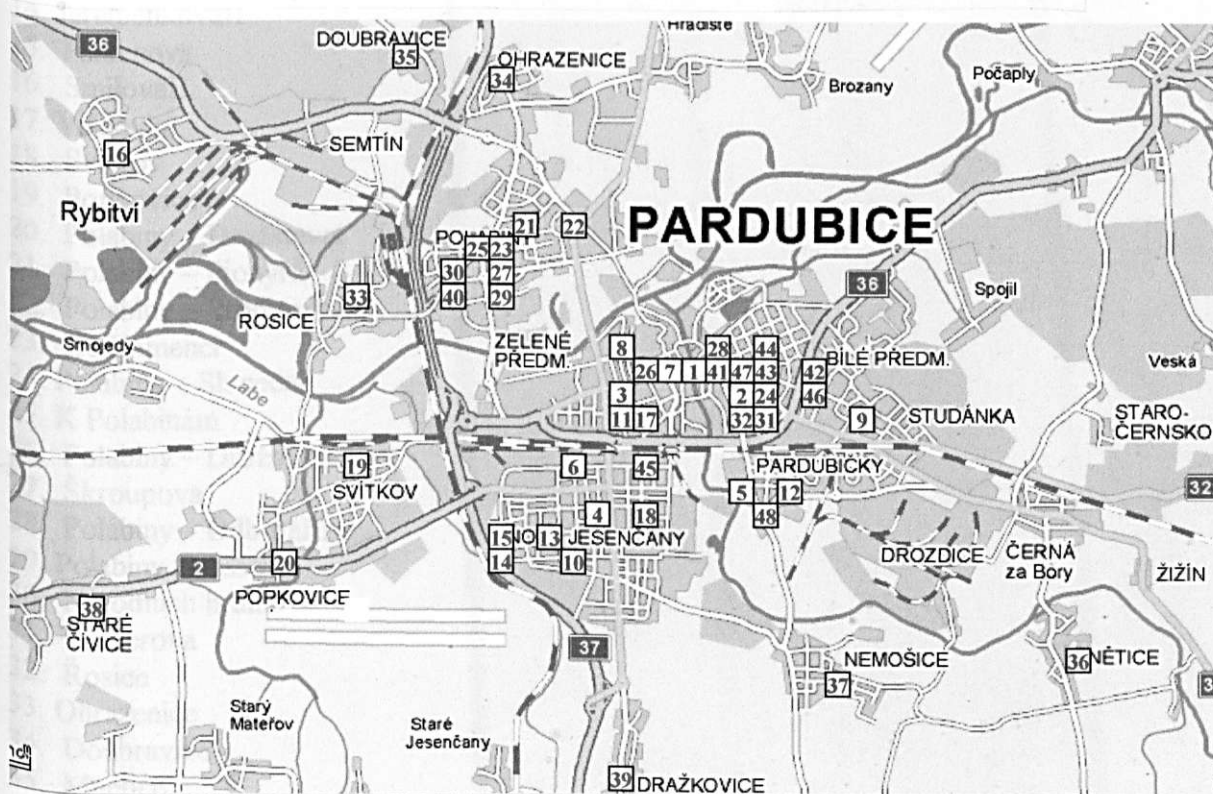
Příloha č. 6. Mapa Pardubic se znázorněnou sítí mateřských škol v roce 1948.

Příloha č. 7. Mapa Pardubic se znázorněnou sítí mateřských škol v roce 1980.

Příloha č. 6 Mapa Pardubic se znázorněnou sítí mateřských škol v roce 1948.

Příloha č. 7. Mapa Pardubic se znázorněnou sítí mateřských škol v roce 1980.

Síť mateřských škol z roku 1948, zaznamenaná na mapě, podle vzniku jednotlivých zařízení:

1. Bulharská (Staroměstská)
2. U kostelíčka
3. Bratřanců Veverků (Novoměstská)
4. Čéšková (Na Sktřivánku)
5. Pardubicky
6. Teplého

Síť mateřských škol z roku 1980, zaznamenaná na mapě, podle vzniku jednotlivých zařízení:

1. Bulharská
2. U kostelíčka
3. Bratřanců Veverků
4. Čéšková
5. Pardubicky
6. Teplého, Jahnova
7. Na Zábradlí
8. Slovany - Dašická
9. Jesničanky
10. Smiloval.
11. Tesla - sídliště
12. Dukla - Gorkého
13. Jeremenkoval.
14. Jeremenkovall.
15. Hakenova
16. Smilovali.
17. Višňovka
18. Svítkov
19. Popkovice
20. Polabiny - Družstevní
21. Polabiny - Pionýru
22. Polabiny - Prodloužená
23. Ke Kamenci
24. Polabiny - Sluneční
25. K Polabinám
26. Polabiny - Družby
27. Škroupova
28. Polabiny - Odborářů
- ^9. Polabiny Gnissova
30. Národních hrdinů
- ^1. Winterova
Rosice
- ^3. Ohrazenice
4. Doubravice
- ³5. Mnětice
6. Nemošice
- ^7 Staré Čivice

- 38. Drážkovice
- 39. Polabiny - Brožíkova
- 41. Gebauerova
- 42. Dubina - Synkova
- 43. Pospíšilovo nám.
- 44. Počápejská
- 45. Hlaváčova
- 46. Rumunská
- 47. Na Tříse
- 48. Teslall. - Pardubický

Příloha č. 8

Současné mateřské školy:

8. 1. Mateřská škola Benešovo nám. 2115, Zelené předměstí,
8. 2. Mateřská škola-jesle, Brožíkova 450, Polabiny
8. 3. Mateřská škola-jesle Bulharská, Na Starém městě,
8. 4. Mateřská škola Čěšková (Na Skřivánku)
- 8.5. Mateřská škola-Čtyřlístek, Národních hrdinů 8
- 8.6. Mateřská škola Drážkovice
- 8.7. Mateřská škola Družstevní, Polabiny
8. 8. Mateřská škola-jesle Erno Košťála Dubina,
8. 9. Mateřská škola-jesle, Gebauerova
8. 10. Mateřská škola - Kamarád, Teplého 2100, Zelené Předměstí
8. 11. Mateřská škola Kamínek, sídliště Tesla
8. 12. Mateřská škola-jesle, Klubičko, Grusova 448
8. 13. Mateřská škola-jesle, KPolabinám
8. 14. Mateřská škola, Lány na Důlku
8. 15. Mateřská škola-jesle Luďka Matury 653, Srdíčko
8. 16. Mateřská škola Mladých, Polabiny,
8. 17. Mateřská škola Mnětice
8. 18. Mateřská škola Motýlek, J. Ressla 1992
8. 19. Mateřská škola Na tříse 70
8. 20. Mateřská škola Nemošice
8. 21. Mateřská škola-jesle, Odborářů, Polabiny
8. 22. Mateřská škola Pištorova 225, Ohrazenice
8. 23. Mateřská škola Popkovice
8. 24. Mateřská škola Pospíšilovo nám., 1692Bílé Předměstí
8. 25. Mateřská škola Raisova, Jesničanky
8. 26. Mateřská škola, Rosice nad L.
8. 27. Mateřská škola-jesle, Rumunská
8. 28. Mateřská škola-jesle Sluneční, Polabiny
8. 29. Mateřská škola Sluníčko, Gorkého 1521
- 8-30. Mateřská škola Staré Čivice
8. 31. Mateřská škola Svítkov
8. 32. Mateřská škola Wintrova 579, Bílé Předměstí,
- 8- 33. Mateřská škola-jesle, Závodu míru

Zaniklé mateřské školy:

- 8- 34. Mateřská škola Bratranců Veverků (Novoměstská)
- ^•35. Mateřská škola Dašická
- ^ 36. Mateřská škola Jahnova
37. Mateřská škola Na Zábradlí
38. Mateřská škola U stadionu
39. Mateřská škola Prodloužená, Polabiny
40. Mateřská škola Škroupova

Příloha č. 8. 1.**Mateřská škola Benešovo nám. 2115, Zelené předměstí,**

Mateřská škola byla dána do provozu 24. 4. 1962. V dvoupatrové budově se nacházejí 4 třídy mateřské školy. Původní kapacita byla 120 míst. Okolo zařízení je oplocená zahrada spískovišti a průlezkami.

školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1962	150	4	8	7
1962/63	150	4	8	7
1963/64	130	4	8	6
1964/65	128	4	8	6
1965/66	120	4	8	6
1966/67	120	4	8	6
1967/68	120	4	8	6
1968/69	120	4	8	6
1969/70	122	4	8	6
1970/71	120	4	8	6
1971/72	120	4	8	6
1972/73	120	4	8	6
1973/74	120	4	8	6
1974/75	120	4	8	6
1975/76	120	4	8	6
1976/77	120	4	8	6
1977/78	140	4	8	7
1978/79	140	4	8	7
1979/80	140	4	8	7
1980/81	140	4	8	7
1981/82	140	4	8	7
1982/83	140	4	8	7
1983/84	140	4	8	7
1984/85	140	4	8	7
1985/86	136	4	8	7
^ 1986/87	126	4	8	7
1987/88	120	4	8	7
1988/89	120	4	8	7
^ 1989/90	120	4	8	7
1990/91	100	4	8	7
^ 1991/92	100	4	8	6
1992/93	100	4	8	6
1993/94	100	4	8	5
1994/95	100	4	8	5
- 1995/96	100	4	8	5
- 1996/97	100	4	8	5
1997/98	100	4	8	5
1998/99	100	4	8	5
1999/00	100	4	8	5
2000/01	100	4	8	6
2001/02	100	4	8	6
2002/03	100	4	8	6

2003/04	100	4	8	6
2004/05	100	4	8	6
2005/06	100	4	8	6
2006/07	100	4	8	6
2007/08	100	4	8	6

Příloha č. 8. 2.**Mateřská škola-jesle, Brožíkova 450, Polabiny**

Společné zařízení bylo uvedeno do provozu 31.8. 1977 jako osmé zařízení tohoto druhu v městské části Polabiny s kapacitou 170 míst. V celém komplexu byly čtyři třídy mateřské školy a dvě oddělení jeslí, hospodářská budova s centrální kuchyní. K zařízení patří velká

školní rok	počet zapsaných dětí		počet tříd		pedagogičtí pracovníci		provozní pracovníci
	MŠ	jesle	MŠ	jesle	MS	jesle	
977/78	130	40	4	2	8	5	12
J 978/79	146	41	4	2	8	5	12
J 979/80	138	38	4	2	8	6	12
4980/81	138	38	4	2	8	6	13
J 981/82	137	42	4	2	8	6	11
1982/83	139	40	4	2	8	6	10
1983/84	138	38	4	2	8	6	10
4984/85	138	38	4	2	8	6	10
Lj985/86	neuvedeno	neuvedeno	4	2	8	6	10
4986/87	84	32	3	2	6	5	12
4987/88	84	36	3	2	6	5	12
4988/89	neuvedeno	neuvedeno	3	1	6	3	11
4989/90	70	20	3	1	6	3	11
4990/91	65	20	3	1	6	3	11
1991/92	100	20	4 ¹	1	8	3	11
4992/93	125	25	5	1	10	3	11
J993/94	120	20	5	1	10	3	10
J 994/95	neuvedeno	-	6	-	12	-	9
4995/96	neuvedeno	-	6	-	12	-	9
4996/97	146	-	6	-	12	-	9
4997/98	146	-	6	-	12	-	9
4998/99	146	-	6	-	12	-	9
4999/00	146	-	6	-	12	-	9
4000/01	146	-	6	-	12	-	9
4001/02	146	-	6	-	12	-	8
4002/03	146	-	6	-	12	-	8
4003/04	146	-	6	-	12	-	8
4004/05	146	-	6	-	12	-	8
4005/06	146	-	6	-	12	-	8
4006/07	146	-	6	-	12	-	8
4007/08	146	-	6	-	12	-	8

Od 1.10. 1991 je otevřena alternativní Waldorfská třída.

Příloha č. 8. 3.**Mateřská škola-jesle Bulharská, Na Starém městě,**

V roce 1903 byla zakoupena přenosná budova, v které mateřská škola působila do roku 1945. Pak byla mateřská škola přemístěna do Mesanyovy vily, kde měla v dispozici dvě třídy s kapacitou 60 míst. V roce 1965 byla kapacita snížena na 54 míst. V říjnu 1970 byla mateřská škola z důvodu generální opravy uzavřena a děti převedeny do okolních mateřských škol. Znovuotevřena byla v září 1972 a to jako společné zařízení jesle-mateřská škola s kapacitou 95 míst, z toho 60 míst v mateřské škole a 35 v jeslích. Ve školním roce 1992/93 jsou jesle zrušeny a je otevřena třetí třída mateřské školy, kam nastoupily děti ze zrušené mateřské školy Skroupova.

školní rok	počet zapsaných dětí		počet tříd		pedagogičtí pracovníci		provozní pracovníci
	MŠ	jesle	MS	jesle	MŠ	jesle	
4903/04	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4905/06	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4907/08	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4908/09	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4909/10	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4910/11	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4911/12	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4912/13	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4913/14	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4914/15	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4915/16	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4916/17	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4917/18	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4918/19	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4919/20	neuvedeno	-	1	-	1	-	neuvedeno
4920/21	40	-	1	-	1	-	neuvedeno
4921/22	41	-	1	-	1	-	neuvedeno
4922/23	59	-	1	-	1	-	neuvedeno
4923/24	72	-	1	-	1	-	neuvedeno
4924/25	86	-	1	-	1	-	neuvedeno
4925/26	91	-	1	-	1	-	neuvedeno
4926/27	83	-	1	-	1	-	neuvedeno
4927/28	91	-	1	-	1	-	neuvedeno
4928/29	69	-	1	-	1	-	neuvedeno
4929/30	68	-	1	-	1	-	neuvedeno
4930/31	63	-	1	-	1	-	neuvedeno
4931/32	63	-	1	-	1	-	neuvedeno
4932/33	51	-	1	-	1	-	neuvedeno
4933/34	56	-	1	-	2	-	neuvedeno
4934/35	65	-	1	-	2	-	neuvedeno
4935/36	63	-	1	-	2	-	neuvedeno
4936/37	57	-	1	-	2	-	neuvedeno
4937/38	40	-	1	-	2	-	neuvedeno

1938/39	57	-	1	-	2	-	neuvedeno
1939/40	50	-	1	-	2	-	neuvedeno
1940/41	61	-	1	-	2	-	neuvedeno
1941/42	42	-	1	-	2	-	neuvedeno
1942/43	34	-	1	-	2	-	neuvedeno
1943/44	41	-	1	-	2	-	neuvedeno
1944/45	28	-	1	-	2	-	neuvedeno
1945/46	55	-	2	-	4	-	neuvedeno
1946/47	76	-	2	-	4	-	neuvedeno
1947/48	69	-	2	-	4	-	neuvedeno
1948/50	neuvedeno	-	2	-	4	-	neuvedeno
4950/51	73	-	2	-	4	-	neuvedeno
1951/52	neuvedeno	-	2	-	4	-	neuvedeno
4952/53	neuvedeno	-	2	-	4	-	neuvedeno
1953/54	neuvedeno	-	2	-	4	-	neuvedeno
4954/55	neuvedeno	-	2	-	4	-	neuvedeno
4955/56	neuvedeno	-	2	-	4	-	neuvedeno
4956/57	50	-	2	-	4	-	neuvedeno
4957/58	neuvedeno	-	2	—	4	—	neuvedeno
4958/59	neuvedeno	-	2	—	4	—	neuvedeno
4959/60	neuvedeno	-	2	—	4	—	neuvedeno
4960/61	neuvedeno	-	2	-	4	-	neuvedeno
4961/62	neuvedeno	-	2	-	4	-	neuvedeno
4962/63	55	-	2	-	4	-	neuvedeno
4963/64	neuvedeno	-	2	-	4	-	neuvedeno
4964/65	neuvedeno	-	2	-	4	-	neuvedeno
4965/66	54	-	2	-	4	-	2
4966/67	54	-	2	—	4	—	2
4967/68	54	-	2	-	4	-	2
4968/69	54	-	2	-	4	-	2
4969/70	54	-	2	-	4	-	2
4970/71	adaptace	-	-	-	-	-	-
4971/72	adaptace	-	-	-	-	-	-
4972/73	60	35	2	2	4	6	8
4973/74	60	35	2	2	4	6	8
4974/75	62	35	2	2	4	6	8
4975/76	62	38	2	2	4	6	8
4976/77	62	38	2	2	4	6	8
4977/78	62	38	2	2	4	6	8
4978/79	60	35	2	2	4	6	8
4979/80	51	35	2	2	4	6	8
4980/81	60	37	2	2	4	6	8
4981/82	60	38	2	2	4	6	8
4982/83	60	37	2	2	4	6	8
4983/84	60	38	2	2	4	6	8
4984/85	60	37	2	2	4	6	8
4985/86	60	35	2	2	4	6	8
4986/87	60	38	2	2	4	6	8

1987/88	58	35	2	2	4	6	8
1988/89	60	35	2	2	4	6	8
1989/90	neuvdeno	neuvdeno	2	2	4	6	8
1990/91	53	35	2	2	4	2	8
1991/92	neuvdeno	neuvdeno	2	neuvdeno	4	neuvdeno	5
1992/93	73	-	3	-	6	-	5
1993/94	73	-	3	-	6	-	5
1994/95	73	-	3	-	6	-	5
1995/96	73	-	3	-	6	-	5
1996/97	73	-	3	-	6	-	5
1997/98	73	-	3	-	6	-	4
1998/99	73	-	3	-	6	-	4
1999/00	73	-	3	-	6	-	4
4000/01	73	-	3	-	6	-	4
2001/02	73	-	3	-	6	-	4
4002/03	73	-	3	-	6	-	4
2003/04	73	-	3	-	6	-	4
4004/05	73	-	3	-	6	-	4
4°05/06	73	-	3	—	6		4
4006/07	73	-	3	-	6	—	4
4007/08	73	-	3	-	6	-	4

Příloha č. 8. 4.

Mateřská škola Čéšková (Na Skřivánku)				
Mateřská škola byla otevřena roku 1913 jako 4. mateřská škola v Pardubicích. Nejprve sídlila v budově školy obecné a od roku 1937 měla vlastní budovu.				
školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1912/13	neuvedeno	1	neuvedeno	neuvedeno
1913/14	neuvedeno	1	neuvedeno	neuvedeno
1914/15	neuvedeno	1	neuvedeno	neuvedeno
1915/16	46	1	neuvedeno	neuvedeno
1916/17	61	1	neuvedeno	neuvedeno
1917/18	53	1	neuvedeno	neuvedeno
1918/19	50	1	neuvedeno	neuvedeno
1919/20	74	1	neuvedeno	neuvedeno
1920/21	54		neuvedeno	neuvedeno
1921/22	58	1	neuvedeno	neuvedeno
1922/23	70	1	neuvedeno	neuvedeno
1923/24	77	1	neuvedeno	neuvedeno
1924/25	116	1	neuvedeno	neuvedeno
1925/26	148	1	neuvedeno	neuvedeno
1926/27	170	2	neuvedeno	neuvedeno
1927/28	178	2	neuvedeno	neuvedeno
1928/29	187	2	neuvedeno	neuvedeno
1929/30	152	2	neuvedeno	neuvedeno
1930/31	120	2	neuvedeno	neuvedeno
1931/32	140	2	neuvedeno	neuvedeno
1932/33	123	2	neuvedeno	neuvedeno
1933/34	136	2	neuvedeno	neuvedeno
1934/35	152	3	neuvedeno	neuvedeno
1935/36	171	3	neuvedeno	neuvedeno
1936/37	163	3	neuvedeno	neuvedeno
1937/38	125	3	neuvedeno	neuvedeno
1938/39	132	3	neuvedeno	neuvedeno
1939/40	82	3	neuvedeno	neuvedeno
1940/41	102	3	neuvedeno	neuvedeno
1941/42	94	2	neuvedeno	neuvedeno
1942/43	87	2	neuvedeno	neuvedeno
1943/44	96	2	neuvedeno	neuvedeno
1944/45	54	2	neuvedeno	neuvedeno
1945/46	30	1	neuvedeno	neuvedeno
1946/47	neuvedeno	1	neuvedeno	neuvedeno
1947/48	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1948/49	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1949/50	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1950/51	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1951/52	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1952/53	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1953/54	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1954/55	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno

1955/56	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1956/57	94	3	6	neuvedeno
1957/58	neuvedeno	3	6	neuvedeno
1958/59	neuvedeno	3	6	neuvedeno
1959/60	neuvedeno	3	6	neuvedeno
1960/61	neuvedeno	3	6	neuvedeno
1961/62	neuvedeno	3	6	neuvedeno
1962/63	76	3	6	neuvedeno
1963/64	75	3	6	neuvedeno
1964/65	75	3	6	3
1965/66	75	3	6	3
1966/67	75	3	6	3
1967/68	75	3	6	3
1968/69	75	3	6	3
1969/70	75	3	6	3
1970/71	75	3	6	3
1971/72	75	3	6	3
1972/73	75	3	6	3
1973/74	75	3	6	3
1974/75	neuvedeno	3	6	3
1975/76	neuvedeno	3	6	3
1976/77	75	3	6	3
1977/78	74	3	6	3
1978/79	66	2	4	3
1979/80	neuvedeno	2	4	3
1980/81	neuvedeno	2	4	3
1981/82	neuvedeno	2	4	3
1982/83	neuvedeno	2	4	3
1983/84	neuvedeno	2	4	3
1984/85	neuvedeno	2	4	3
1985/86	60	2	4	3
1986/87	60	2	4	3
1987/88	60	2	4	3
1988/89	55	2	4	3
1989/90	55	2	4	3
1990/91	neuvedeno	2	4	3
1991/92	neuvedeno	2	4	3
1992/93	50	2	4	3
1993/94	50	2	4	1
1994/95	50	2	4	1
1995/96	50	2	4	1
1996/97	50	2	4	1
1997/98	50	2	4	1
1998/99	50	2	4	1
1999/00	50	2	4	1
^ 2000/01	50	2	4	1
2001/02	50	2	4	1
2002/03	50	2	4	1

2003/04	50	2	4	1
2004/05	50	2	4	1
2005/06	41	2	3	1
2006/07	41	2	3	1
2007/08	41	2	3	1

Příloha č. 8. 5.**Mateřská škola-Ctyřlístek, Národních hrdinů 8**

Tato mateřská škola byla otevřena k 1. září 1980 v Komenského ulici jako mateřská škola národního podniku Tesla II. Na tomto stanovišti zůstala do školního roku 2001/02. Původní kapacita byla 120 dětí, ta však byly navýšena hned zpočátku na 140. Ve školním roce 2002/03 již byla na místě bývalé mateřské školy Tesla I. Kapacita nového objektu byla 50 dětí.

školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1980/81	140	4	8	8
1981/82	140	4	8	8
1982/83	140	4	8	8
1983/84	140	4	8	8
1984/85	140	4	8	8
1985/86	140	4	8	8
1986/87	140	4	8	8
1987/88	140	4	8	8
1988/89	140	4	8	8
1989/90	120	4	8	8
1990/91	92	4	8	8
1991/92	89	4	8	8
1992/93	78	4	8	7
1993/94	65	3	6	6
1994/95	65	3	6	6
1995/96	75	3	6	6
1996/97	84	3	7	5
1997/98	62	3	6	5
L 1998/99	63	3	5	5
LU 1999/00	50	2	4	5
___ 2000/01	45	2	4	5
^ 2001/02 ¹	50	2	4	5
2002/03	51	2	4	5
2003/04	50	2	4	5
___ 2004/05	48	2	4	5
___ 2005/06	50	2	4	5
___ 2006/07 ¹	50	2	4	7
2007/08	50	2	4	7

Nárůst pracovníku v kuchyni z důvodu vyvarování pro další zařízení.

Příloha č. 8. 6.

Mateřská škola Dražkovice				
Mateřská škola byla otevřena v původně starém hospodářském stavení, které bylo zadaptováno. Dětem byla k dispozici jedna místnost, která sloužila jako herna i ložnice. V roce 1988 byla dána do provozu nově postavená mateřská škola, která měla mimo třídy s kapacitou 25 míst i ložnici, saunu, tělocvičnu.				
Školní rok	Počet zapsaných dětí	Počet tříd	Pedagogičtí pracovníci	Provozní pracovníci
1977/78	22	1	2	2
1978/79	24	1	2	2
1979/80	25	1	2	2
1980/81	25	1	2	2
1981/82	25	1	2	2
1982/83	21	1	2	2
1983/84	22		2	2
1984/85	22	1	2	2
1985/86	22	1	2	2
1986/87	22	1	2	2
1987/88	22	1	2	2
1988/89	22	1	2	2
1989/90	21	1	2	2
1990/91	26	1	2	2
1991/92	19	1	2	2
1992/93	26	1	2	2
1993/94	20	1	2	2
1994/95	17	1	2	2
1995/96	23	1	2	2
1996/97	22	1	2	2
1997/98	22	1	2	2
1998/99	24	1	2	2
1999/00	21	1	2	2
2000/01	21	1	2	2
2001/02	23	1	2	2
2002/03	27	1	2	2
2003/04	26	1	2	2
2004/05	25	1	2	2
2005/06	25	1	2	2
2006/07	25	1	2	2
2007/08	26	1	2	2

Příloha I. 8. 7.**Mateřská škola Družstevní, Polabiny**

Mateřská škola byla otevřena v září 1965 v nově postavené budově. Kapacita mateřské školy byla 120 míst.

školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1964/65	132	4	8	neuvedeno
1965/66	132	4	8	neuvedeno
1966/67	120	4	8	neuvedeno
1967/68	neuvedeno	4	8	neuvedeno
1968/69	neuvedeno	4	8	neuvedeno
1969/70	neuvedeno	4	8	neuvedeno
1970/71	neuvedeno	4	8	neuvedeno
1971/72	neuvedeno	4	8	neuvedeno
1972/73	120	4	8	neuvedeno
1973/74	120	4	8	neuvedeno
1974/75	120	4	8	neuvedeno
1975/76	neuvedeno	4	8	neuvedeno
1976/77	120	4	8	neuvedeno
1977/78	139	4	8	neuvedeno
1978/79	139	4	8	neuvedeno
1979/80	neuvedeno	4	8	neuvedeno
1980/81	neuvedeno	4	8	neuvedeno
1981/82	neuvedeno	4	8	neuvedeno
1982/83	neuvedeno	4	8	neuvedeno
1983/84	neuvedeno	4	8	neuvedeno
1984/85	140	4	8	neuvedeno
1985/86	neuvedeno	4	8	neuvedeno
1986/87	89	3	6	neuvedeno
1987/88	90	3	6	neuvedeno
1988/89	90	3	6	neuvedeno
1989/90	90	3	6	neuvedeno
1990/91	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1991/92	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1992/93	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1993/94	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1994/95	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1995/96	100	4	8	neuvedeno
1996/97	100	4	8	neuvedeno
1997/98	100	4	8	neuvedeno
1998/99	100	4	8	neuvedeno
1999/00	100	4	8	neuvedeno
2000/01	100	4	8	neuvedeno
2001/02	100	4	8	neuvedeno
2002/03	100	4	8	neuvedeno
2003/04	100	4	8	neuvedeno
2004/05	100	4	8	neuvedeno
2005/06	100	4	8	neuvedeno
2006/07	100	4	8	neuvedeno

	MS	male	MS	male	
1	4	1	6	6	12
2	4	2	8	6	12
3	4	2	8	5	13
4	4	1	9	3	10
5	9	-	12	4	8
6	6	-	12	4	8
7	6	-	12	4	8
8	6	-	12	4	8
9	6	-	12	-	5
10	4	-	10	-	7
11	4	-	10	-	7
12	4	-	10	-	7+1
13	8	-	11	-	7+1
14	8	-	11	-	7
15	8	2	11	-	8
16	8	-	11	-	8
17	8	-	11	-	8
18	8	-	11	-	8

Příloha č. 8. 8.

Mateřská škola-jesle Erno Košťála Dubina,

Společné zařízení bylo uvedeno do provozu 3.9. 1990 s kapacitou 150 míst. V areálu se nacházejí čtyři třídy mateřské školy a dvě třídy jeslí. K zařízení patří zahrada se zahradním vybavením pro každé oddělení jeslí i mateřské školy.

školní rok	počet zapsaných dětí		počet tříd		pedagogičtí pracovníci		provozní pracovníci
	MS	jesle	MS	jesle	MS	jesle	
1990/91	115	35	4	2	8	6	12
1991/92	neuvedeno	neuvedeno	4	2	8	6	12
1992/93	101	38	4	2	8	5	13
J 1993/94	124	neuvedeno	5	1	8	3	10
4994/95	neuvedeno	-	6	-	12	-	8
1995/96	146	-	6	-	12	-	8
1996/97	neuvedeno	-	6	-	12	-	8
4997/98	neuvedeno	-	6	-	12	-	8
4998/99	neuvedeno	-	6	-	12	-	8
4999/00	120	-	5	-	10	-	7
2000/01	114	-	5	-	10	-	7
2001/02	111	-	5	-	10	-	7+1 ¹
2002/03	neuvedeno	-	6	-	11	-	7+1
^2003/04	neuvedeno	-	6	-	11	-	7
^2004/05	140	-	6	-	11	-	8
„2005/06	neuvedeno	-	6	-	11	-	8
JÍ006/07	146	-	6	-	11	-	8
L2007/08	143	-	6	-	11	-	8

¹ 3.9. do 2.3. 1993 až do září 1994 byla na zařízení pomoc v rámci civilní služby.

Příloha č. 8. 9.

Mateřská škola-jesle, Gebauerova

Společné zařízení bylo otevřeno v září 1977 v nově postavené budově. Kapacita zařízení byla 120 míst ve čtyřech třídách mateřské školy a 30 míst v jeslích. K areálu náleží prostorná zahrada s vybavením.

školní rok	počet zapsaných dětí		počet tříd		pedagogičtí pracovníci		provozní pracovníci
	MS	jesle	MŠ	jesle	MŠ	jesle	
1977/78	132	neuvedeno	4	2	8	6	14
1978/79	140	neuvedeno	4	2	8	6	14
1979/80	140	38	4	2	8	6	14
1980/81	139	35	4	2	8	6	14
4 981/82	neuvedeno	neuvedeno	4	2	8	6	14
1982/83	140	40	4	2	8	6	14
1983/84	140	40	4	2	8	6	14
1984/85	139	40	4	2	8	6	10
1985/86	120	30	4	2	8	6	10
1986/87	122	35	4	2	8	6	10
1987/88	120	35	4	2	8	6	10
4988/89	120	35	4	2	8	6	9
4989/90	120	35	4	2	8	6	9
4990/91	108	20	4	2	8	6	9
4991/92	90	neuvedeno	4	2	8	6	9
4992/93	87	24	4	2	8	5	9
4993/94	114	18	4	1	8	3	9
4994/95	124	-	5	-	10	-	7
4995/96	148	-	6	-	12	-	8
4996/97	148	-	6	-	12	-	8
4997/98	144	-	6	-	12	-	8
4998/99	122	-	5	-	10	-	8
4999/00	95	-	4	-	8	-	8
4000/01	71	-	3	-	6	-	6
4001/02	73	-	3	-	6	-	6
4002/03	75	-	3	-	6	-	6
4903/04	75	-	3	-	6	—	6
4004/05	75	-	3	-	6	-	6
4005/06	72	-	3	-	6	—	6
4006/07	75	-	3	-	6	-	6
12007/08	75	-	3	-	6	-	6

Příloha č. 8. 10.

Mateřská škola -- Kamarád, Teplého 2100, Zelené Předměstí,

Jednotřídní mateřská škola byla uvedena do provozu 11. 9. 1978. byla určena pro děti romského původu. Její kapacita byla 20míst. Původně jim byly vyhrazeny místnosti v Hlaváčkově ul. 392, kam se dovážely obědy z mateřské školy ulice Smilova I. V roce 1991 byla jednotřídní mateřská škola přestěhována do teplého ul. 2100.

školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1978/79	20	1	2	1
1979/80	24	1	2	1
1980/81	21	1	2	1
1981/82	23	1	2	1
1982/83	21	1	2	1
1983/84	20	1	2	1
1984/85	20		2	1
1985/86	20	1	2	1
1986/87	20	1	2	1
1987/88	20	1	2	1
1988/89	20	1	2	1
1989/90	20	1	2	1
1990/91	20	1	2	2
1991/92	20	1	2	2
1992/93	20	1	2	2
1993/94	20	1	2	2
1994/95	20	1	2	2
1995/96	23	1	2	2
1996/97	25	1	2	2
1997/98	25	1	2	2
1998/99	25	1	2	2
1999/00	22	1	2	2
2000/01	neuvedeno	1	2	2
2001/02	24	1	2	2
2002/03	25	1	2	2
2003/04	23	1	2	2
2004/05	neuvedeno	1	2	2
2005/06	neuvedeno	1	2	2
2006/07	25	1	2	2
2007/08	25	1	2	2

Příloha č.8.11.

Mateřská škola Kamínek, sídliště Tesla				
Mateřská škola byla otevřena 15. 10. 1956. Nově postavená nízkopodlažní budova měla kapacitu 60 dětí s rozpořádáním do dvou tříd. K mateřské škole patřila oplocená zahrada s tělovýchovným náradím.				
školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1956/57	66	2	4	4
1957/58	69	2	4	4
1958/59	70	2	4	4
1959/60	70	2	4	4
1960/61	67	2	4	4
1961/62	65	2	4	4
1962/63	63	2	4	4
1963/64	65	2	4	4
1964/65	65	2	4	4
1965/66	65	2	4	4
1966/67	62	2	4	4
1967/68	60	2	4	4
1968/69	62	2	4	4
1969/70	60	2	4	4
1970/71	60	2	4	4
1971/72	61	2	4	4
1972/73	61	2	4	4
1973/74	63	2	4	4
1974/75	65	2	4	4
1975/76	65	2	4	4
1976/77	66	2	4	4
1977/78	69	2	4	4
1978/79	70	2	4	4
1979/80	69	2	4	4
1980/81	69	2	4	4
1981/82	69	2	4	4
1982/83	69	2	4	4
1983/84	69	2	4	4
1984/85	69	2	4	4
1985/86	66	2	4	4
1986/87	60	2	4	4
1987/88	60	2	4	4
1988/89	60	2	4	4
1989/90	64	2	4	4
1990/91	50	2	4	4
1991/92	50	2	4	4
1992/93	50	2	4	4
1993/94	50	2	4	4
1994/95	50	2	4	4
1995/96	50	2	4	3
1996/97	50	2	4	3
1997/98	50	2	4	3

	1998/99	50	2	4	3
	1999/00	50	2	4	3
	2000/01	50	2	4	3
	2001/02	50	2	4	3
	2002/03	50	2	4	3
	2003/04	50	2	4	3
	2004/05	50	2	4	3
	2005/06	50	2	4	3
	2006/07	50	2	4	3
L	2007/08	50	2	4	3

Příloha č. 8. 12.**Mateřská škola-jesle, Klubíčko, Grusova 448**

Společné zařízení bylo otevřeno 5. 4. 1976 v sídlišti Polabiny. V Patrové budově byly čtyři oddělení mateřské školy a jesle jsou ve dvou samostatných pavilonech. Celková kapacita zařízení byla 160 míst. V současné době je kapacita zařízení 139 míst. V mateřské škole jsou

školní rok	počet zapsaných dětí		počet tříd		pedagogičtí pracovníci		provozní pracovníci
	MS	jesle	MS	jesle	MS	jesle	
1976	120	40	4	2	8	6	12
1976/77	132	44	4	2	8	6	12
1977/78	132	44	4	2	8	6	12
4 978/79	132	44	4	2	8	6	12
4979/80	132	40	4	2	8	6	12
4980/81	132	40	4	2	8	6	12
1981/82	132	40	4	2	8	6	12
1982/83	132	40	4	2	8	6	12
1983/84	132	40	4	2	8	6	12
J984/85	132	40	4	2	8	6	12
J_985/86	132	40	4	2	8	6	12
4986/87	132	neuvedeno	4	2	8	6	12
4987/88	132	neuvedeno	4	2	8	6	12
J_988/89	132	neuvedeno	4	2	8	6	12
4989/90 ¹	110	neuvedeno	5	1	10	3	10
4990/91	110	neuvedeno	5	1	10	3	10
4991/92	110	neuvedeno	5	1	10	3	10
4992/93	110	neuvedeno	5	1	10	3	10
J993/94	110	neuvedeno	5	1	10	3	10
4994/95 ²	118	-	6	-	12	-	8
4995/96	135	-	6	-	12	-	8
4996/97	135	-	6	-	12	-	8
4 997/98	135	-	6	-	12	-	8
4998/99	135	-	6	-	12	-	8
4999/00	135	-	6	-	12	-	8
4000/01	135	-	6	-	12	-	8
1^001/02	135	-	6	-	12	-	8
4002/03	135	-	6	-	12	-	8
4003/04"	139	-	6	-	12	-	8
4004/05	139	-	6	-	12	-	8
4005/06	139	-	6	-	12	-	8
4P06/07	139	-	6	-	12	-	8
L2007/08	139	-	6	-	12	-	8

² Od školního roku 98/90 je otevřena logopedická třída

³ Ve školním roce 1994/95 je najeden rok otevřena třída pro děti vyžadující zvláštní péči.

Ve školním roce 2004/05 je otevřena třída s alternativní výukou M.Montessori a v roce 2006 je otevřena druhá.

Příloha č. 8. 13.

Mateřská škola-jesle, K Polabinám							
Společné zařízení bylo dáno do provozu 1.9. 1969. V areálu byly k dispozici tři třídy mateřské školy s kapacitou 90 míst a dvě oddělení jeslí s kapacitou 35 míst. V roce 1993 byly jesle zrušeny a místo nich byla otevřena respirační třída a jedna třída mateřské školy. V současné době jsou otevřeny čtyři třídy mateřské školy a jedna třída s respiračními chorobami.							
školní rok	počet zapsaných dětí		počet tříd		pedagogičtí pracovníci		provozní pracovníci
	MŠ	jesle	MS	jesle	MS	jesle	
1969/70	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1970/71	neuvedeno	35	3	2	6	6	neuvedeno
1971/72	neuvedeno	35	3	2	6	6	neuvedeno
1972/73	neuvedeno	35	3	2	6	6	neuvedeno
1973/74	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1974/75	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1975/76	neuvedeno	35	3	2	6	6	neuvedeno
1976/77	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1977/78	103	35	3	2	6	6	neuvedeno
1978/79	93	35	3	2	6	6	neuvedeno
1979/80	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1980/81	91	35	3	2	6	6	neuvedeno
1981/82	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1982/83	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1983/84	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1984/85	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1985/86	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1986/87	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1987/88	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1988/89	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1989/90	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1990/91	90	35	3	2	6	6	neuvedeno
1991/92	75	neuvedeno	3	2	6	6	neuvedeno
1992/93	75	neuvedeno	3	1	6	3	neuvedeno
1993/94	113	-	5	-	10	-	neuvedeno
1994/95	113	-	5	-	10	-	neuvedeno
1995/96	113	-	5	-	10	-	neuvedeno
1996/97	113	-	5	-	10	-	neuvedeno
1997/98	113	-	5	-	10	-	neuvedeno
1998/99	113	-	5	-	10	-	neuvedeno
1999/00	113	-	5	-	10	-	neuvedeno
2000/01	113	-	5	-	10	-	neuvedeno
2001/02	113	-	5	-	10	-	neuvedeno
2002/03	113	-	5	-	10	-	neuvedeno
2003/04	113	-	5	-	10	-	neuvedeno
	115	-	5	-	10	-	neuvedeno
2005/06	115	-	5	-	10	-	neuvedeno
	115	-	5	-	10	-	neuvedeno

2007/08	115	.	5	.	10	.	neuvedeno
---------	-----	---	---	---	----	---	-----------

Příloha č. 8. 14.

Mateřská škola, Lány na Důlku				
Mateřská škola byla otevřena 14. 1. 1946 v budově školy obecné, kde měla vyhrazenou jednu třídu. V roce 1956 byla z důvodu malého počtu dětí uzavřena. Znovu otevřena byla ve školním roce 1971/72, a to v budově základní devítileté školy. Adaptací starší budovy byly mateřské škole v roce 1979 věnovány nové prostory, kde byly dvě třídy.				
školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1946/47	18	1	1	neuvedeno
1947/48	19	1	1	neuvedeno
1948/49	19	1	1	neuvedeno
1949/50	18	1	1	neuvedeno
1950/51	21	1	1	neuvedeno
1951/52	20	1	1	neuvedeno
1952/53	20		1	neuvedeno
1953/54	13	1	1	neuvedeno
1954/55	11	1	1	neuvedeno
1955/56	10	1	1	neuvedeno
1956/57	-	-	-	
1957/58	-	-	-	
1958/59	-	-	-	
1959/60	-	-	-	
1960/61	-	-	-	
1961/62	-	-	-	
1962/63	-	-	-	
1963/64	-	-	-	
1964/65	-	-	-	
1965/66	-	-	-	
1966/67	-	-	-	
1967/68	-	-	-	
1968/69	-	-	-	
1969/70	-	-	-	
1970/71	-	-	-	
1971/72	26	1	2	neuvedeno
1972/73	26	1	2	neuvedeno
1973/74	24	1	2	neuvedeno
1974/75	23	1	2	neuvedeno
1975/76	22	1	2	neuvedeno
1976/77	22	1	2	neuvedeno
1977/78	22	1	2	neuvedeno
1978/79	52		4	3
1979/80	35	1	2	3
1980/81	35	1	2	3
1981/82	35	1	2	3
1982/83	35	1	2	3
1983/84	31	1	2	3
1984/85	30	1	2	3
1985/86	22	1	2	3
1986/87	22	1	2	3

1987/88	21	1	2	3
1988/89	18	1	2	3
1989/90	20	1	2	3
1990/91	13	1	2	3
1991/92	14	1	2	3
1992/93	15	1	2	3
1993/94	16	1	2	3
1994/95	15	1	2	3
1995/96	18	1	2	3
1996/97	23	1	2	3
1997/98	23	1	2	3
1998/99	25	1	2	3
1999/00	25	1	2	3
2000/01	24	1	2	3
2001/02	24		2	3
2002/03	24	1	2	3
2003/04	25	1	2	3
2004/05	25	1	2	3
2005/06	25	1	2	3
2006/07	25	1	2	3
2007/08	25	1	2	3

Příloha č. 8. 15.

Mateřská škola-jesle Luďka Matury 653, Srdíčko

Společné zařízení se nachází v sídlišti Dubina a je pavilónového typu. Slavnostně bylo otevřeno 1. 9. 1978. Kapacita zařízení je 90 míst na třech odděleních mateřské školy a 20 míst v jednom oddělení jeslí. K zařízení patří prostorná zahrada se zahradním vybavením pro každé oddělení.

školní rok	počet zapsaných dětí		počet tříd		pedagogičtí pracovníci		provozní pracovníci
	MS	jesle	MS	jesle	MS	jesle	
1978/79	90	20	3	1	6	3	7
1979/80	105	23	3	1	6	3	7
1980/81	105	23	3	1	6	3	7
1981/82	105	23	3		6	3	7
1982/83	105	23	3	1	6	3	7
J 983/84	105	23	3	1	6	3	7
1984/85	105	23	3	1	6	3	7
1985/86	105	23	3	1	6	3	7
J 986/87	105	23	3	1	6	3	7
1987/88	105	23	3	1	6	3	7
J988/89	105	23	3	1	6	3	7
J989/90	neuvedeno	neuvedeno	3	1	6	3	7
J990/91 ¹	neuvedeno	-	4	-	8	-	7
J991/92	85	-	4	-	8	-	7
J 992/93	85	-	4	-	8	-	6
1993/94	85	-	4	-	8	-	6
1994/95	85	-	4	-	8	-	6
J 995/96	85	-	4	-	8	-	5
1996/97	85	-	4	-	8	-	5
J997/98	85	-	4	-	8	-	5
J998/99	85	-	4	-	8	-	5
1999/00	72	-	4	-	8	-	5
^2000/01	71	-	4	-	8	-	5
^2001/02	neuvedeno	-	4	-	8	-	5
^2002/03	74	-	4	-	8	-	5
^2003/04	85	-	4	-	8	-	5
^2004/05	85	-	4	-	8	-	5
^2005/06	89	-	4	-	8	-	5
^2006/07	89	-	4	-	8	-	5
12007/08	89	-	4	-	8	-	5

¹ Od školního roku je otevřena logopedická třída s kapacitou 10 dětí.

Příloha č. 8. 16.

Mateřská škola Mladých, Polabiny,
 Mateřská škola byla otevřena 6. 12. 1965. Mateřská škola měla čtyři oddělení s kapacitou 120 míst. Každé oddělení mělo svoji hernu, ložnici, umývárnu a šatnu. V každém poschodí je přípravná kuchyňka, do které se převáží jídlo s centrální kuchyně. Okolo zařízení je velká oplocená zahrada se zahradním vybavením.

školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1965/66	125	4	8	7
1966/67	126	4	8	7
1967/68	126	4	8	7
1968/69	120	4	8	7
1969/70	121	4	8	7
1970/71	122	4	8	7
1971/72	120	4	8	7
1972/73	117	4	8	7
1973/74	124	4	8	7
1974/75	123	4	8	7
1975/76	120	4	8	7
1976/77	132	4	8	7
1977/78	139	4	8	7
1978/79	140	4	8	7
1979/80	139	4	8	7
1980/81	139	4	8	7
1981/82	140	4	8	7
1982/83	140	4	8	7
1983/84	136	4	8	6
1984/85	132	4	8	6
1985/86	116	4	8	6
1986/87	122	4	8	6
1987/88	121	4	8	6
1988/89	119	4	8	6
1989/90	102	4	8	6
1990/91	102	4	8	6
1991/92	100	4	8	6
1992/93	100	4	8	6
1993/94	100	4	8	6
1994/95	105	4	8	6
1995/96	100	4	8	6
1996/97	90	4	8	6
1997/98	100	4	8	6
1998/99	96	4	8	6
1999/00	73	3	6	5
2000/01	88	4	7	5
2001/02	101	4	8	6
2002/03	100	4	8	6
2003/04	100	4	8	6

2004/05	100	4	8	6
2005/06	100	4	8	6
2006/07	100	4	8	6
2007/08	100	4	8	6

Příloha č. 8. 17.

Mateřská škola, Mnětice				
Mateřská škola byla otevřena 13. 8. 1940. Během II. sv. války bylo vyučování omezené. Od roku 1963/64 byla přemístěna do zadaptovaného rodinného domku. Další stěhování mateřské školy bylo ve školním roce 2002/03, kdy byla přemístěna do budovy základní školy v Černé za Bory.				
školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1940/41	neuvedeno	1	1	
1941/42	neuvedeno	1	1	
1942/43	neuvedeno	1	1	
1943/44	neuvedeno	1	1	
1944/45	neuvedeno	1	1	
1945/46	neuvedeno	1	1	
1946/47	13	1	1	
1947/48	16	1	1	
1948/49	16	1	1	
1949/50	22	1	1	
1950/51	22	1	1	
1951/52	24	1	1	
1952/53	21	1	1	
1953/54	15	1	1	
1954/55	23	1	1	
1955/56	20	1	1	
1956/57	24	1	1	
1957/58	21	1	2	
1958/59	26	1	2	
1959/60	23	1	2	
1960/61	20	1	2	
1961/62	20	1	2	
1962/63	16	1	2	
1963/64 ¹	24	1	2	2
1964/65	20	1	2	2
1965/66	21	1	2	2
1966/67	23	1	2	2
1967/68	26	1	2	2
1968/69	27	1	2	2
1969/70	26	1	2	2
1970/71	24	1	2	2
1971/72	21	1	2	2
1972/73	24	1	2	2
1973/74	22	1	2	2
1974/75	25	1	2	2
1975/76	27	1	2	2
1976/77	26	1	2	2
C 1977/78	24	1	2	2

| Od školního roku 1963/64 mateřská škola působila v nově zadaptovaném rodinném domku,2 kde bylo zahájeno i vyvarování.

1978/79	25	1	2	2
1979/80	23	1	2	2
1980/81	24	1	2	2
1981/82	24	1	2	2
1982/83	23	1	2	2
1983/84	23	1	2	2
1984/85	24	1	2	2
1985/86	24	1	2	2
1986/87	25	1	2	2
1987/88	24	1	2	2
1988/89	22	1	2	2
1989/90	22	1	2	2
1990/91	22	1	2	2
1991/92	19	1	2	2
1992/93	15	1	2	2
1993/94	19	1	2	2
1994/95	20	1	2	2
1995/96	20	1	2	2
1996/97	19	1	2	2
1997/98	20	1	2	2
1998/99	20	1	2	2
1999/00	21	1	2	2
2000/01	25	1	2	2
2001/02	25	1	2	2
2002/03 [^]	25	1	2	1
2003/04	25	1	2	1
2004/05	25	1	2	1
2005/06	25	1	2	1
2006/07	25	1	2	1
2007/08	25	1	2	1

[^] Ve školním roce 2002/03 byly mateřská škola přemístěna do Černé za Bory, bývalé základní školy . Obědy se dováží z mateřské školy Čtyřlístek, Národních hrdinů 8.

Příloha č. 8. 18.**Mateřská škola - motýlek, Zelené Předměstí, J. Ressler 1992**

Mateřská škola byla uvedena do provozu 1. září 1960. Kapacita školy byla 120 míst na čtyři třídy. Budova mateřské školy je dvoupatrová. V každém patře jsou dvě třídy. Okolo areálu je oplocená zahrada s průlezkami a pískovišti.

školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1960/61	135	4	8	7
1961/62	135	4	8	7
1962/63	136	4	8	7
1963/64	128	4	8	7
1964/65	134	4	8	7
1965/66	124	4	8	7
1966/67	124	4	8	7
1967/68	neuvedeno	4	8	7
1968/69	neuvedeno	5	10	7
1969/70	neuvedeno	5	10	7
1970/71	145	5	10	7
1971/72	145	5	10	7
1972/73	146	5	10	7
1973/74	144	5	10	7
1974/75	146	5	10	7
1975/76	145	5	10	7
1976/77	163	5	10	7
1977/78	157	5	10	7
1978/79	153	5	10	7
1979/80	160	5	10	7
1980/81	158	5	10	7
1981/82	154	5	10	7
1982/83	156	5	10	7
1983/84	neuvedeno	5	10	7
1984/85	145	5	10	7
1985/86	neuvedeno	4	8	6
1986/87	neuvedeno	4	8	6
1987/88	neuvedeno	4	8	6
1988/89	101	4	8	5
1989/90	89	4	8	5
1990/91	neuvedeno	4	8	5
1991/92	89	4	8	5
1992/93	98	4	8	5
1993/94	93	4	8	5
1994/95	102	4	8	5
1995/96	98	4	8	5
1996/97	98	4	8	5
1997/98	98	4	8	5
1998/99	98	4	8	5
1999/00	78	3	6	5
2000/01	87	4	7	5
2001/02	92	4	7	5

2002/03	94	4	7	5
2003/04	102	4	8	5
2004/05	100	4	8	5
2005/06	92	4	8	5
2006/07	100	4	8	5
2007/08	100	4	8	5

Příloha č. 8. 19.**Mateřská škola Na třísele 70**

Mateřská škola byla otevřena 1. 6. 1979. Kapacita zařízení byla 90 míst. Okolo budovy je oplocená zahrada s vybavením pro každé oddělení.

školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1979/80	neuvedeno	3	6	6
1980/81	neuvedeno	3	6	6
1981/82	neuvedeno	3	6	6
1982/83	neuvedeno	3	6	6
1983/84	neuvedeno	3	6	6
1984/85	neuvedeno	3	6	6
1985/86	105	3	6	6
1986/87	70	3	6	6
1987/88	65	3	6	6
1988/89	82	3	6	6
1989/90	85	3	6	6
1990/91	neuvedeno	3	6	6
1991/92	neuvedeno	3	6	6
1992/93	neuvedeno	3	6	6
1993/94	neuvedeno	3	6	6
1994/95	75	3	6	6
1995/96	75	3	6	6
1996/97	75	3	6	6
1997/98	75	3	6	6
1998/99	75	3	6	6
1999/00	75	3	6	6
2000/01	75	3	6	6
2001/02	75	3	6	6
2002/03	75	3	6	6
2003/04	75	3	6	6
2004/05	75	3	6	6
2005/06	75	3	6	6
2006/07	75	3	6	6
2007/08	75	3	6	6

Příloha č. 8. 20.

Mateřská škola Nemošice				
Mateřská škola byla zřízena pod společnou správou ve škole obecné a uvedena do provozu ve školním roce 1946. Ve školním roce 1965/66 byla pro tuto školu zadaptovaná budova rodinného domu se zahradou.				
školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1946/47	28	1	2	
1947/48	20	1	2	
1948/49	25	1	2	
1949/50	26	1	2	
1950/51	26	1	2	
1951/52	26	1	2	
1952/53	22	1	2	
1953/54	28	1	2	
1954/55	36	1	2	
1955/56	32	1	2	
1956/57	35	1	2	
1957/58	33	1	2	
1958/59	30	1	2	
1959/60	26	1	2	
1960/61	26	1	2	
1961/62	26	1	2	
1962/63	23	1	2	
1963/64	23	1	2	
1964/65	23	1	2	
1965/66	26	1	2	3
1966/67	31	1	2	3
1967/68	27	1	2	3
1968/69	30	1	2	3
1969/70	30	1	2	3
1970/71	33	1	2	3
1971/72	30	1	2	3
1972/73	29	1	2	3
1973/74	24	1	2	3
1974/75	25	1	2	3
1975/76	31	1	2	3
1976/77	30	1	2	3
1977/78	30	1	2	3
1978/79	35	1	2	3
1979/80	36	1	2	3
1980/81	35		2	3
1981/82	33	1	2	3
1982/83	31		2	3
1983/84	30	1	2	3
1984/85	29	1	2	3
1985/86	30	1	2	3
1986/87	30	1	2	3
1987/88	30	1	2	3

1988/89	28	1	2	3
1989/90	28	1	2	3
1990/91	22	1	2	3
1991/92	22	1	2	3
1992/93	23	1	2	3
1993/94	23	1	2	2
1994/95	23	1	2	2
1995/96	25	1	2	2
1996/97	25	1	2	2
1997/98	25	1	2	2
1998/99	24	1	2	2
1999/00	25	1	2	2
2000/01	25	1	2	2
2001/02	25	1	2	2
2002/03	25	1	2	2
2003/04	25	1	2	2
2004/05	25	1	2	2
2005/06	25	1	2	2
2006/07	25	1	2	2
2007/08	25	1	2	2

Příloha č. 8. 21.**Mateřská škola-jesle, Odborářů, Polabiny**

Společné zařízení bylo uvedeno do provozu 4. 1. 1975 jako šesté zařízení tohoto druhu v městské části Polabiny. V areálu se nacházejí čtyři třídy mateřské školy s kapacitou 120 míst a dvě oddělení jeslí s kapacitou 35 míst. Okolo zařízení je velká oplocená zahrada se

školní rok	počet zapsaných dětí		počet tříd		pedagogičtí pracovníci		provozní pracovníci
	MŠ	jesle	MS	jesle	MS	jesle	
1975	120	35	4	2	8	6	12
1975/76	122	40	4	2	8	6	12
1976/77	132	44	4	2	8	6	12
1977/78	138	40	4	2	8	6	12
1978/79	140	43	4	2	8	6	12
1979/80	139	42	4	2	8	6	12
1980/81	139	41	4	2	8	6	12
1981/82	139	40	4	2	8	6	12
1982/83	neuvedeno	neuvedeno	4	2	8	6	12
1983/84	137	36	4	2	8	6	12
1984/85	124	20	4	2	8	4	12
1985/86	neuvedeno	neuvedeno	4+1 ¹	1	10	4	12
1986/87	117	neuvedeno	4+1	1	10	3	11
1987/88	97	neuvedeno	4+1	1	10	3	11
1988/89	110	-	4+1	-	10	-	9
1989/90	112	-	5+1	-	12	-	9
1990/91	neuvedeno	-	5+1	-	12	-	9
1991/92	neuvedeno	-	5+1	-	12	-	9
1992/93	neuvedeno	-	5+1	-	12	-	9
1993/94	neuvedeno	-	5+1	-	12	-	9
1994/95	135	-	5+1	-	12	-	9
1995/96	135	-	5+1	-	12	-	9
1996/97	135	-	5+1	-	12	-	9
1997/98	135	-	5+1	-	12	-	9
1998/99	135	-	5+1	-	12	-	9
1999/00	135	-	5+1	-	12	-	9
2000/01	135	-	5+1	-	12	-	9
2001/02	135	-	5+1	-	12	-	9
2002/03	112	-	5+1	-	12	-	8
2003/04	112	-	5+1	-	12	-	8
2004/05	112	-	5+1	-	12	-	8
2005/06	112	-	5+1	-	12	-	8
2006/07	112	-	5+1	-	12	-	8
2007/08	114	-	5+1	-	12	-	8

¹ Od ledna 1996 je otevřena třída pro děti s vadami zraku.

Příloha č. 8. 22.Mateřská škola Pištorova 225, Ohrazenice.

Mateřská škola byla otevřena v září 1952 v prostorách finského domku, který však nebyl způsobilý jako mateřská škola. Otevřeny byly dvě třídy. Díky narůstajícímu zájmu bylo v roce 1955 otevřeno třetí oddělení, a to v prostorách sousedního domku v jedné bytové jednotce. V únoru 1960 byla dána do provozu nově postavená mateřská škola, která měla tři třídy a jednu třídu jeslí. Ve školním roce 1991/92 bylo z důvodu nižšího počtu dětí jedno oddělení uzavřeno. Od školního roku 1999/00 je mateřská škola dvoutřídní.

školní rok	počet zapsaných dětí		počet tříd		pedagogičtí pracovníci		provozní pracovníci
1952/53	neuvedeno		2		4		3
1953/54	70		2		4		3
1954/55	62		2		4		3
1955/56	0 na den 65		3		6		3
1956/57	0 na den 65		3		6		3
1957/58	0 na den 65		3		6		3
1958/59	neuvedeno		3		6		3
Nová MŠ	MS	jesle	MŠ	jesle	MŠ	jesle	
1959/60	90	neuvedeno	3	1	6	2	7
1960/61	neuvedeno	neuvedeno	3	1	6	2	7
1961/62	neuvedeno	neuvedeno	3	1	6	2	7
1962/63	93	24	3	1	6	2	7
1963/64	98	24	3	1	6	2	7
1964/65	98	24	3	1	6	2	7
1965/66	100	24	4	1	6	2	7
1966/67	95	23	4	1	6	2	7
1967/68	95	24	4	1	6	2	7
1968/69	108	-	4	-	8	-	neuvedeno
1969/70	119	-	4	-	8	-	neuvedeno
1970/71	112	-	4	-	8	-	neuvedeno
1971/72	119	-	4	-	8	-	neuvedeno
1972/73	121	-	4	-	8	-	neuvedeno
1973/74	120	-	4	-	8	-	neuvedeno
1974/75	121	-	4	-	8	-	neuvedeno
1975/76	neuvedeno	-	4	-	8	-	neuvedeno
1976/77	132	-	4	-	8	-	8
1977/78	138	-	4	-	8	-	8
1978/79	138	-	4	-	8	-	8
1979/80	136	-	4	-	8	-	8
1980/81	139	-	4	-	8	-	8
1981/82	139	-	4	-	8	-	8
1982/83	133	-	4	-	8	-	8
1983/84	neuvedeno	-	4	-	8	-	8
1984/85	neuvedeno	-	4	-	8	-	8
1985/86	116	-	4	-	8	-	8
1986/87	109	-	4	-	8	-	8
1987/88	116	-	4	-	8	-	8
1988/89	104	-	4	-	8	-	8
1989/90	110	-	4	-	8	-	8

1990/91	90	4	8	7
1991/92	67	3	6	6
1992/93	673	3	6	6
1993/94	65	3	6	6
1994/95	65	3	6	6
1995/96	neuvedeno	3	6	6
1996/97	70	3	6	5
1997/98	70	3	6	5
1998/99	65	3	6	5
1999/00	48	2	4	5
2000/01	50	2	4	5
2001/02	49	2	4	5
2002/03	45	2	4	5
2003/04	50	2	4	5
2004/05	50	2	4	5
2005/06	50	2	4	5
2006/07	50	2	4	5
2007/08	50	2	4	5

Příloha č. 8. 23.

Mateřská škola Popkovice				
Mateřská škola byla otevřena v září 1945 v budově obecního domu v místnostech dřívější školy obecné. K dispozici byla zpočátku jedna třída. Rekonstrukcí v roce 1976 byla zvětšena kapacita zařízení o jednu třídu.				
školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1945/46	25	1	1	2
1946/47	22	1	1	2
1947/48	21	1	2	2
1948/49	25	1	2	2
1949/50	26	1	2	2
1950/51	32	1	2	2
1951/52	32	1	2	2
1952/53	24	1	2	2
1953/54	30	1	2	2
1954/55	26	1	2	2
1955/56	34	1	2	2
1956/57	33	1	2	2
1957/58	28	1	2	2
1958/59	30	1	2	2
1959/60	33	1	2	2
1960/61	30	1	2	2
1961/62	33	1	2	2
1962/63	32	1	2	2
1963/64	31	1	2	2
1964/65	31	1	2	2
1965/66	31	1	2	2
1966/67	31	1	2	2
1967/68	31	1	2	2
1968/69	31	1	2	2
1969/70	31	1	2	2
1970/71	30	1	2	2
1971/72	30	1	2	2
1972/73	30	1	2	2
1973/74	30	1	2	2
1974/75	28	1	2	2
1975/76	24	1	2	2
1976/77	52	2	2	5
1977/78	56	2	2	5
1978/79	60	2	2	5
1979/80	62	2	2	5
1980/81	60	2	2	5
1981/82	59	2	2	5
1982/83	52	2	2	5
1983/84	60	2	2	5
1984/85	58	2	2	5
1985/86	46	2	2	5
1986/87	45	2	2	5

1987/88	60	2	2	5
1988/89	51	2	2	5
1989/90	47	2	2	5
1990/91	43	2	2	5
1991/92	43	2	2	5
1992/93	50	2	2	4
1993/94	47	2	2	4
1994/95	50	2	2	4
1995/96	50	2	2	4
1996/97	50	2	2	4
1997/98	48	2	2	4
1998/99	48	2	2	4
1999/00	47	2	2	4
2000/01	47	2	2	4
2001/02	49	2	2	4
2002/03	48	2	2	4
2003/04	50	2	2	4
2004/05	50	2	2	4
2005/06	50	2	2	4
2006/07	48	2	2	4
2007/08	50	2	2	4

Příloha č. 8. 24.

Mateřská škola Pospíšilovo nám. 1692, Bílé Předměstí				
Mateřská škola byla postavena v klidné vilové čtvrti a dána do provozu 11. 9. 1978. Budova je patrová s kapacitou 120 míst. K mateřské škole patří velká zahrada s vybavením.				
školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1978/79	140	4	8	9
1979/80	127	4	8	9
1980/81	134	4	8	9
1981/82	134	4	8	9
1982/83	136	4	8	9
1983/84	132	4	8	9
1984/85	123	4	8	9
1985/86	111	4	8	9
1986/87	114	4	8	9
1987/88	111	4	8	9
1988/89	112	4	8	9
1989/90	119	4	8	9
1990/91	108	4	8	9
1991/92	99	4	8	9
1992/93 ¹	150	6	12	10
1993/94	150	6	12	8
1994/95	150	6	12	8
1995/96	131	6	12	8
1996/97	128	6	12	8
1997/98	98	4	8	6
1998/99	94	4	8	6
1999/00	75	4	8	6
2000/01	75	3	6	5
2001/02	75	3	6	5
2002/03	75	3	6	5
2003/04	75	3	6	5
2004/05	75	3	6	5
2005/06	75	3	6	5
2006/07	75	3	6	5
2007/08	75	3	6	5

¹ K 1. 6. 1992 dochází ke sloučení dvou mateřských škol a to MŠ Počápská s MŠ Pospíšilova.

Příloha č. 8. 25.**Mateřská škola Raisova, Jesničanky**

Mateřská škola byla slavnostně otevřena v roce 1984. Měla dva pavilóny, které spojovala chodba. V každém z nich byla jedna třída. Centrální kuchyň tu nebyla a tak se jídlo dováželo z mateřské školy Višňovka. Kapacita mateřské školy byla 60 míst.

školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1984/85	60	2	4	3
1985/86	54	2	4	3
1986/87	57	2	4	3
1987/88	52	2	4	3
1988/89	49	2	4	3
1989/90	58	2	4	3
1990/91	49	2	4	3
1991/92	49	2	4	3
1992/93	46	2	4	2
1993/94	42	2	4	2
1994/95	50	2	4	2
1995/96	50	2	4	2
1996/97	50	2	4	2
1997/98	50	2	4	2
1998/99	48	2	4	2
1999/00	50	2	4	2
2000/01	50	2	4	2
2001/02	48	2	4	2
2002/03	50	2	4	2
2003/04	50	2	4	2
2004/05	49	2	4	2
2005/06	49	2	4	2
2006/07	50	2	4	2
2007/08	50	2	4	2

Příloha č. 8. 26.

Mateřská škola, Rosice nad L.

Mateřská škola byla otevřena 5. 3. 1940 prozatímně v obecním domě čp. 198 v zasedací síni obecního zastupitelstva. V roce 1941 byla přemístěna do budovy čp. 102, kde měla k dispozici tři místnosti. V roce 1945 se opět přemístila a to do vily tov. Vorlíčka, kde byly prostory pro hernu, kabinet a dvě třídy. Poslední přemístění bylo 13. června 1954, kdy byla mateřské škole předána nově postavená budova.

školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1940/41	43	1	1	neuvedeno
1941/42	neuvedeno	2	2	neuvedeno
1942/43	neuvedeno	1	1	neuvedeno
1943/44	39	1	1	neuvedeno
1944/45	neuvedeno	1	1	neuvedeno
1945/46	neuvedeno	1	1	neuvedeno
1946/47	39	1	1	neuvedeno
1947/48	40	1	1	neuvedeno
1948/49	46	2	2	neuvedeno
1949/50	51	2	4	neuvedeno
1950/51	52	2	4	2
1951/52	46	2	4	2
1952/53	46	2	4	2
1953/54	23	1	2	2
1954/55	19	1	2	2
1955/56	40	2	4	3
1956/57	42	2	4	3
1957/58	46	2	4	3
1958/59	40	2	4	4
1959/60	36	2	4	4
1960/61	41	2	4	4
1961/62	35	2	4	4
1962/63	53	2	4	4
1963/64	48	2	4	4
1964/65	55	2	4	5
1965/66	54	2	4	5
1966/67	54	2	4	5
1967/68	51	2	4	5
1968/69	48	2	4	5
1969/70	54	2	4	5
1970/71	56	2	4	5
1971/72	56	2	4	5
1972/73	53	2	4	5
1973/74	56	2	4	5
1974/75	54	2	4	5
1975/76	49	2	4	5
1976/77	56	2	4	5
1977/78	54	2	4	5
1978/79	69	2	4	5
1979/80	69	2	4	5

1980/81	69	2	4	5
1981/82	69	2	4	5
1982/83	69	2	4	5
1983/84	51	2	4	5
1984/85	46	2	4	5
1985/86	49	2	4	5
1986/87	52	2	4	5
1987/88	50	2	4	5
1988/89	50	2	4	5
1989/90	49	2	4	5
1990/91	47	2	4	5
1991/92	41	2	4	5
1992/93	42	2	4	4
1993/94	43	2	4	4
1994/95	38	2	4	4
1995/96	37	2	4	4
1996/97	42	2	4	3
1997/98	35	2	3	3
1998/99	37	2	3	3
1999/00	37	2	3	3
2000/01	37	2	3	3
2001/02	37	2	3	3
2002/03	37	2	3	3
2003/04	37	2	3	3
2004/05	37	2	3	3
2005/06	38	2	3	3
2006/07	40	2	4	3
2007/08	46	2	4	3

Příloha č. 8. 27.**Mateřská škola-jesle, Rumunská**

Společné zařízení bylo uvedeno do provozu v září 1979. v celém komplexu byly čtyři třídy mateřské školy a dvě oddělení jeslí. Okolo budovy je oplocená zahrada se zahradním zařízením pro každé oddělení.

školní rok	počet zapsaných dětí		počet tříd		pedagogičtí pracovníci		provozní pracovníci
	MŠ	jesle	MŠ	jesle	MS	jesle	
1979/80	neuvedeno	35	4	2	8	6	13
1980/81	neuvedeno	35	4	2	8	6	13
1981/82	neuvedeno	35	4	2	8	6	13
1982/83	neuvedeno	35	4	2	8	6	13
1983/84	neuvedeno	35	4	2	8	6	13
1984/85	neuvedeno	35	4	2	8	6	13
1985/86	139	35	4	2	8	6	13
1986/87	136	35	4	2	8	6	13
1987/88	137	35	4	2	8	6	13
1988/89	137	35	4	2	8	6	13
1989/90	117	neuvedeno	4	2	8	6	13
1990/91	120	neuvedeno	4	2	8	6	13
1991/92	120	neuvedeno	4	2	8	6	13
1992/93	120	neuvedeno	4	2	8	6	13
1993/94	120	neuvedeno	4	2	8	6	13
1994/95	120	neuvedeno	4	2	8	6	13
1995/96	120	neuvedeno	4	2	8	6	13
1996/97	120	neuvedeno	4	1	8	3	13
1997/98	100	-	4	-	8	-	7
1998/99	100	-	4	-	8	-	7
1999/00	100	-	4	-	8	-	7
2000/01	100	-	4	-	8	-	7
2001/02	100	-	4	-	8	-	7
2002/03	100	-	4	-	8	-	7
2003/04	100	-	4	-	8	-	7
2004/05	100	-	4	-	8	-	7
2005/06	100	-	4	-	8	-	7
2006/07	100	-	4	-	8	-	7
2007/08	100	-	4	-	8	-	7

Příloha č. 8. 28.

Mateřská škola - jesle Sluneční, Polabiny

MŠ byla otevřena 1.9. 1968. Areál tvoří budova MŠ, dva pavilony jeslí a hospodářská budova. Budova MŠ má 4 oddělení s kapacitou 120 míst. V roce 1976 byla kapacita navýšena. Každé odd. má svoji šatnu, umývárnu, WC a příruční kuchyňku, kam se jídlo převáží z centrální kuchyně v hospodářském pavilonu. Jesle mají dva pavilony pro dvě věkové skupiny s kapacitou 35 míst. Kolem areálu je oplocená zahrada s šesti pískovišti a tělovýchovným náradím.

školní rok	počet zapsaných dětí		počet tříd		pedagogičtí pracovníci		provozní pracovníci
	MS	jesle	MS	jesle	MS	jesle	
1968-69	120	35	4	2	8	6	10
1969-70	124	35	4	2	8	6	10
1970-71	124	37	4	2	8	6	12
1971-72	120	35	4	2	8	6	12
1972-73	125	38	4	2	8	6	12
1973-74	124	39	4	2	8	6	12
1974-75	120	35	4	2	8	6	12
1975-76	120	35	4	2	8	6	12
1976-77	132 ¹	40	4	2	8	6	12
1977-78	140 ²	40	4	2	8	6	12
1978-79	140	40	4	2	8	6	12
1979-80	140	40	4	2	8	6	12
1980-81	139	40	4	2	8	6	12
1981-82	139	40	4	2	8	6	12
1982-83	135	32	4	2	8	6	11
1983-84	132	32	4	2	8	6	11
1984-85	128	31	4	2	8	6	11
1985-86	131	35	4	2	8	6	11
1986-87	120	45	4	2	8	6	11
1987-88	114	35	4	2	8	6	11
1988-89	116	36	4	2	8	6	11
1989-90	120	36	4	2	8	6	11
1990-91	104	21	4	2	8	6	9
1991-92	neuvedeno	neuvedeno	4	2	8	5+2	9
1992-93	100	20	5	1	10	3+1	8
1993-94	95	20	5	1	10	3+1	8
1994-95	120	20	5	1	10	3+1	8
1995-96	140	-	6	-	12	-	8
1996-97	140	-	6	-	12	-	8
1997-98	120	-	5	-	10	-	7
1998-99	120	-	5	-	10	-	9
1999-00	100	-	4	-	8	-	7
2000-01	100	-	4	-	8	-	7
2001-02	75	-	3	-	6	-	5
2002-03	neuvedeno	-	3	-	6	-	5

¹ V roce 1976-77 byla kapacita školy navýšena na 132 míst

² V roce 1977-78 byla kapacita školy navýšena na 140 míst.

2003-04	100	-	4	-	8	-	6
2004-05	100	-	4	-	8	-	6
2005/06	100	-	4	-	8	-	6
2006/07	100	-	4	-	8	-	6
2007/08	100	-	4	-	8	-	6

Příloha č. 8. 29.

Mateřská škola Sluníčko, Gorkého 1521				
Mateřská škola byla dána do provozu 1. 7. 1956. V dvoupatrové budově byly umístěny čtyři třídy mateřské školy s kapacitou 120 míst. Okolo budovy je oplocená školní zahrada s průlezkami a pískovišti.				
školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1956/57	146	4	8	5
1957/58	132	4	8	5
1958/59	126	4	8	5
1959/60	170	5	10	7
1960/61	170	5	10	7
1961/62	170	5	10	7
1962/63	133	4	8	6
1964/65	130	4	8	6
964/65	132	4	8	6
1965/66	125	4	8	6
1966/67	120	4	8	6
1967/68	120	4	8	6
1968/69	120	4	8	6
1969/70	145	5	10	6
1970/71	145	5	10	7
1971/72	145	5	10	7
1972/73	140	5	10	7
1973/74	145	5	10	7
1974/75	140	5	10	7
1975/76	140	5	10	7
1976/77	155	5	10	7
1977/78	155	5	10	7
1978/79	155	5	10	7
1979/80	155	5	10	7
1980/81	155	5	10	7
1981/82	155	5	10	7
1982/83	155	5	10	7
1983/84	155	5	10	7
1984/85	155	5	10	7
1985/86	132	4	8	6
1986/87	120	4	8	6
1987/88	120	4	8	6
1988/89	117	4	8	6
1989/90	100	4	8	5
1990/91	100	4	8	5
1991/92	100	4	8	5
1992/93	100	4	8	5
1993/94	100	4	8	5
1994/95	100	4	8	5
1995/96	100	4	8	5
1996/97	100	4	8	5

1997/98	100	4	8	5
1998/99	100	4	8	5
1999/00	100	4	8	5
2000/01	100	4	8	5
2001/02	100	4	8	5
2002/03	100	4	8	5
2003/04	100	4	8	5
2004/05	100	4	8	5
2005/06	100	4	8	5
2006/07	100	4	8	5
2007/08	100	4	8	5

Příloha č. 8. 30.

1 w

Mateřská škola Staré Cívce				
Mateřská škola byla otevřena 1. září 1945 v adaptované budově dřevěného domku Netymachových. V roce 1955 se mateřská škola přemístila do zámečku továrníka Kudrnáče. Tam jí byly přiděleny tři místnosti a umývárna. Od roku 1953 se vyvažuje. V roce 1960 se mateřská škola stěluje do nové budovy.				
školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1945/46	17	1	2	1
1946/47	17	1	2	1
1947/48	neuvedeno	1	2	1
1948/49	22	1	2	1
1949/50	30	1	2	1
1950/51	24	1	2	1
1951/52	24		2	1
1952/53	22	1	2	1
1953/54	28	1	2	2
1954/55	26	1	2	2
1955/56	22	1	2	2
1956/57	24	1	2	2
1957/58	18	1	2	2
1958/59	23	1	2	2
1959/60	22	1	2	2
1960/61	19	1	2	2
1961/62	22	1	2	2
1962/63	25	1	2	2
1963/64	neuvedeno	1	2	2
1964/65	24	1	2	2
1965/66	21	1	2	2
1966/67	21	1	2	2
1967/68	21	1	2	2
1968/69	21	1	2	2
1969/70	22	1	2	2
1970/71	21	1	2	2
1971/72	21	1	2	2
1972/73	21	1	2	2
1973/74	22	1	2	2
1974/75	21	1	2	2
1975/76	21	1	2	2
1976/77	neuvedeno	1	2	2
1977/78	neuvedeno	1	2	2
1978/79	21	1	2	2
1979/80	21	1	2	2
1980/81	21	1	2	2
1981/82	neuvedeno	1	2	2
1982/83	21	1	2	2
1983/84	neuvedeno	1	2	2
1984/85	22	1	2	2
1985/86	23	1	2	2

1986/87	23	1	2	2
1987/88	21	1	2	2
1988/89	24	1	2	2
1989/90	21	1	2	2
1990/91	21	1	2	2
1991/92	21	1	2	2
1992/93	21	1	2	2
1993/94	23	1	2	2
1994/95	22	1	2	2
1995/96	neuvedeno	1	2	2
1996/97	17	1	1	2
1997/98	16	1	1	2
1998/99	17	1	1	2
1999/00	20	1	2	2
2000/01	22		2	2
2001/02	22	1	2	2
2002/03	22	1	2	2
2003/04	20	1	2	2
2004/05	22	1	2	2
2005/06	22	1	2	2
2006/07	22	1	2	2
2007/08	25	1	2	2

Příloha č. 8. 31.

Mateřská škola Svítkov				
Mateřská škola byla otevřena v roce 1925. V roce 1947 se mateřská škola přemístila do zadaptované budovy. Dvoutřídní mateřská škola byla v roce 1972 rekonstruována. V současné době jsou v provozu dvě třídy s kapacitou 50 míst. Okolo budovy je oplocená zahrada s vybavením.				
školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1925/26	120	1	neuvedeno	neuvedeno
1926/27	103	1	neuvedeno	neuvedeno
1927/28	113	1	neuvedeno	neuvedeno
1928/29	80	1	neuvedeno	neuvedeno
1929/30	88	1	neuvedeno	neuvedeno
1930/31	76	1	neuvedeno	neuvedeno
1931/32	73		neuvedeno	neuvedeno
1932/33	78	1	neuvedeno	neuvedeno
1933/34	69	1	neuvedeno	neuvedeno
1934/35	78	1	neuvedeno	neuvedeno
1935/36	65	1	neuvedeno	neuvedeno
1936/37	59	1	neuvedeno	neuvedeno
1937/38	64	1	neuvedeno	neuvedeno
1938/39	68	1	neuvedeno	neuvedeno
1939/40	48	1	neuvedeno	neuvedeno
1940/41	52	1	neuvedeno	neuvedeno
1941/42	54	1	neuvedeno	neuvedeno
1942/43	40	1	neuvedeno	neuvedeno
1943/44	47	1	neuvedeno	neuvedeno
1944/45	16	1	neuvedeno	neuvedeno
1945/46	30	1	neuvedeno	neuvedeno
1946/47	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1947/48	neuvedeno	2	4	5
1948/49	neuvedeno	2	4	5
1949/50	neuvedeno	2	4	5
1950/51	neuvedeno	2	4	5
1951/52	neuvedeno	2	4	5
1952/53	neuvedeno	2	4	5
1953/54	neuvedeno	2	4	5
1954/55	neuvedeno	2	4	5
1955/56	neuvedeno	2	4	5
1956/57	neuvedeno	2	4	5
1957/58	neuvedeno	2	4	5
1958/59	neuvedeno	2	4	5
1959/60	neuvedeno	2	4	5
1960/61	neuvedeno	2	4	5
1961/62	neuvedeno	2	4	5
1962/63	neuvedeno	2	4	5
1963/64	neuvedeno	2	4	5
1964/65	44	2	4	5
1965/66	44	2	4	5

1966/67	44	2	4	5
1967/68	neuvedeno	2	4	5
1968/69	neuvedeno	2	4	5
1969/70	neuvedeno	2	4	5
1970/71	neuvedeno	2	4	5
1971/72	neuvedeno	2	4	5
1972/73	60	2	4	5
1973/74	60	2	4	5
1974/75	60	2	4	5
1975/76	60	2	4	5
1976/77	60	2	4	5
1977/78	60	2	4	5
1978/79	60	2	4	5
1979/80	neuvedeno	2	4	5
1980/81	neuvedeno	2	4	5
1981/82	neuvedeno	2	4	5
1982/83	neuvedeno	2	4	5
1983/84	neuvedeno	2	4	5
1984/85	neuvedeno	2	4	5
1985/86	60	2	4	5
1986/87	60	2	4	5
1987/88	61	2	4	5
1988/89	50	2	4	5
1989/90	53	2	4	5
1990/91	50	2	4	4
1991/92	50	2	4	4
1992/93	50	2	4	4
1993/94	50	2	4	4
1994/95	50	2	4	4
1995/96	50	2	4	4
1996/97	50	2	4	4
1997/98	50	2	4	4
1998/99	50	2	4	4
1999/00	50	2	4	4
2000/01	50	2	4	4
2001/02	50	2	4	4
2002/03	50	2	4	4
2003/04	50	2	4	4
2004/05	50	2	4	4
2005/06	50	2	4	4
2006/07	50	2	4	4
2007/08	50	2	4	4

Příloha č. 8. 32.

Mateřská škola Wintrova 579, Bílé Předměstí, Odbor školství nechal přebudovat , kdysi soukromou vilu ve Wintrově ulici, na funkční předškolní zařízení s kapacitou 60 dětí. Slavnostní otevření proběhlo 1. 12. 1976. K zařízení patří oplocená zahrada s dvěma pískovišti a průlezkami.				
školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1976/77	60	2	4	5
1977/78	57	2	4	5
1978/79	60	2	4	5
1979/80	59	2	4	5
1980/81	60	2	4	5
1981/82	60	2	4	5
1982/83	60	2	4	5
1983/84	56	2	4	5
1984/85	55	2	4	5
1985/86	57	2	4	5
1986/87	55	2	4	5
1987/88	57	2	4	5
1988/89	54	2	4	5
1989/90	53	2	4	5
1990/91	48	2	4	5
1991/92	50	2	4	5
1992/93	50	2	4	5
1993/94	50	2	4	5
1994/95	45	2	4	4
1995/96	50	2	4	3
1996/97	50	2	4	3
1997/98	50	2	4	3
1998/99	50	2	4	3
1999/00	50	2	4	3
2000/01	50	2	4	3
2001/02	50	2	4	3
2002/03	51	2	4	3
2003/04	50	2	4	3
2004/05	50	2	4	3
2005/06	50	2	4	3
2006/07	50	2	4	3
2007/08	50	2	4	3

Příloha č. 8. 33.

Mateřská škola-jesle, Závodu míru							
Nově postavená mateřská škola byla otevřena 1. 9. 1982. Kapacita mateřské školy byla 160 míst. Společné zařízení je pavilónového typu. Okolo zařízení je rozlehlá zahrada.							
Školní rok	Počet zapsaných dětí		Počet tříd		Pedagogičtí pracovníci		Provozní pracovníci
	MŠ	jesle	MŠ	jesle	MS	jesle	
1982/83	141	39	4	2	8	6	12
1983/84	140	40	4	2	8	6	12
1984/85	140	40	4	2	8	6	12
1985/86	140	36	4	2	8	6	12
1986/87	132	36	4	2	8	6	12
1987/88	136	36	4	2	8	6	12
1988/89	132	36	4	2	8	6	12
1989/90	120	neuvedeno	4	2	8	6	12
1990/91	100	neuvedeno	4	1	8	3	12
1991/92	125	-	5	-	10	-	10
1992/93	120	-	5	-	10	-	7
1993/94	140	-	6	-	12	-	7
1994/95	140	-	6	-	12	-	7
1995/96	140	-	6	-	12	-	7
1996/97	146	-	6	-	12	-	7
1997/98	120	-	5	-	10	-	6
1998/99	100	-	4	-	8	-	6
1999/00	88	-	4	-	7	-	5
2000/01	88	-	4	-	7	-	5
2001/02	75	-	3	-	6	-	5
2002/03	90	-	4	-	7	-	6
2003/04	100	-	4	-	8	-	6
2004/05	100	-	4	-	8	-	6
2005/06	100	-	4	-	8	-	6
2006/07	100	-	4	-	8	-	6
2007/08	100	-	4	-	8	-	6

Příloha č. 8. 34.**Mateřská škola Bratranců Veverkových (MS Novoměstská)**

Začátkem roku 1911, byla v budově obecné školy novoměstské, zřízena mateřská škola.

Ve školním roce 1958/59 byla mateřská škola přemístěna do nově adaptované budovy ve Svatojánské ulici, kde byly k dispozici Čtyři oddělení s kapacitou 120 míst. Z důvodu navrácení budovy v restituci, ukončila tato mateřská škola svůj provoz 60. 6. 1990

školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1911/12	neuveďeno	1	1	neuveďeno
1912/13	neuveďeno	1	1	neuveďeno
1913/14	neuveďeno	1	1	neuveďeno
1914/15	neuveďeno	1	1	neuveďeno
1915/16	neuveďeno	1	1	neuveďeno
1916/17	neuveďeno	1	1	neuveďeno
1917/18	neuveďeno		1	neuveďeno
1918/19	neuveďeno	1	1	neuveďeno
1919/20	neuveďeno	1	1	neuveďeno
1920/21	49	1	1	neuveďeno
1921/22	39	1	1	neuveďeno
1922/23	65	1	1	neuveďeno
1923/24	73	1	neuveďeno	neuveďeno
1924/25	107	1	neuveďeno	neuveďeno
1925/26	94	1	neuveďeno	neuveďeno
1926/27	92	1	neuveďeno	neuveďeno
1927/28	104	1	neuveďeno	neuveďeno
1928/29	72	1	neuveďeno	neuveďeno
1929/30	71	1	neuveďeno	neuveďeno
1930/31	79	1	neuveďeno	neuveďeno
1931/32	85	1	neuveďeno	neuveďeno
1932/33	65	1	neuveďeno	neuveďeno
1933/34	67	1	neuveďeno	neuveďeno
1934/35	65	1	neuveďeno	neuveďeno
1935/36	73	1	neuveďeno	neuveďeno
1936/37	73	1	neuveďeno	neuveďeno
1937/38	47	1	neuveďeno	neuveďeno
1938/39	70	1	neuveďeno	neuveďeno
1939/40	49	1	neuveďeno	neuveďeno
1940/41	58	1	neuveďeno	neuveďeno
1941/42	49	1	neuveďeno	neuveďeno
1942/43	46	1	neuveďeno	neuveďeno
1943/44	45	1	neuveďeno	neuveďeno
1944/45	26	1	neuveďeno	neuveďeno
1945/46	82	2	4	neuveďeno
1946/47	124	3	6	neuveďeno
1947/48	108	3	6	4
1948/49	108	3	6	4
1949/50	124	3	6	4
1950/51	112	3	6	4
1951/52	67	3	6	4

1952/53	64	3	6	4
1953/54	76	3	6	4
1954/55	75	3	6	4
1955/56	neuvedeno	3	6	4
1956/57	neuvedeno	3	6	4
1957/58	82	3	6	4
1958/59	120	4	8	5
1959/60	120	4	8	5
1960/61	93	3	6	5
1961/62	95	3	6	5
1962/63	80	3	6	5
1963/64	81	3	6	5
1964/65	81	3	6	5
1965/66	81	3	6	5
1966/67	81	3	6	5
1967/68	neuvedeno	3	6	5
1968/69	neuvedeno	3	6	5
1969/70	neuvedeno	3	6	5
1970/71	81	3	6	5
1971/72	81	3	6	5
1972/73	81	3	6	5
1973/74	81	3	6	5
1974/75	81	3	6	5
1975/76	81	3	6	5
1976/77	81	3	6	5
1977/78	83	3	6	5
1978/79	neuvedeno	3	6	5
1979/80	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1980/81	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1981/82	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1982/83	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1983/84	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1984/85	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno	neuvedeno
1985/86	60	2	4	neuvedeno
1986/87	63	2	4	neuvedeno
1987/88	61	2	4	neuvedeno
1988/89	60	2	4	neuvedeno
1989/90	60	2	4	neuvedeno

Příloha č. 8. 35.**Mateřská škola Dašická**

Mateřská škola byla umístěna v bývalé Kosinově hospodě, která byla adaptována na mateřskou školu a uvedena do provozu 1. 1. 1951. Mateřská škola byla zrušena 1. 7. 1981 z důvodu nevyhovujícího stavu. Děti byly převedeny do okolních mateřských škol.

školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1950/51	35	1	2	3
1951/52	50	2	4	3
1952/53	42	2	3	3
1953/54	50	2	4	4
1954/55	50	2	4	4
1955/56	60	2	4	4
1956/57	60	2	4	4
1957/58	62	2	4	4
1958/59	63	2	4	4
1959/60	63	2	4	4
1960/61	63	2	4	4
1961/62	66	2	4	4
1962/63	60	2	4	4
1963/64	58	2	4	4
1964/65	60	2	4	4
1965/66	60	2	4	4
1966/67	60	2	4	4
1967/68	60	2	4	4
1968/69	58	2	4	4
1969/70	58	2	4	4
1970/71	58	2	4	4
1971/72	60	2	4	4
1972/73	60	2	4	4
1973/74	60	2	4	4
1974/75	57	2	4	4
1975/76	60	2	4	4
1976/77	58	2	4	4
1977/78	56	2	4	4
1978/79	58	2	4	4
1979/80	58	2	4	4
1980/81	58	2	4	4

Příloha č. 8. 36.

Mateřská škola Jahnova				
Mateřská škola byla otevřena v pronajaté vile národního podniku Petosa Pardubice jednotnému národnímu výboru. Uvedena do provozu byla na jaře 1949. K dispozici jsou dvě třídy s kapacitou 60 míst. V roce 1955/57 dochází k rozšíření na tři třídy. V těchto prostorech byla mateřská škola do 1989, pak zápisy kroniky končí a mateřská škola je zrušena.				
školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1948/49	14	1	1	2
1949/50	60	2	4	4
1950/51	60	2	4	4
1951/52	62	2	4	4
1952/53	neuvedeno	2	4	4
1953/54	73	2	4	4
1954/55	50	2	4	4
1955/56	60	2	4	4
1956/57	80	3	6	5
1957/58	83	3	6	5
1958/59	82	3	6	5
1959/60	82	3	6	5
1960/61	85	3	6	5
1961/62	82	3	6	5
1962/63	75	3	6	5
1963/64	75	3	6	5
1964/65	75	3	6	5
1965/66	80	3	6	5
1966/67	77	3	6	5
1967/68	77	3	6	5
1968/69	75	3	6	5
1969/70	75	3	6	5
1970/71	75	3	6	5
1971/72	75	3	6	5
1972/73	70	3	6	5
1973/74	71	3	6	5
1974/75	74	3	6	5
1975/76	74	3	6	5
1976/77	72	3	6	5
1977/78	72	3	6	5
1978/79	72	3	6	5
1979/80	72	3	6	5
1980/81	73	3	6	5
1981/82	72	3	6	5
1982/83	72	3	6	5
1983/84	73	3	6	5
1984/85	72	3	6	5
1985/86	72	3	6	5
1986/87	56	2	4	5
1987/88	50	2	4	5
1988/89	50	2	4	5

Příloha č. 8. 37.

Mateřská škola Na Zábradlí				
Mateřská škola byla otevřena 5. 1. 1954 v soukromé vile, kde byl smluven pronájem na tři roky tolik potřebné k postavení nové budovy mateřské školy. Mateřská škola se přemístila 1958 do nově adaptované vily, kde zůstala, až do jejího navrácení původnímu majiteli 28. 6. 1991. Původně byla mateřská škola dvoutřídní, od roku 1958 do roku 1962 byla kapacita na třech třídách 90 míst. Od školního roku 1962/63 do roku 1977 byla kapacita na třech třídách snížena na 75 míst. Od školního roku 1978/79 byly, díky adaptaci budovy, v provozu pouze dvě třídy. Mateřská škola ukončila svůj provoz 28.6.1991				
školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1953/54	neuvedeno	2	4	3
1954/55	52	2	4	3
1955/56	54	2	4	3
1956/57	60	2	4	3
1957/58	63	2	4	3
1958/59	90	3	6	3
1959/60	92	3	6	3
1960/61	90	3	6	3
1961/62	90	3	6	3
1962/63	75	3	6	3
1963/64	75	3	6	3
1964/65	78	3	6	3
1965/66	75	3	6	3
1966/67	75	3	6	3
1967/68	75	3	6	3
1968/69	75	3	6	3
1969/70	75	3	6	3
1970/71	75	3	6	3
1971/72	75	3	6	3
1972/73	75	3	6	3
1973/74	78	3	6	3
1974/75	76	3	6	3
1975/76	75	3	6	3
1976/77	78	3	6	3
1977/78	76	3	6	3
1978/79	66	2	4	3
1979/80	66	2	4	3
1980/81	66	2	4	3
1981/82	66	2	4	3
1982/83	62	2	4	3
1983/84	60	2	4	3
1984/85	58	2	4	3
1985/86	50	2	4	3
1986/87	40	2	4	3
1987/88	46	2	4	3
1988/89	43	2	4	3
1989/90	50	2	4	3
1990/91	neuvedeno	2	4	3

Příloha č. 8. 38.

Mateřská škola-jesle, Polabiny II., Prodloužená ulice							
Společné zařízení bylo dáno do provozu 25. 8. 1967 v nově postaveném areálu. V provozu byly čtyři třídy mateřské školy a dvě oddělení jeslí. Postupně se toto zařízení měnilo na rehabilitační sanatorium. Mateřská škola byla zrušena k 1. 7. 1984.							
školní rok	počet zapsaných dětí		počet tříd		pedagogičtí pracovníci		provozní pracovníci
	MS	jesle	MŠ	jesle	MŠ	jesle	
1967/68	133	40	4	2	8	6	10
1968/69	135	39	4	2	8	6	10
1969/70	126	41	4	2	8	6	10
1970/71	132	40	4	2	8	6	10
1971/72	128	40	4	2	8	6	10
1972/73	132	40	4	2	8	6	10
1973/74	129	38	4	2	8	6	10
1974/75	129	37	4	2	8	6	10
1975/76	129	40	4	2	8	6	10
1976/77	136	44	4	2	8	6	10
1977/78	145	45	4	2	8	6	10
1978/79	136	44	4	2	8	6	10
1979/80	144	43	4	2	8	6	10
1980/81	139	42	4	2	8	6	10
1981/82	140	41	4	2	8	6	10
1982/83	139	42	4	2	8	6	10
1983/84	69	-	2	-	4	-	neuvedeno

Příloha č. 8. 39.**Mateřská škola Skroupova**

Mateřská škola vznikla adaptací opuštěné budovy ve Skroupově ulici. V přízemí byla vybudována šatna, třída, umývárna, WC, v prvním patře třída jako ložnice a herna, umývárna a ředitelna. Kuchyň zde není, obědy se dováží z mateřské školy Bulharská. Provoz byl slavnostně zahájen 30. 9. 1974. Kapacita jediné třídy byla 30 míst. Ve školním roce 1988/89 byla kapacita snížena a 25 míst. Provoz je ukončen z důvodu navrácení budovy původnímu majiteli v roce 1992. Děti i personál přešel do mateřské školy Bulharská, kde byl nastěhován do místností po zrušených jeslích.

školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1974/75	30	1	2	2
1975/76	33	1	2	2
1976/77	32	1	2	2
1977/78	33		2	2
1978/79	34	1	2	2
1979/80	34	1	2	2
1980/81	34	1	2	2
1981/82	34	1	2	2
1982/83	30	1	2	2
1983/84	30	1	2	2
1984/85	30	1	2	2
1985/86	30	1	2	2
1986/87	30	1	2	2
1987/88	30	1	2	2
1988/89	25	1	2	2
1989/90	25	1	2	2
1990/91	25	1	2	2
1991/92	24	1	2	2

Příloha č. 8. 40.

Mateřská škola U stadionu

Mateřská škola byla otevřena 15.5. 1951 v budově městských jeslí, kde jí byly přiděleny dvě místnosti. Kuchyň byla společná s jeslemi. Dnem 30. 11. 1954 dochází ke zrušení mateřské školy a děti jsou přemístěny do nově otevřené mateřské školy Na Zábradlí.

školní rok	počet zapsaných dětí	počet tříd	pedagogičtí pracovníci	provozní pracovníci
1951/52	40	2	3	2
1952/53	25	1	2	2
1953/54	neuvedeno	1	2	2

Ústřední knih.Pedf UK

2592081889